॥ अथ दिवाकरकृतदानचन्द्रिकाप्रारंभः ॥

गोपरिचर्या ६०
धर्मघटदानं ६०
कलशदानं ६०
जलपात्रदानं ६०
यज्ञोपवीतदानं.... .... ६१
मासपक्षदानानि ६१
अधिमासेदानं ६१
घृतपात्रच्छायादानं ६२
संक्रांतिदानानि.... .... ६२
नानाधान्यदानानि ६२
तंडुलदानं ६२
व्रीहिदानमंत्रः ६२
यवदानमंत्रः ६२
गोधूमदानमंत्रः ६२
मुद्गदानमंत्रः ६२
माषदानमंत्रः ६२
चणकदानमंत्रः ६२
कुलित्थदानमंत्रः.... .... ६३
तिलदानमंत्रः ६३
स्वर्णतिलदानं ६३
सर्वधान्यदानं ६३
ससुवर्णतिलपात्रदानं ६३
निष्पावदानं ६३
प्रियंगुदानं ६३
श्यामाकदानं ६३
कोद्रवदानं ६३
लंकदानं ६३
यावनालदानं ६३
मसूरिकादानं ६३
अन्नदानमंत्रः ६३
पायसदानमंत्रः ६३
क्षीरकमंडलुदानं.... .... ६३
ओदनदानं ६३
दध्यन्नदानं ६३
कृसरान्नदानं ६३
नानाभक्ष्यदानं.... .... ६३
सर्वान्नदानं ६३
सक्तुदानं ६३
शर्करादानं ६३
गुडदानं ६४
इक्षुदंडदानं ६४
मधुदानं ६४
घृतदानं ६४
तैलदानं ६४
नवनीतदानं ६४
क्षीरदानं ६४
दाधिदानं ६४
तक्रदानं ६४

पुष्पदानं ६४
फलदानं ६४
तांबूलदानं ६४
पादुकादानं ६४
उपानद्दानं ६४
छत्रदानं ६४
चामरदानं ६४
पात्रिकादानं ६४
व्यजनदानं ६४
दर्पणदानं ६४
कूष्मांडदानं ६४
सौभाग्यद्रव्यदानं ६५
वर्धितफलदानं ६५
सतिलगुडपिष्टग्रासदानं ६५
भांडदानमंत्रः ६५
गोधूमपिष्टदानं.... .... ६५
शूर्पस्थार्द्रतंडुलदानं ६५
पायसपूरितकांस्यपात्रदानं ६५
कदलीस्तंभदानं ६५
सौभाग्यशूर्पदानं ६५
शूर्पपंचकदानं ६५
षोडशफलदानं ६५
व्यतीपातेसुवर्णदानं ६६
अश्वत्थसेवनंसेचनमंत्रश्च ६६
अश्वत्थाभिमंत्रणं ६६
सूर्यादीनांवैषम्येदानानि ६६
ग्रहाणांदानानि ६७
दानकालःप्रकारश्च ६७
प्रार्थनामंत्रः ६७
वारदोषदानानि ६७
सहस्रभोजनविधिः ६७
सर्वस्वदानं ७०
युगप्राधान्यधर्माः ७०
दानमावश्यकंकेषां ७०
दातुर्लक्षणम् ७०
प्रतिगृहीतृलक्षणं ७०
विद्वत्प्रार्थना ७१
सदसत्प्रतिग्रहदानानि ७१

इति दानचंद्रिकानुक्रमणिका समाप्ता.

पुस्तक मिलनेका ठिकाना—गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास,
"लक्ष्मीवेङ्कटेश्वर" छापाखाना, कल्याण-मुंबई.

वंटादानं ५२
शंखदानं ५२
कालचक्रदानं ५२
यममूर्तिदानं ५२
कालपुरुषदानं ५३
कालपुरुषस्वरूपं ५३
सर्वसंपत्करदानं ५३
कृष्णाजिनदानं ५४
शय्यादानं ५५
शयनदानं ५५
कशिपुदानं ५५
वस्त्रदानं ५५
पीतवस्त्रदानं ५६
रक्तवस्त्रदानं ५६
नीलवस्त्रदानं ६६
चित्रवस्त्रदानं ५६
कृष्णवस्त्रदानं ५६
पट्टकूलदानं ५६
मृतकर्पटदानं ५६
ऊर्णावस्त्रदानं ५६
कंबलदानं ५६
चित्रकंबलदानं ५६
ताम्रपात्रदानं ५६
अथप्रसंगात्ताम्रदानं ५७
कांस्यपात्रदानं ५७
प्रसंगात्कांस्यदानं ५७
लोहपात्रदानं ५७
रौप्यपात्रदानं ६७
सुवर्णपात्रदानं ५७
स्थालीदानं ५७
वेदपुस्तकदानानि ५७
अथप्रसंगाच्चतुर्दशविद्याउक्ताः ५७
रत्नदानानि ५८
मौक्तिकदानं ५८
प्रवालदानं ५८
कर्णभूषणदानं ५८
मांगल्यमणिदानं ५८
हरिद्रादानं ६९
कुंकुमदानं ५९
सिंदूरदानं ५९
कस्तुरीदानं ५९
कर्पूरदानं ५९
नानासुगंधद्रव्यदानं ५९
देवेगलंतिकादानं ५९
प्रपादानं ५९
हैमंतिकेग्निदानं ५९
दीपदानं ६०
पांथपरिचर्याच ६०

पुष्पदानं ६४
फलदानं ६४
तांबूलदानं ६४
पादुकादानं ६४
उपानद्दानं ६४
छत्रदानं ६४
चामरदानं ६४
पत्रिकादानं ६४
व्यजनदानं ६४
दर्पणदानं ६४
कूष्मांडदानं ६४
सौभाग्यद्रव्यदानं ६५
वर्धितफलदानं ६५
सतिलगुडपिष्टग्रासदानं ६५
भांडदानमंत्रः ६५
गोधूमपिष्टदानं.... .... ६५
शूर्पस्थार्द्रतंडुलदानं ६५
पायसपूरितकांस्यपात्रदानं ६५
कदलीस्तंभदानं ६५
सौभाग्यशूर्पदानं ६५
शूर्पपंचकदानं ६५
षोडशफलदानं ६५
व्यतीपातेसुवर्णदानं ६६
अश्वत्थसेवनंसेचनमंत्रश्च ६६
अश्वत्थाभिमंत्रणं ६६
सूर्यादीनांवैषम्येदानानि ६६
ग्रहाणांदानानि ६७
दानकालःप्रकारश्च ६७
प्रार्थनामंत्रः ६७
वारदोषदानानि ६७
सहस्रभोजनविधिः ६७
सर्वस्वदानं ७०
युगप्राधान्यधर्माः ७०
दानमावश्यकंकेषां ७०
दातुर्लक्षणम् ७०
प्रतिगृहीतृलक्षणं ७०
विद्वत्प्रार्थना ७१
सदसत्प्रतिग्रहदानानि ७१

इति दानचंद्रिकानुक्रमणिका समाप्ता.

पुस्तक मिलनेका ठिकाना—गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास,
"लक्ष्मीवेङ्कटेश्वर" छापाखाना, कल्याण-मुंबई.

अथदानचंद्रिकायाअनुक्रमणिका।

विषयः	पृष्ठांकः
दानंत्रिविधोक्तं	१
अथपात्रं	१
अब्राह्मणलक्षणमाह	१
ब्राह्मणब्रुवलक्षणमाह	१
अथद्रव्यविभागः	१
अथअग्राह्यदानानि	१
अथदानकालः	१
अथपुण्यदेशः	१
तीर्थेप्रतिग्रहनिषेधः	२
अथदानकृत्यम्	२
अथप्रतिगृहीतृकर्तव्यं	२
अथद्रव्यमानं	२
धान्यमानंभविष्ये	३
अथदानेदक्षिणाप्रमाणं	३
अथद्रव्यदेवता	३
प्रतिग्रहस्थानानि	४
अथादौसुवर्णादितुलापुरुषदानं	४
अथकुंडमंडपादि	४
अथतुलावेदिपरिमाणं	५
स्तंभद्वयनिक्षेपःहेमाद्रौ	५
वेद्यादितुलाकृत्यलक्षणं	६
घृतादितुलाफलं	७
अथनानारोगनिरासार्थद्रव्यविशेषणतुलादानं	७
पूजार्थंतत्तद्रव्याधिदेवता	८
अथकालविशेषः	८
तुलापुरुषदानविधिः	८
अथतुलादानप्रयोगः	९
गोसहस्रमहादानप्रयोगः	११
शतगोदानप्रयोगः	१२
सवृषदशगोदानं	१३
अथदशमहादानानि	१३
कनकदानं	१३
अश्वदानं	१४
अथश्वेताश्वदानं	१४
शिवायाश्वदानं	१४

तिलदानं १५
तिलपात्रदानं १५
महातिलपात्रदानं १५
तिलपूर्णकांस्यपात्रदानं.... .... १५
तिलपूर्णकरकदानं १६
अथगजदानं १७
अथदासीदानं १७
अथरथदानं १७
अथगंत्रीरथदानं १८
शिबिकादानं १८
अथमहीदानं १८
भूमिदानं १८
अथगृहदानं १९
वास्तुशांतिः १९
सूत्रोक्तवास्तुशांतिः २३
गृहदानप्रयोगः.... .... २५
मठदानंस्कांदे २६
धर्मशालादानं २६
कन्यादानं २६
कन्यागृहे भोजननिषेधः २७
कपिलादानं २७
महाकपिलादानं २८
दशधेनुदानानि २८
तन्नामानि २८
गुडधेन्वादिदानं २९
तिलधेनुदानं २९
घृतदेनुदानं ३०
जलधेनुदानं ३०
क्षीरधेनुदानं ३०
मधुधेनुदानं ३१
शर्कराधेनुदानं.... .... ३१
दधिधेनुदानं ३१
रसधेनुदानं ३१
स्वरूपतोगोदानं ३२
श्वेतवर्णादिगोदानं ३३
समानवर्णगोवत्सदानं ३३
कृष्णधेनुदानं ३३
हेमशृंगीदानं ३३
कार्पासधेनुदानं ३३
लवणधेनुदानं ३४
सुवर्णधेनुदानं ३४
वंध्यात्वहरंसुवर्णधेनुदानं ३४
उभयतोमुखीदानं ३५
उभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं.... ३७
अथदशदानानि मृतस्य.... .... ३७
तत्रादौगोदानं ३७
भूमिदानं ३८
तिलदानं ३८
हिरण्यदानं ३८

आज्यदानं ३८
वस्त्रदानं ३८
धान्यदानं ३८
गुडदानं ३८
रजतदानं ३८
लवणदानं.... .... ३९
पंचधेनुदानानि.... .... ३९
तत्रादौपापापनोदधेनुदानं ३९
ऋणापनोदधेनुदानं ३९
प्रायश्चित्तधेनुदानं ३९
वैतरणीदानं ३९
उत्क्रांतिधेनुदानं.... .... ४०
मोक्षधेनुदानं ४०
महिषीदानं ४०
मेषीदानं ४१
अजादानं.... .... ४१
वृषदानमंत्रः ४२
मंदाग्निहरंमेषदानं ४२
दशाचलदानानि.... .... ४२
धान्यशैलदानं ४३
लवणाचलदानं.... .... ४५
गुडाचलदानं ४५
सुवर्णाचलदानं.... .... ४५
तिलाचलदानं ४६
अर्धोदयेतिलपर्वतदानं.... .... ४६
तत्रैवकांस्यपात्रदानम् ४७
कार्पासशैलदानं.... .... ४८
घृताचलदानं ४८
रत्नाचलदानं ४८
रौप्याचलदानं ४८
शर्कराचलदानं ४९
शिखरप्रमाणं ४९
शिखरदानानि ४९
शिखरदानप्रयोगः ४९
त्रिशूलदानं ५०
कुबेरमूर्तिदानं ५०
उमामहेश्वरमूर्तिदानं ५१
लक्ष्मीनारायणमूर्तिदानं ५१
हरिहरमूर्तिदानं ५१
सूर्यमूर्तिदानं ५१
गणपतिमूर्तिदानं ५१
जगदंबिकादानं.... .... ६१
सरस्वतीमूर्तिदानं ५१
शालग्रामदानं ५१
शिवनाभिदानं ५२
लिंगदानं ५२
मारकतलिंगदानं ५२
काश्मीरलिंगदानं ५२

घंटादानं.... .... ५२
शंखदानं ५२
कालचक्रदानं ५२
यममूर्तिदानं ५२
कालपुरुषदानं.... .... ५३
कालपुरुषस्वरूपं ५३
सर्वसंपत्करदानं ५३
कृष्णाजिनदानं ५४
शय्यादानं ५५
शयनदानं ५५
कशिपुदानं.... .... ५५
वस्त्रदानं ५५
पीतवस्त्रदानं ५६
रक्तवस्त्रदानं ५६
नीलवस्त्रदानं ६६
चित्रवस्त्रदानं ५६
कृष्णवस्त्रदानं ५६
पट्टकूलदानं ५६
मृतकर्पटदानं ५६
ऊर्णावस्त्रदानं ५६
कंबलदानं ५६
चित्रकंबलदानं.... .... ५६
ताम्रपात्रदानं ५६
अथप्रसंगात्ताम्रदानं ५७
कांस्यपात्रदानं.... .... ५७
प्रसंगात्कांस्यदानं ५७
लोहपात्रदानं ५७
रौप्यपात्रदानं ६७
सुवर्णपात्रदानं ५७
स्थालीदानं ५७
वेदपुस्तकदानानि ५७
अथप्रसंगाच्चतुर्दशविद्याउक्ताः.... ५७
रत्नदानानि ५८
मौक्तिकदानं ५८
प्रवालदानं ५८
कर्णभूषणदानं ५८
मांगल्यमणिदानं.... .... ५८
हरिद्रादानं ६९
कुंकुमदानं ५९
सिंदूरदानं ५९
कस्तुरीदानं ५९
कर्पूरदानं ५९
नानासुगंधद्रव्यदानं ५९
देवेगलंतिकादानं ५९
प्रपादानं ५९
हैमंतिकेग्निदानं.... .... ५९
दीपदानं ६०
पांथपरिचर्याच.... .... ६०

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीरमावेंकटेशाभ्यांनमः ॥ प्रणम्यमातरंगंगांभैरवंवनशंकरीम् ॥ महाद्वाख्यपितरंश्रौतस्मार्तविशारदम् ॥ १ ॥ दिवाकरेणसुधियासारमुद्धृत्यशास्त्रतः ॥ शिष्टानांतन्यते तुष्ट्यैदानसंक्षेपचंद्रिका ॥ २ ॥ तत्रपरस्वत्वोत्पत्त्यंतोद्रव्यत्यागोदानम् ॥ देवलः ॥ अर्थानामुदितेपात्रेश्रद्धयाप्रतिपादनम् ॥ दानमित्यभिनिर्दिष्टंव्याख्यानंतस्यकथ्यते ॥ तच्चदानंत्रिधोक्तं गीतासु ॥ दातव्यमितियद्दानंदीयतेऽनुपकारिणे ॥ देशेकालेचपात्रेचतद्दानंसात्विकंस्मृतम् ॥ यत्तु प्रत्युपकारार्थंफलमुद्दिश्यवापुनः ॥ दीयतेचपरिक्लिष्टंतद्राजसमुदाहृतम् ॥ अदेशकालेयद्दानमपात्रेभ्यश्चदीयते ॥ असत्कृतमवज्ञातंतत्तामसमुदाहृतम् ॥ ॥ गारुडे ॥ अर्हतेयत्सुवर्णादिदानंतत्कायिकंस्मृतम् ॥ तुलादानादि ॥ आर्तानामभयंदद्मीत्येतद्धिवाचिकंस्मृतम् ॥ विद्यामादाययज्जप्यैतद्दानंमानसंद्विजाः ॥ इति ॥ ॥ अथपात्रम् ॥ ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ नविद्ययाकेवलयातपसावापिपात्रता ॥ यत्रदानमिमेचोभेतद्धिपात्रंप्रचक्षते इति ॥ भविष्ये ॥ किंचिद्वेदमयंपात्रंकिंचित्पात्रंतपोमयम् ॥ पात्राणामुत्तमंपात्रंशूद्रान्नंयस्यनोदरे इति ॥ व्यासः ॥ प्रथमंतुगुरोर्दानंदत्त्वाश्रेष्ठमनुक्रमात् ॥ ततोऽन्येषांचविप्राणांदद्यात्पात्रानुसारतः ॥ इति ॥ भविष्यपुराणे ॥ सन्निधानस्थितान्विप्रान्दौहित्रंविट्पतिंतथा ॥ भागिनेयंविशेषेणतथाबंधून्गृहागतान् ॥ नातिक्रमेन्नरस्त्वेतान्सुमू

खांनापिगोपते ॥ अतिक्रम्यमहारौद्रंरौरवंनरकंव्रजेत् ॥ दक्षः ॥ सममब्राह्मणेदानंद्विगुणंब्राह्मणब्रुवे ॥ सहस्रगुणमाचार्येत्वनंतंवेदपारगे ॥ अब्राह्मणलक्षणमाह व्यासः ॥ ब्रह्मबीजसमुत्पन्नोमंत्रसंस्कारवर्जितः ॥ जातिमात्रोपजीवीचभवेदब्राह्मणःसतु ॥ ब्राह्मणब्रुवलक्षणमाहतत्रैव ॥ गर्भाधानादिभिर्युक्तस्तथोपनयनेनच ॥ नकर्मविन्नचाधीतः सभवेद्ब्राह्मणब्रुवः ॥ ॥ अथद्रव्यविभागः ॥ ॥ शिवधर्मे ॥ तस्मात्त्रिभागंवित्तस्यजीवनायप्रकल्पयेत् ॥ भागद्वयंतुधर्मार्थमनित्यंजीवितंयतः ॥ वित्तस्यभागपंचकंकृत्वा भागद्वयंजीवनार्थंभागत्रयंदानार्थमितिहेमाद्रिः ॥ ॥ अथाग्राह्यदानानि ॥ ॥ स्कांदे ॥ अजिनंमृतशय्यांचमेषींचोभयतोमुखीम् ॥ कुरुक्षेत्रेचगृह्णानोनभूयः पुरुषोभवेत् ॥ मनुः ॥ हिरण्यंभूमिमश्वंगामन्नंवासास्तिलान्घृतम् ॥ अविद्वान्प्रतिगृह्णानोभस्मीभवतिकाष्ठवत् ॥ अविद्वान्नामविद्यातपोभ्यांहीनःतेननग्राह्यामिति ॥ ॥ अथदानकालः ॥ ॥ वाराहे ॥ दर्शेशतगुणंदानंतद्दशघ्नंदिनक्षये ॥ शतघ्नंतच्चसंक्रांतौशतघ्नंविषुवेततः ॥ युगादौतच्छतगुणमयनेतच्छताहतम् ॥ सोमग्रहेतच्छतघ्नंतच्छतघ्नंरवेर्ग्रहे ॥ तच्छतघ्नंव्यतीपातेदानंवेदविदोविदुः ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ वैशाखीकार्तिकीमाघीपूर्णिमातुमहाफला ॥ पौर्णमासीषुसर्वासुमासर्क्षसहितासुच ॥ दत्तानामिहदानानांफलंशतगुणंभवेत् ॥ इति ॥ ॥ अथपुण्यदेशः ॥ ॥ मनुः ॥ दृषद्वतीसरस्वत्योर्देवनद्यो

यदंतरम् ॥ तंदेवविर्मितंदेशंब्रह्मावर्तंप्रचक्षते ॥ नारदः ॥ पुण्यदेशेषुसर्वेषुगृहेदेवालयादिषु ॥ यत्रसाधनसंपत्तिस्तत्रदानंसमाचरेत् ॥ भविष्यपुराणे ॥ वाराणसीकुरुक्षेत्रंप्रयागंपुष्करंतथा ॥ गोकर्णंनैमिषारण्यंसेतुंश्रीपर्वतंतथा ॥ महाकालंतथागंगामेतान्पुण्यतमान्विदुः ॥ पाद्मे ॥ लिंगंवाप्रतिमावापिदृश्यतेयत्रकुत्रचित् ॥ तत्सर्वंपुण्यतांयातिदानेषुचमहाफलं ॥ इति ॥ एषुदानमतिप्रशस्तमितिहेमाद्रिः ॥ ॥ अथतीर्थेप्रतिग्रहनिषेधः ॥ ॥ पाद्मे ॥ नतीर्थेप्रतिगृह्णीयात्प्राणैःकंठगतैरपि ॥ इति ॥ तीर्थंतीरेक्षेत्रेच ॥ गंगाकृष्णागोदावरीणांतीरमाह विष्णुः ॥ गंगागोदावरीकृष्णातीरमाहुर्महर्षयः॥ उत्तरेनवगव्यूतिर्दक्षिणेयोजनत्रयम् ॥ इति ॥ भविष्ये ॥ तीराद्गव्यूतिमात्रंतुपरितःक्षेत्रमुच्यते ॥ इति ॥ गंगायांतुतीरेऽपिनग्राह्यमित्यर्थः ॥ ब्राह्मे ॥ प्रवाहमवधिंकृत्वायावद्धस्तचतुष्टयम् ॥ तत्रनप्रतिगृह्णीयात्प्राणैःकंठगतैरपि ॥ इति ॥ प्रवाहोगर्भः ॥ दानधर्मे ॥ भाद्रशुक्लचतुर्दश्यांयावदाक्रमतेजलं ॥ तावद्गर्भंविजानीयात्तदूर्ध्वंतीरमुच्यते ॥ इति ॥ गर्भेप्रतिग्रहनिषेधः प्रसिद्धनदीषु गंडक्यादिषुतुतीरेऽपिनिषेधः ॥ तदुक्तंदानधर्मे ॥ गंडक्यादिषुतीरेऽपिनग्राह्यंभूतिमिच्छता ॥ इति ॥ अत्यंतापदितीर्थेऽपिग्राह्यं ॥ अथचेत्प्रतिगृह्णीयाद्ब्राह्मणोवृत्तिकर्शितः ॥ दशांशमर्जितंदद्यादेवंधर्मोनहीयते ॥ इतिपाद्मात् ॥ ॥ अथदानकृत्यं ॥ ॥ वा

राहे ॥ सुस्नातःसम्यगाचांतःकृतसंध्यादिकक्रियः ॥ कामक्रोधविहीनश्चपाखंडस्पर्शवर्जितः ॥ दद्यादितिशेषः ॥ कात्यायनः ॥ कुशोपरिनिविष्टेनतथायज्ञोपवीतिना ॥ देयंप्रतिग्रहीतव्यमन्यथाविफलंभवेत् ॥ इति ॥ गौतमः ॥ अंतर्जानुकरंकृत्वासकुशंसतिलोदकं ॥ फलान्यापिचसंधायप्रदद्याच्छ्रद्धयान्वितः ॥ नामगोत्रे समुच्चार्य प्राङ्मुखोदेयकीर्त्तनात् ॥ उदङ्मुखायविप्रायदत्त्वातंस्वस्तिकीर्त्तयेत् ॥ सदेवताकदेयकीर्त्तनानंतरंदत्त्वेत्यर्थः ॥ ॥ अथप्रतिग्रहीतृकृत्यं ॥ ॥ तत्रैव ॥ ॐकारमुच्चरन्प्राज्ञोद्रविणंसकुशोदकं ॥ गृह्णीयाद्दक्षिणेहस्ते तदंतेस्वस्तिकीर्तयेत् ॥ प्रतिग्रहीतासावित्रंसर्वत्रैवानुकीर्त्तयेत् ॥ सावित्रंदेवस्यत्वेति ॥ ततस्तुकीर्तयेत्सार्धंद्रव्यंचद्रव्यदेवतां॥ समापयेत्ततः पश्चात्कामस्तुत्याप्रतिग्रहं ॥ यथाशाखं ॥ कइदंकस्माअदादितिमंत्रंपठित्वेत्यर्थः ॥ आदित्यपुराणे ॥ प्रतिग्रहंपठेदुच्चैःप्रतिगृह्यद्विजोत्तमात् ॥ मंद्रंपठेत्तुराजन्यादुपांशुचतथाविशि ॥ मनसाचतथाशूद्रेस्वस्तिवाचनमेवच ॥ ओंकारंब्राह्मणेकुर्यान्निरोंकारंमहीपतौ ॥ उपांशुचतथावैश्येमनसाशूद्रजेतथा ॥ इति कौर्मात् ॥ पुनस्तत्रैव ॥ प्रतिग्रहस्यधर्मंचनजानातिद्विजोविधिं ॥ द्रव्यस्तैन्यसमायुक्तोनरकंप्रतिपद्यते ॥ इति ॥ तथा ॥ विधिंतुधर्मंविज्ञायब्राह्मणस्तुप्रतिग्रहे ॥ दात्रासहतरत्येवमहादुर्गाण्यसौध्रुवं ॥ इति ॥ याज्ञवल्क्योक्तेश्च ॥ ॥ अथद्रव्यमानं ॥ ॥

याज्ञवल्क्यः ॥ ॥ जालसूर्यमरीचिस्थंत्रसरेणुस्ततःस्मृतम् ॥ तेऽष्टौलिक्षातुतास्तिस्रोराजसर्षपउच्यते ॥ गौरस्तुतेत्रयः षट्तेयवोमध्यश्चतेत्रयः ॥ कृष्णलः पंचतेमाषास्तेसुवर्णस्तुषोडश ॥ पलंसुवर्णाश्चत्वारः पंचवापरिकीर्तितम् ॥ इति ॥ द्वेकृष्णलेरूप्यमाषोधरणंषोडशैवते ॥ शतमानंतुदशभिर्धरणैःपलमेवतत् ॥ निष्कः सुवर्णाश्चत्वारः ॥ इति हेमाद्रिः ॥ ॥ अथधान्यमानं ॥ ॥ भविष्ये ॥ पलद्वयंतुप्रसृतिः कुडवोद्विगुणंमतम् ॥ चतुर्भिः कुडवैः प्रस्थः प्रस्थाश्चत्वार आढकः॥ आढकैस्तैश्चतुर्भिश्चद्रोणस्तुकथितोबुधैः ॥ द्रोणैः षोडशभिः खारी विंशत्याकुंभउच्यते ॥ कुंभैस्तैर्दशभिर्वाहोधान्यमानंप्रकीर्तितम् ॥ इति ॥ ॥ अथदानेदक्षिणापरिमाणमाह व्यासः ॥ सुवर्णंपरमंदानंसुवर्णंदक्षिणापरा ॥ सर्वेषामेवदानानांसुवर्णंदक्षिणेष्यते ॥ अदक्षिणंतुयद्दानंतत्सर्वंनिष्फलंभवेत् ॥ इति ॥ परेत्युक्तेः पुरुषाहारौपयिकतंडुलादिकमपिदक्षिणाइतिहेमाद्रिः ॥ तथा॥ देयद्रव्यतृतीयांशंदक्षिणांपरिकल्पयेत् ॥ अनुक्तदक्षिणेदानेदशांशंवापिशक्तितः ॥ भविष्ये ॥ ज्ञेयंनिष्कशतं पार्थदानेषुविधिरुत्तमः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमः स्मृतः ॥ मेष्यांचकालपुरुषेतथान्येषुमहत्सुच ॥ एवंवृक्षेरथेऽजेचधेनोः कृष्णाजिनस्यच ॥ अशक्तस्यापिक्लृप्तोऽयंपंचसौवर्णिकोविधिः ॥ इति ॥ जपाभिषेकमुदाहृत्य लिंगपुराणे ॥ अष्टषष्टिपलोन्मानांदद्याद्वैदक्षिणांगुरोः ॥

होतॄणांचैवसर्वेषांत्रिंशत्पलमुदाहृतं ॥ तदर्धंजापकानांचद्वारपालांस्तदर्धतः ॥ एतेनसर्वत्रगुरोरर्धं मृत्विजां तदर्धंजापकानांतदर्धंद्वारपालानांइतिहेमाद्रौदक्षिणाविभागोऽवगंतव्यः ॥अथद्रव्यदेवता ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ अभयंसर्वदैवत्यंभूमिर्वैविष्णुदेवता ॥ कन्यादासस्तथादासीप्राजापत्याः प्रकीर्तिताः ॥ प्राजापत्योगजः प्रोक्तस्तुरगोयमदैवतः ॥ तथाचैकशफंसर्वंकथितंयमदैवतं ॥ महिषश्च तथायाम्यउष्ट्रोवैनैर्ऋतोभवेत् ॥ रौद्रीधेनुर्विनिर्दिष्टाछागमाग्नेयमादिशेत् ॥ मेषंतुवारुणंविद्याद्वाराहं वैष्णवंतथा ॥ आरण्याः पशवः सर्वेकथितावायुदेवताः ॥ जलाशयानिसर्वाणिवारिधीनांकमंडलुम् ॥ कुंभंचकरकंचैववारुणानिनिबोधत ॥ समुद्रजानिरत्नानिवारुणानिद्विजोत्तमाः ॥ आग्नेयंकनकंप्रोक्तंसर्वलोहानिचाप्यथ ॥ प्राजापत्यानिसस्यानिपक्वान्नमपिचद्विज ॥ संज्ञेयाःसर्वगंधाश्चगांधर्वावैविचक्षणैः ॥ विद्याब्राह्मीविनिर्दिष्टाविद्योपकरणानिच ॥ सारस्वतानिज्ञेयानिपुस्तकादीनिपंडितैः ॥ सर्वेषांशिल्पभांडानांविश्वकर्मातुदेवता ॥ द्रुमाणामथपुष्पाणांशाकैर्हरितकैस्तथा ॥ फलानामथसर्वेषांतथाज्ञेयोवनस्पतिः ॥ मत्स्यमांसेविनिर्दिष्टेप्राजापत्येतथैवच ॥ छत्रंकृष्णाजिनंशय्यांरथमासनमेवच ॥ उपानहौतथापात्रंयच्चान्यत्प्राणवर्जितम् ॥ सर्वंचांगिरसत्वेनप्रतिगृह्णीतमानवः ॥ शूरोपयोगियत्सर्वंशस्त्रचर्मध्वजादिकं ॥ नृपोपकरणंसर्वंविज्ञेयंसर्वदैवतम् ॥ गृहंतुशुक्रदैवत्यंयदनुक्तंद्विजोत्त

मा: ॥ विज्ञेयंविष्णुदैवत्यंसर्वदाद्विजसत्तमाः ॥ इति ॥ ॥ अथप्रतिग्रहस्थानानि ॥ ॥ गृह्यपरिशिष्टे ॥ प्रतिगृह्णीतगांपुच्छेकर्णेवाहस्तिनंकरे ॥ मूर्ध्निदासीमजंचैवपृष्ठेऽश्वतरगर्दभौ ॥ अश्वंकर्णेसटायांवा अन्नमुद्दिश्यधारयेत् ॥ शय्यासनंगृहंक्षेत्रंसंस्पृश्यादायकांचनं ॥ उष्ट्रंचककुदिस्पृष्ट्वामृगांश्चमाहिषादिकान् ॥ गोधामश्वविधानेनपक्षेसंस्पृश्यपक्षिणः ॥ छत्रंदंडेतरून्मूलेफलंसंगृह्यगौरवात् ॥ प्रगृह्योपानहोऽमत्रंवासयेत्प्रतिमुच्यवै ॥ अमत्रंपात्रं ॥ वांसस्तथासमादायकन्यांशीर्षेऽथवाकरे ॥ कन्यायादक्षिणांसमभिस्पृशेदित्यर्थः ॥ रतिभार्योंऽपरपूर्वांप्रतिगृह्णीतचाक्षतां ॥ पुत्रमुत्संगमारोप्यप्रतिगृह्णीतदत्तकम् ॥ रथंरथमुखंस्पृष्ट्वाप्रतिगृह्णीतकूबरे ॥ कूबरोयुगाधारकाष्ठम् ॥ तथाहेमाद्रौदानखंडे ॥ भूमेःप्रतिग्रहंकुर्याद्भूमिंकृत्वाप्रदक्षिणम् ॥ करेगृहीत्वाकन्यांतुदासदास्यौद्विजोत्तमः ॥ आरुह्यचगजस्योक्तःकर्णेचाश्वस्यकीर्तितः ॥ तथाचैकशफानांतुसर्वेषांचविशेषतः ॥ प्रतिगृह्णीताजांशृंगेपुच्छेकृष्णाजिनंतथा ॥ येचैकशफाःशृंगिणस्तान्विशेषतःशृंगेप्रतिगृह्णीयादित्यर्थः ॥ कर्णेचपशवःसर्वेग्राह्याःपुच्छेविचक्षणैः ॥ गृह्णीयान्माहिषंशृंगेखरंवैपृष्ठदेशतः ॥ प्रतिग्रहमथोष्ट्रस्ययानानांचाधिरोहणात् ॥ बीजानांमुष्टिमादायरत्नान्यादायसर्वतः ॥ वस्त्रंदशांतादाद

---

१ इदंवासयेत्प्रतिमुच्यवैइत्येतदन्वायि प्रतिमुच्यनीरिकीकृत्य वासयेत्परिधापयेत् ।

द्यात्परिधायापिवापुनः ॥ आरुह्योपानहौमंचमारुह्यैवचपादुके ॥ धर्मध्वजौतुसंस्पृश्यगृह्णीयात् ॥ अवतीर्यचसर्वाणिजलस्थानानिवैद्विजः ॥ आयुधानिसमादायतथामुच्यविभूषणम् ॥ आमुच्यबध्वेत्यर्थः ॥ इतिप्रतिग्रहस्थानानि ॥ ॥ अथादौतुलापुरुषदानम् ॥ ॥ हेमाद्रौमात्स्ये ॥ अनेनविधिनायस्तुतुलापुरुषमाचरेत् ॥ प्रतिलोकाधिपस्थानेप्रतिमन्वंतरंवसेत् ॥ विमानेनार्कवर्णेनकिंकिणीजालमालिना ॥ पूज्यमानोऽप्सरोभिश्चततोविष्णुपुरंव्रजेत् ॥ कल्पकोटिशतंयावत्तस्मिँल्लोकेमहीयते ॥ कर्मक्षयादिहपुनर्भुविराजराजोभूपालमौलिमणिरंजितपादपीठः ॥ श्रद्धान्वितोभवतियज्ञसहस्रयाजीदीप्तप्रतापजितसर्वमहीपलोकः ॥ योदीयमानमपिपश्यतिभूतियुक्तः कालांतरेस्मरतिवाचयतीहलोके ॥ योवाशृणोतिपठतींद्रसमानरूपः प्राप्नोतिधामसपुरंदरदेवजुष्टम् ॥ इति ॥ तत्रैववह्निपुराणे ॥ एवंदत्त्वासुवर्णंतुब्रह्महत्यादिकंचयत् ॥ पापंनिहत्यपुरुषः सर्वंलोकंसगच्छति ॥ तत्रस्थित्वाचिरंराजन्यदायातिमहीतले ॥ राजराजेश्वरः श्रीमान्वीतशोकोनिरामयः ॥ रूपसौभाग्यसंपन्नोनित्यंविष्णुपरायणः ॥ पुनर्विष्णुपदंयातियत्रगत्वानशोचति ॥ इतिसुवर्णादितुलापुरुषदानफलम् ॥ ॥ अथकुंडमंडपादि ॥ ॥ तच्चसुवर्णतुलायामेवावश्यकमितिहेमाद्र्यादयः॥ रत्नरजततुलायांतुकृताकृतमित्युक्तंतत्रैव ॥ होमाद्यशक्तौतुमंडपादिरहितमेवकुर्यात् ॥ नतत्रमंत्रो

होमोवाएवमेवप्रदीयते॥ इतिमात्स्योक्तेः ॥ ग्रहमंत्राद्वारजापमंत्राश्चनेत्यर्थः॥ ॥ अथतुलावेदीपरिमाणंचाह तत्रैव ॥॥ तत्रादौशुभेऽह्निशोभार्थंकुंडमंडपमात्रंवाकृत्वासप्तहस्तांवापंचहस्तांवातृतीयांशेनचतुर्थांशेनवोच्चांवेदिंकृत्वातदुपरिपूर्वपाश्चिमयोः स्तंभद्वयंनिखेयम् ॥ हेमाद्रौमात्स्ये ॥ शाकेंगुदोचंदनदेवदारुश्रीपर्णीविल्वप्रियकांजनोत्थम् ॥ स्तंभद्वयंहस्तयुगावखातंकृत्वादृढंपंचकरोच्छ्रितंतत् ॥ तदंतरंहस्तचतुष्टयंस्यादथोत्तरांगंचतुरस्रमेव॥ इति ॥शाकोवृक्षविशेषोमहासारइतिप्रसिद्धः॥ श्रीपर्णीभद्रतरुः ॥ प्रियकाजीवकः ॥ सारमतेकदंबः ॥ अंजनःकांचनतुल्यपर्णोवृक्षविशेषः ॥ स्तंभद्वयंचचतुरस्रीकृत्यवेदिमध्यपूर्वपाश्चिमभागयोर्निखेयं उत्तरांगंस्तंभयोरुपरितिर्यक्काष्ठंतच्चपंचकरयोः स्तंभयोर्हस्तचतुष्टयोपरिनिधेयंचतुरस्रम् ॥ अथोत्तरांगंचतदंगमेवेतिपाठेतदीयमितिस्तंभसजातीयकाष्ठमित्यर्थः॥ समानजातिश्चतुलावलंब्याहैमेनमध्येपुरुषेणयुक्ता ॥ दैर्घ्येणसाहस्तचतुष्टयं स्यात्पृथुत्वमस्याश्चदशांगुलानि ॥ सुवर्णपट्टाभरणाचकार्यासलोहपाशद्वयशृंखलाभिः ॥ युतासुवर्णेनचरत्नमालाविभूषितामाल्यविभूषणाढ्या ॥ समानजातिस्तोरणसमानजातिः ॥ तुलोत्तरांगमध्येद्वादशभिरंगुलैरधस्तादुदगग्राअवलंब्या पुरुषेणविष्णुनाशृंखलाविलंबितयासुवर्णनिर्मितया तत्प्रतिमालक्षणद्वयंन्यस्तयोर्बहिःस्थितमंगुलषट्कंविहायविज्ञेयं समतुलायाः अष्टोत्तरशतांगुलमि

तत्वात् ॥ पृथुत्वंचास्याद्दशांगुलपरिमितेनवलयाकृतिसूत्रेणसंमितंविधेयमित्यर्थः ॥ सलोहपाशद्वयशृंखलाभिर्युक्ताकार्येत्यर्थः ॥ तत्रैव वह्निपुराणे ॥ आश्वत्थींखादिरींचापिपालाशींवासुप्लक्षजाम् ॥ चतुर्हस्तप्रमाणेनसुश्लक्ष्णांसुदृढांनवाम् ॥ सुवर्तुलांसमांतद्वत्स्निग्धच्छिद्रत्रयान्विताम्॥ मौंजाशिक्यद्वयोपेतांबद्धांस्तंभेतुयाज्ञिये॥इत्याहनारदः॥ चतुरस्रातुलाकार्यापादौचापितथाविधौ । चतुर्ष्वपिचपार्श्वेषुमानंस्याच्चतुरंगुलम् ॥ मुक्त्वातावत्तुकरकावंतयोर्विन्यसेद्बुधः ॥ चतुर्हस्ताघटतुलामध्यशृंखलयान्विता ॥ शिक्यंहस्तत्रयंकुर्यात्कुटकंचतुरंगुलम् ॥ इति ॥ यदाहतत्रैव विश्वकर्मा ॥ विशोषदानंकथितंतुलादितस्मात्तुलालक्षणमुच्यतेप्राक् ॥ तुलाप्रमाणंस्मृतमंगुलानिदैर्घ्येंगुलैः षण्णवतिप्रमाणैः ॥ प्रतिद्वयेप्यंगुलषट्कषट्कंशतांगुलाष्टोत्तरमंगुलानाम् ॥ स्युर्विंशतिः पंचचधातुबंधाबंधेष्वाधिष्ठानसुरानिवेश्याः ॥ ईशः शशीमारुतरुद्रसूर्याः स्याद्विश्वकर्मागुरुरंगिराग्नी ॥ प्रजापतिर्विंश्वजगद्विधातापर्जन्यशंभूपितृदेवताच ॥ सौम्यश्चधर्मामरराजमाश्विनौजलेशमित्रावरुणौमरुद्गणाः ॥ धनेशगंधर्वजलेशविष्णुर्दंडेचतुर्विंशतिरेवदेवताः ॥ अत्रसौम्योबुधः ॥ स्यात्पंचविंशः पुरुषः सएकोयस्तोल्यमानस्तुलयामहात्मा ॥ एताविधेयास्तपनीयमय्योरत्नार्चितादैवतमूर्तयस्ताः ॥ षडंगुलः स्याच्चतुरस्रपिंडः प्रांतद्वयेविष्णुरनंतनामा ॥ पार्श्वद्वयंतच्चतुरंगुलंस्यादेवंम

यातेकथितंप्रमाणम् ॥ मध्यांकुटेसंकुलिकांगुलानिपंचाधिकाविंशतिरेवदैर्घ्यं ॥ एकांगुलःस्याद्ववतीहपिंडस्तत्राधिदेवःकिलवासुकिःस्यात् ॥ एकैकरज्जुर्लभतेंगुलानित्रिःसप्ततिःपिंडगतांगुलाच॥ तच्चैलकद्वंद्वमथांगुलानित्रिंशत्तथापंचदशाधिकास्यात् ॥ तद्धातुबद्धंशुभकाष्ठपीठंपिंडेतथाद्वंद्वमथोविधेयम् ॥ अधोघटोभूम्यधिदेवतास्याच्चुलांतरेभूमिपतिर्निवेश्यः ॥ इतिहेमाद्रौमात्स्योक्तेःवेद्यादितुलाकृत्यंलक्षणंच ॥ अथवेद्यांषोडशारचक्रलिखनप्रकारउक्तोमदनरत्ने ॥ तत्राचार्योवेद्यांमध्येत्रिहस्तव्यासचतुरस्रंप्रसाध्यप्रागपरदक्षिणोत्तरनवरेखाभिस्तच्चतुःषष्टिकोष्ठकंकुर्यात् ॥ तत्रकोष्ठानिप्रत्येकंनवनवांगुलानिसंपद्यंते ॥ ततोबहिरंत्यपंक्तिषुचतुर्दिक्षुमध्यकोष्ठानिचत्वारिचत्वारिमार्जयित्वातदुपर्युपांत्यपंक्तिषुपार्श्वयोस्तत्रत्रयंत्रयंत्यक्त्वाप्रतिदिशंप्रतिमध्यकोष्ठद्वयंद्वयं मार्जयेत् ॥ तच्चतुर्दिक्षुषट्षट्कोष्ठानिचत्वारिद्वाराणिसिध्यंति ॥ ततोमध्यस्थितषोडशकोष्ठानिमार्जयेत् ॥ ततोबाह्येएकैकंकोणकोष्ठंविहाय ॥ कोणकोष्ठद्वारपीठांतरालवर्तीन्यवशिष्टानिपंचपंचकोष्ठानिमार्जयेत् ॥ तथाचमध्यचतुरस्रपीठपादाः सिध्यंति ॥ ततोमध्याच्चत्वारिवृत्तानिकुर्यात् ॥ तत्राद्येचत्वार्यंगुलानिव्यासः द्वितीयेऽष्टौ तृतीयेचतुर्विंशतिः चतुर्थेषड्विंशतिरिति ॥ तच्चतुरंगुलंवृत्तंकर्णिकारूपंपीतेनरजसापूरयित्वा कर्णिकावधिरेखांसितेनरजसानिर्माय तद्बहिरष्टांगुलात्मके

वृत्तेपीतरक्तासितरजोभिः संपादितमूलमध्याग्राणिषोडशकेसराणिसंपाद्य तत्केसरावधिरेखांसितेनैवरजसांगुलोन्नतांसंपाद्य चतुर्विंशांगुलात्मकेतद्बहिर्वृत्तेसितेनरजसाष्टादिक्ष्वष्टौपत्राणिरक्ताग्राणि कुर्यात् ॥ ततोदलांतररेखांसितेनरजसाविधाय दलांतराणिकृष्णेनरजसापूरयित्वातद्बहिरेकांगुलांतरांबहिर्वृत्तरेखांसितेनैवरजसासंपाद्य वृत्तद्वयांतरंपरितोष्टदलाग्रतन्मध्यचिह्नैःषोडशधाविभज्य प्रतिभागंयवाकारान्षोडशारान्श्यामपीतारुणश्वेतरजोभिः कल्पयित्वा तदंतरेण यथायोगंरजोभिःपूरयित्वा तद्बहिःसितपीतारुणश्यामहरिताःपंचरेखालिखेत् ॥ तद्बहिःपीठक्षेत्रंचतुरस्रंयथाशोभंरजोभिःरक्तंकृत्यपीठावधिरेखांसितेनरजसाचतुरस्रांरचयेत् ॥ द्वारक्षेत्राणिपूर्वादितःपीतश्यामासितहरितरजोभिःपूरयेत् ॥ आग्नेयादिकोणकोष्ठचतुष्टयंलोहितहरितश्यामधवलैःपूरयेत् ॥ आग्नेयादिपीठपादचतुष्टयंपंचकोष्ठात्मकंतुक्रमात्सितरक्तपीतकृष्णरजोभिः पूरयेत् ॥ ततःसितेनरजसांगुलोन्नतेनबहिश्चतुरस्रेरेखांकुर्यादितिमदनरत्नादयः ॥ ठक्कुरमतेतु चतुरस्रंचतुर्हस्तंतत्र प्रत्येकंद्वादशांगुलानिनवकोष्ठानि वृत्तानितुपंच तत्राद्यवृत्तेचत्वार्यंगुलानिव्यासः द्वितीयेऽष्टौ तृतीयेविंशतिः चतुर्थेचतुर्विंशतिः पंचमेतच्चतुरस्रंबहिस्ततोष्टत्रिंशत्इतिपंचकोष्ठात्मकंपीठपादचतुष्टयम् आग्नेयादिक्रमेणरक्तहरितश्यामासितैः पूरणीयं कोणकोष्ठचतुष्टयम् ॥ प्रत्येकंत्रिभिस्त्रिभिर्व

णैरितिविशेषः ॥ इदमेववारुणंमंडलंजलाशयोत्सर्गादौज्ञेयम् ॥ पुनस्तत्रैव ॥ वज्रंप्रागुत्तमेभागेआग्नेय्यांशक्तिमुज्ज्वलाम् ॥ आलिखेद्दक्षिणेदंडंनैर्ऋत्यांखड्गमालिखेत् ॥ पाशंतुवारुणेलेख्यंध्वजंवैवायुगोचरे ॥ कौबेर्यांतुगदांलिख्यईशान्यांशूलमालिखेत् ॥ शूलस्यवामदेशेतुचक्रंपद्मंचदक्षिणे ॥ ततोमहावेद्युपरिपंचवर्णफलपुष्पोपशोभितंवितानंकुंडमंडपेबध्नीयादिति ॥ इतिवेद्युपरिषोडशारचक्रम् ॥ ॥ अथघृतादितुलाफलमुक्तंहेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे ॥ प्रथमातुघृतस्योक्तातेजोवृद्धिकरीशुभा ॥ माक्षिकेणतुसौभाग्यंतैलेनबहुलाः प्रजाः ॥ वस्त्रेणादिव्यवस्त्राणिप्राप्नोतितुलयाध्रुवं ॥ लवणेनतुलावण्यमरोगित्वंगुडेनच ॥ असपत्नः शर्करयासुरूपंचंदनेनतु ॥ अवियोगोभवेद्भर्त्रातुलयाकुंकुमस्यच ॥ नसंतापोहृदिभवेत्क्षीरस्यतुलयातथा ॥ सर्वकामप्रदाः सर्वाः सर्वपापक्षयंकराः ॥ यःकरोतितुलाःसर्वाःसगौर्यालयमाप्नुयात् ॥ मंत्रेणदद्यादभिमंत्रितांतुसक्तुत्तुलामेकतमांद्विजेभ्यः ॥ सयातिगौर्याःसदनंसुपुण्यंनशोकदौर्भाग्यमुपाश्नुतेपुमान् ॥ अथतुलाप्रार्थनामंत्रः॥ त्वंतुलेसर्वभूतानांप्रमाणमिहकीर्तिता ॥ मांतोलयंतीसंसारादुद्धरस्वनमोस्तुते ॥ इत्यारुह्य ॥ गोदोहकालंतत्रैवचिंतयित्वाहरिप्रियाम् ॥ अवरुह्यततोदद्यादर्धंपादमथापिवा ॥ गुरुंसंपूज्यविधिवद्वस्त्रालंकारभूषणैः ॥ विसर्जयेन्नमस्कृत्यभोजयेद्द्विजपुंगवान् ॥ शेषंद्विजेभ्योदातव्यंस्त्रीभ्योन्येभ्यस्तथैवच ॥ कदलीदलसं

स्थाचपंचपिंडाहिमाद्रिजा ॥ कर्पूरस्यतुतांपूज्यकुंकुमेनालभेत्तुताम् ॥ विधिनानेनयोदद्यात्तुलादानं विमत्सरः ॥ सलोकमेतिपार्वत्याःसेव्यमानोऽप्सरोगणैः ॥ तत्रापिकालंसुचिरमिह लोकेनृपोभवेत्॥ आत्मतुल्यंसुवर्णंवारजतंरत्नमेववा ॥ योददातिद्विजाग्र्येभ्यस्तस्याप्येतत्फलंभवेत् ॥ एतद्धूमिदानजन्यम् ॥ ब्रह्महत्यादिपापाद्यैर्मुक्तःशिवपुरंव्रजेत् ॥ सचतत्पापनिर्मुक्तःप्रोक्तंविष्णुपुरंव्रजेत् ॥ तुलापुरुषभूमीचदीयमानेतुयेनराः ॥ पश्यंतितेपिवायांतियेवास्युरनुमोदकाः ॥ गुडंवायदिवाखंडंलवणंवापितोलितम् ॥ योदद्यादात्मनातुल्यंनारीवापुरुषोपिवा ॥ पुमान्प्रद्युम्नवत्स्यात्तुनारीस्यात्पार्वतीसमा ॥ सुभगौरूपसंपन्नौभुंजोतांतेत्रिविष्टपम् ॥ हिरण्यदक्षिणायुक्तंसवस्त्रंभूषणान्वितम् ॥ अलंकृत्वाद्विजाग्र्यंतंपरिधाय्यचवाससी ॥ खंडादितोलितंपश्चाद्गुरवेप्रातिपादयेत् ॥ सर्वकामसमृद्धात्मानंतंकालंवसेद्दिवि ॥ इतिघृतादितुलादानफलम् ॥ ॥ अथनानारोगानिरासार्थंद्रव्याविशेषतुलादानान्युक्तानिगारुडे ॥ तुलापुरुषदानंतुशृणुमृत्युंजयोद्भवम् ॥ अथलोहंप्रदातव्यंसर्वरोगोपशांतये ॥ कांस्यंचयक्ष्मणेदेयंत्रपुचार्शोविकारके ॥ अपस्मारेतुसीसंस्यात्ताम्रंकुष्ठेचदारुणे ॥ पित्तलंरक्तपित्तेचरूप्यंप्रदरमेहयोः ॥ सुवर्णंसर्वरोगेषुप्रदद्यान्मृत्युनाशनम् ॥ फलोद्भवंतथादेयंग्रहिण्यांदीर्घवाहिनि ॥ गौडंभस्मकरोगेचपौगंस्याद्गंडमालके ॥ पौगंपूगीफलम् ॥ काष्ठजंचाग्निमांद्ये-

स्याद्रोगोत्पत्तौतुपैष्टकम् ॥ मधूद्भवंतथादेयंकासश्वासजलोदरे ॥ घृतोद्भवंतथादेयंछर्दिरोगोपशांतये ॥ क्षीरंपित्तविनाशायदधिस्याद्भगदारणे ॥ लवणंवेपनाशायपैष्टंदद्रुविनाशने॥धान्यंचसर्वरोगस्यनाशनेमुनिभिः स्मृतम् ॥ इति ॥ अत्रायंसंक्षेपोदानोद्द्योतेऽपि ॥ रूप्यतुलायांसुवर्णतुलाफलमेवपितृतृप्तिःप्रदरमेहनाशश्च रत्नतुलायांस्वर्णफलमेव ॥ ताम्रेणकुष्ठनाशः ॥ लोहेनसर्वरोगविनाशः॥ घृतेनतेजोवृद्धिश्छर्दिनाशश्च॥ गुडेनारोगित्वंसौभाग्यवृद्धिश्च ॥ लवणेनलावण्यंसौभाग्यंच ॥ मधुनासौभाग्यंकासश्वासजलोदरनाशश्च ॥ तैलेनप्रजावान्भवति ॥ क्षीरेणपित्तनाशःसंतापनिवृत्तिश्च ॥ दध्नाभगंदरनाशः ॥ शर्करयासपत्नबाधानिवृत्तिः ॥ अन्नेनारोगित्वम् ॥ पिष्टेनदद्रुनाशः ॥ फलैःसंग्रहणीनाशः ॥ क्रमुकैर्गंडमालानाशोमुखदुर्गंधिनाशनंदद्रुनाशश्च ॥ क्रमुकंपूगीफलम् ॥ चंदनेनसौंदर्यवान् ॥ गंधेनसौभाग्यम् ॥ वस्त्रेणदिव्यवस्त्रावाप्तिः ॥ काष्ठैरग्निमांद्यनाशः विष्णुप्रीतिर्वासर्वद्रव्यैरपिइति ॥ इतिनानारोगनिरासद्रव्यविशेषतुलाः ॥ ॥ अथपूजार्थंतत्तद्रव्याधिदेवतामाह ॥ गारुडे ॥ अधिदैवंतुलोहेवैमहाभैरवउच्यते ॥ कांस्येत्रपावश्विनौचवायुश्चसीसकेस्मृतः ॥ ताम्रेसूर्यस्तथाप्रोक्तः पैत्तलेचकुहूस्तथा ॥ रौप्येचपितरोज्ञेयाः सौवर्णेसर्वदेवताः ॥ फलेसोमोगुडेचापस्तांबूलेचविनायकः ॥ गंधर्वाःकुसुमेचैवजांगलेऽग्निस्तस्थास्मृतः ॥ जांगलेकाष्ठे॥मधौयक्षःप्रयत्ने

नघृतेमृत्युंजयस्तथा ॥ क्षीरेतारागणाः सर्वेंदध्निसर्पाः प्रकीर्तिताः ॥ लवणेपार्वतीदेवी समुद्दिष्टाधिदेवता ॥ पिष्टप्रजापतिर्देवोअन्नेसर्वाश्चदेवताः ॥ आर्तिर्यदास्यात्पात्राणांप्राप्नुयात्पुण्यदेशतः ॥ नित्यंमृत्युंजयप्राप्तिर्विधिनायत्प्रदीयते ॥ तदेवसर्वशांत्यर्थंभवतीतिनसंशयः ॥ तुलापुरुषदानेन मृत्युंजयातिमानवः ॥ आगमोक्तमृत्युंजयमंत्रेणपूजयित्वेत्यर्थः ॥ नाममंत्रेणवायथाधिकारंयोज्यम् ॥ इतिद्रव्याधिदेवताः॥ ॥ अथकालविशेषः ॥ ॥ दानोद्द्योते विश्वामित्रः ॥ आदित्येराहुणाग्रस्तेसुवर्णैस्तोलयेत्तनुम् ॥ सोमग्रहेतुरौप्येणयद्वादानंतथाशृणु ॥ प्रवर्ग्यस्यमुखेजातउत्पन्नःपितृदेहतः ॥ सर्वपापहरंवैतद्ददामिप्रीयतांविधुः ॥ इत्युच्चार्यजलंत्वप्सुनिक्षिपेद्द्विजसत्तमइति ॥ अथतुलापुरुषदानविधिः हेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे ॥ तुलादानंप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशनम् ॥ यद्गौर्याचरितंपूर्वंलक्ष्मीनारायणेनतु ॥ पुण्यंदिनमथासाद्यतृतीयायांविशेषतः ॥ गोमयेनानुलिप्तायांभूमौकृत्वाघटंशुभम् ॥ दारवंशुभवृक्षस्यचतुर्हस्तप्रमाणतः ॥ सुवर्णंतत्रबध्नीयात्स्वशक्त्याघटितंघटे ॥ सौवर्णंस्थापयेत्तत्र वासुदेवंचतुर्भुजम् ॥ शिक्यद्वयंचबध्नीयात्स्थापयेत्पीठकेंततः ॥ तत्रारोहेत्सवस्त्रास्त्रःसर्वालंकारभूषितः ॥ अभीष्टदेवतांगृह्यस्नापयित्वाघृतादिभिः ॥ तुलापुरुषदानस्यविधिरेषप्रकीर्तितः ॥ अत्र विधिरेषप्रकीर्तितइतिएतावत्येवकर्तव्यतेत्युक्तंभवतीतिदामोदरः नान्यदिति ॥ तुलादानमधिकृत्य

लिंगपुराणे ॥ दक्षिणांचशतंसार्धंतदर्धंवापिदापयेत् ॥ गुरोरितिशेषः ॥ ऋत्विजांचैवसर्वेषांदशनिष्कान्प्रदापयेत् ॥ इति ॥ तथायजमानोऽयनग्रहणसंक्रमादिपुण्यकालमासाद्यपूर्वेद्युरेकभक्ताचरितप्रायश्चित्तःकृतनित्यक्रियोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणःशुचिराचम्य देशकालौसंकीर्त्य ममामुककामनासिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुकद्रव्यतुलापुरुषदानंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ तथारोगनिरासार्थंतुममामुकरोगनिरासेनममास्याशिशोर्वामुकरोगनिरासेनाक्षिप्रारोग्यासिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंमिति॥तथा यदातुशिष्टाचारवशात्ताम्रादितुलासुअष्टमांशंचतुर्थांशंवासुवर्णरजतादिप्रक्षिप्यते तदासुवर्णादितुलयाचतुर्थांशाष्टमांशादितुलाविशेषफलप्राप्तिद्वाराइत्युल्लेखःकार्यः ॥ तदंगतयागणपतिपूजनंपुण्याहवाचनमाचार्यवरणमंगदेवतापूजनमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगणपतिंसंपूज्यपुण्याहंस्वस्तिऋद्धिः श्रीःकल्याणमितिशब्दपंचात्मकंबौधायनोक्तंब्राह्मणांस्त्रिस्त्रिर्वाचयित्वा आचार्यंवृत्वाआचार्यं तुलायांगौरींविष्ण्वादितुलांगदेवताश्च पूजयित्वा रोगनिरासार्थंतु महामृत्युंजयमंत्रेणप्रतिमायांमृत्युंजयंताम्रादितोलनीयद्रव्यादिदेवताश्चपूजयेदिति ॥ इतितुलापुरुषदानविधिविशेषः ॥

अथतुलादानप्रयोगः ॥ यजमानःशुचिराचम्य प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य एकैकमन्वंतरकालावच्छिन्नप्रतिलोकपालस्थाननिवासपूर्वकार्कवर्णकिंकिणीजालमालिविमानाधिकरणकाप्सरःपूजास

हिताशिवपुरगमनपूर्वंककल्पकोटिशतावच्छिन्नाविष्णुपुराधिकरणकनिवासकामः सुवर्णरत्नरौप्यतुलापुरुषमहादानमहंकरिष्ये ॥ यद्वा॥ब्रह्महत्यादिसकलपापक्षयद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सुवर्णरत्नरौप्यतुलापुरुषमहादानंकरिष्ये ॥ तत्रादौगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धाचार्यवरणादिकुर्यात् ॥ तातादितुलायांतु संकल्पोत्तरंगणपतिपूजनपूर्वकंपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वा आचार्यंवृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ ततआचार्योगोमयोपलिप्तवेद्यादौसर्षपविकिरण पंचगव्यप्रोक्षणेकृत्वा वेद्यांवारुणमंडलंविलिख्य उपरिकुंडमंडपेपंचवर्णवितानंफलपुष्पोपशोभितं ध्वजंबध्वा वेद्यादौघटमाबध्य तत्रदक्षिणोदक्शिक्यांतुलांबध्नीयात् ॥ गौरीप्रीत्यर्थंतुलायांकर्पूरकृतपंचपिंडिकारूपांगौरींकुंकुमेनानुपूजयेत् ॥ ततोधर्मराजसूर्यविष्णुप्रतिमाः तिस्रोमाषमात्रसुवर्णनिर्मिताअग्न्युत्तारणादिपूर्वकंसंपूज्य इष्टदेवतांचपंचामृतेनाभिषिच्याभ्यर्च्यंच विष्णुप्रतिमांतुलामध्येबध्वाततः पूर्वोक्ततोलनीयद्रव्यादिदेवतांसंपूज्यतुलायैनमइतितुलांतुलाप्रांतकूटयोर्विष्णुमनंतंमध्यकूटेवासुकिं फलकद्वयेभूमिंचसंपूज्य रक्तवस्त्रेणतुलांसंवेष्ट्य ततः शक्तौसत्यांतुलादंडेसुवर्णनिर्मितासुचतुर्विंशतिप्रतिमासुउदक्संस्थांदेवतामावाहयेत्पूजयेच्च ॥ तादित्थं ॥ ॐ ईशानायनमः ईशानंआवाहयामि १ ॥ एवंसर्वत्र ॐ शशिनेनमः शशिनंआवाहयामि २ ॐ मारुताय०

३ ॐ रुद्राय० ४ ॐ सूर्याय० ५ ॐ विश्वकर्मणेन० ६ ॐ गुरवेन० ७ ॐ अंगिरोग्निभ्यां० ८ ॐ प्रजापतये० ९ ॐ विश्वेभ्योदेवेभ्योन० १० ॐ धात्रेन० ११ ॐ पर्जन्यशंभुभ्यां० १२ ॐ पितृभ्योन० १३ ॐ सौम्याय० १४ ॐ धर्माय० १५ ॐ अमरराजाय० १६ ॐ अश्विभ्यांन० १७ ॐ जलेशया० १८ ॐ मित्रावरुणाभ्यांन० १९ ॐ मरुद्गणेभ्यो० २० ॐ धनेशाय० २१ ॐ गंधर्वाय० २२ ॐ जलेशाय० २३ ॐ विष्णवे० २४ इत्यावाह्य संपूज्यच ततोयजमानोवस्त्राभरणगंधमाल्याद्यलंकृतः कुसुमांजलिंगृहीत्वा तुलांत्रिः प्रदक्षिणीकृत्य प्राङ्मुख उपविश्य प्रार्थयेत् ॥ ॐ नमस्तेसर्वदेवानां शक्तिस्त्वंसत्यमाश्रिता ॥ साक्षिभूताजगद्धात्रीनिर्मिता विश्वयोनिना ॥ एकतःसर्वसत्यानितथानृतशतानिच ॥ धर्माधर्मकृतांमध्येस्थापितासिजगद्धिते॥ त्वंतुलेसर्वभूतानांप्रमाणमिहकीर्तिता ॥ मांतोलयंतीसंसाराद्धुद्धरस्वनमोस्तुते ॥ योसौतत्वाधिपो देवः पुरुषः पंचविंशकः ॥ सएषोऽधिष्ठितोदेवित्वयितस्मान्नमोनमः ॥ नमोनमस्तेगोविंदतुलापुरुषसंज्ञक ॥ त्वंहरेतारयस्वास्मानस्मात्संसारसागरात् ॥ इतिपठित्वा तुलोपरिपुष्पांजलिंक्षिपेत् ॥ पुनस्तुलांत्रिःप्रदक्षिणीकृत्यवामहस्तेधर्मराजंदक्षिणेसूर्यंअंकेस्वाभीष्टदेवतांपंचामृताभिषिक्तार्चितां चादाय प्राङ्मुखस्तुलायामुत्तरफलकमारोहेत् ॥ दक्षिणेनसुवर्णःस्यादुत्तरेणनराधिपः ॥ इतिमा

त्स्यवचनात् ॥ नराधिपइत्युपलक्षणम् ॥ ततः आचार्योदक्षिणफलकेतोलनीयद्रव्यमारोपयेत् ॥ सुवर्णाद्यावत्समधिकंस्यात् ॥ पुष्टिकामेनभूयिष्ठमधिकंकार्यम् ॥ ततोयजमानस्तुलामध्यदंडस्थितदृष्टिर्हरेर्मुखंपश्यन्मंत्रौपठेत् ॥ ॐ नमस्तेसर्वभूतानांसाक्षिभूतेसनातनि ॥ पितामहेनदेवित्वंनिर्मितापरमेष्ठिना ॥ त्वयाधृतंजगत्सर्वंसहस्थावरजंगमम् ॥ सर्वभूतात्मभूतस्थेनमस्तेविश्वधारिणि॥ इतिगोदोहकालंतत्रस्थित्वा ततस्तुलामवतीर्य तोलितद्रव्येतुलसीपत्रंनिधाय देशकालौसंकीर्त्य अमुककामइदममुकद्रव्यमात्मसमतोलितमाचार्याद्यन्येभ्योब्राह्मणेभ्यः समस्ताश्रितबंधुवर्गेभ्योदीनानाथेभ्यश्चदातुमहमुत्सृजे नममेत्युत्सृज्य ततः कृतस्यामुकतुलापुरुषदानकर्मणःसांगतासिद्ध्यर्थमाचार्यायइदंसुवर्णअग्निदैवतंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ पुनः कृतस्यामुकतुलापुरुषदानकर्मणःइत्यादि सांगतासिद्ध्यर्थंनानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योयथाशक्तिभूयसींदक्षिणां दातुमहमुत्सृजे ॥ कृतस्यामुकतुलापुरुषदानकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थंयथाशक्तिब्राह्मणान्यथाकालं यथोत्पन्नेनान्नेनभोजयिष्ये इतिसंकल्प्य॥ तत आचार्यावाहितदेवताःसर्वाःअर्चनपूर्वकंविसृज्य आचार्यायतुलार्धं पादंवा प्रतिमावस्त्राभरणादिसर्वंतुभ्यमहंसंप्रददे नममइतिदत्त्वा सदस्यायादावेतदर्धं दत्त्वाशेषंचसद्यएवयथोद्देशंदत्त्वा प्रमादात्कुर्वतांकर्म० यस्यस्मृत्येतिजपित्वा कर्मेश्वरार्पणंकृत्वासुहृ

घृतोभुंजीतेति ॥ केचित्तुअत्रतुलापूजोत्तरमग्निंसंस्थाप्यईशानादितुलास्थदेवताभ्योष्टाष्टाज्याहुतयश्चेच्छंतीति ॥ तुलाप्रतिग्रहप्रायश्चित्तंत्वाचार्यश्चांद्रायणमेकंकुर्यात्प्रतिग्रहानुसारेणइत्युक्तं दानोद्द्योते रहस्येषु ॥ हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ नचिरंधारयेद्गेहेसुवर्णंतोलितंबुधः ॥ तिष्ठेद्भयावहंयस्माच्छोकव्याधिकरंनृणाम् ॥ शीघ्रंपरस्वीकरणाच्छ्रेयः प्राप्नोतिपुष्कलम् ॥ इति ॥ सुवर्णादिसर्वद्रव्यतुलास्वेवंकैमुतिकन्यायात् ॥ अत्रत्यः सुवर्णशब्दोरजतादिसर्वद्रव्यतुलोपलक्षकोबोध्यः ॥ मीमांसैकधुरंधरःश्रुतिधरोन्यायेऽपिवागीश्वरःसाहित्येमृतसागरःसुजनतावल्लीरसालद्रुमः ॥ यद्विद्वन्मणिशेखरोदिनकरःप्रासूतविश्वेश्वरंतेनाकारिघृतादितोलनविधौसत्प्रीतयेपद्धतिः ॥ इतिदानोद्द्योतदानरत्नमयूखाद्यनुसारेणच कालोपनामकभट्टदिवाकरकृतदानसंक्षेपचंद्रिकायां ताम्रघृतादितुलापुरुषदानप्रयोगः ॥ ॥ अथगोसहस्रमहादानप्रयोगः ॥ हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ गोसहस्रदानंचिकीर्षुराधिवासनदिनात्प्राक्त्रिरात्रमेकरात्रंवाशक्तितः पयोव्रतोऽधिवासनदिनेशुचिर्यजमानोदेशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपापक्षयोत्तरसिद्धचारणसेवितार्कवर्णकिंकिणीजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वन्तरावच्छिन्नेंद्रादिसकललोकपाललोकाधिकरणकपुत्रपौत्रसमन्विताशिवालयगमनैकोत्तरसंख्यासंख्येयपितृमातामहकुलतारणाकल्पशतावच्छिन्नाशिवपुरनिवासानंतरराजराजीभवनाश्वमेधशतक

र्तृत्वशिवध्यानपरत्वविष्णुसाहृश्यापन्नयोगस्थानकसंसारमोचनकामः श्वोगोसहस्रमहादानंप्रतिपाद
यिष्ये ॥ इतिसंकल्पयेत् ॥ ततउपवासगुर्वादिनियोगांतंतुलापुरुषमहादानवत्कुर्यात् ॥ ॥
अथाचार्यः एकंलक्षण्यंनंदिकेश्वरंवृषंसवत्सदशोत्तरगोसहस्रात्सवत्संधेनुदशकंच स्वर्णघंटास्वर्णप
ट्टकौशेयवस्त्रमाल्यहेमरत्नयुतशृंगरौप्यखुरचामरोपशोभितं सताम्रदोहनं पादुकोपानच्छत्राद्यने
कोपस्करयुतंवेदींपरितःस्थापयेत्॥ मंडपाद्बहिस्तु यथावकाशंगोसहस्रं वस्त्रमाल्यस्वर्णशृंगरौप्यखु
राद्यैरलंकृत्याधिवासयेत् ॥ अथासादितसगोवृषदशकमध्येचक्रोपस्थापितलवणद्रोणोपरि पूर्वोक्तल
क्षणंकौशेयसंवीतंनानाभरणभूषितंमाल्येक्षुफलसंयुक्तंनंदिकेश्वरंस्थापयेत् ॥ वेद्युपरिफलपुष्पादि
शोभितंपंचवर्णवितानंकूटेबध्नीयात् ॥ ततः आचार्यादयःस्वस्वकुंडसन्निधौसर्वौषध्यादियुतकलश
चतुष्टयस्थापनादियजमानाभिषेकांतंतुलामहादानवत्कुर्युः ॥ ततः शुक्लमाल्यांबरधरःसकुसुमांज
लिनासवृषगोदशकमामंत्रयेत् ॥ तत्रमंत्रः ॥ नमोवोविश्वमूर्तिभ्योविश्वमातृभ्यएवच ॥ लोकाधिवा
सिनीभ्यश्चरोहिणीभ्योनमोनमः ॥ गवामंगेषुतिष्ठंतिभुवनान्येकविंशतिः ॥ ब्रह्मादयस्तथादेवारोहि
ण्यःपांतुमातरः ॥ गावोमेअग्रतःसंतुगावोमेसंतुपृष्ठतः ॥ गावोमेहृदयेसंतुगवांमध्येवसाम्यहम् ॥ य
स्मात्त्वंवृषरूपेणधर्मएवसनातनः ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतःपाहिसदामम ॥ इति पुष्पांजलिनासंपू

ज्य वेदिपाश्चिमेप्राङ्मुखउपविश्य पूर्ववद्देशकालौस्मृत्वा ममसमस्तपापक्षयादिसंसारमोचनकामः इत्यंते इमंवृषं इमाश्च सवत्सधेनुदशकसहिताःसहस्रंगाः सांगोपांगाः अमुकामुकगोत्रामुकामुकवेदाध्यापकामुकामुकशर्मभ्योगुर्वृत्विगादिभ्यश्चसंप्रपदेनमम इतिगुर्वादिहस्तेषुजलंदद्यात् ॥ तेच देवस्य त्वोतियजुषारुद्रायगामित्युक्त्वा पुच्छेषुप्रतिगृह्य स्वस्तीत्युक्त्वा यथाशाखंकामस्तुतिं कइदंकस्मा अदादितिपठेयुः॥ ततोयजमानः॥ कृतस्यगोसहस्रमहादानकर्मणःसांगतासिद्ध्यर्थंग्रामंभूमिंवादत्त्वा सुवर्णंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इतिप्रत्येकंतेभ्योदक्षिणांदद्यात् ॥ ततः कृतस्यगोसहस्रमहादानइत्यादि० सांगतासिद्ध्यर्थं नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणभ्योयथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदातुमहमुत्सृजेनममोति ॥ तथा पुनः कृतस्यइ० सांगतासिद्ध्यर्थंयथाशक्तिब्राह्मणान्यथाकालंयथोपपन्नेनान्नेनभोजयिष्येइतिसंकल्पयेत् ॥ ततः आचार्यः पुण्याहवाचनाद्यावाहितदेवताःसंपूज्य उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतइतिदेवान्विसृज्य तद्दिनेपयोव्रतमशक्तोयजमानोनक्ताशीब्रह्मचारीभवेत् ॥ ततः प्रमादात्कुर्वतांकर्म० यस्यस्मृत्या० कर्मेश्वरार्पणंकुर्यादिति ॥ इतिदानसंक्षेपचंद्रिकायां गोसहस्रमहादानप्रयोगः ॥ भविष्यपुराणे ॥ शतंगावःसवृषभाधेनूपस्करसंयुताः ॥ दत्त्वातुब्राह्मणेभ्यस्तुविशुद्धेनांतरात्मना ॥ शिवादिसर्वलोकेषुयथेष्टंमोदतेतुसः ॥ पुण्यकालेशुचिराचम्य देशकालौसंकीर्त्य ममसम

स्तपापक्षयपूर्वकसिद्धचारणसेवितार्कवर्णकिंकिणीजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वंतरावच्छिन्नेंद्रादिसकललोकपालाधिकरणपुत्रपौत्रसमन्विताशिवपुरादिसर्वलोकनिवासानंतरमंते विष्णुसायुज्यावाप्तिकामोवृषाधिकसालंकृतगोशतदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य गणपतिपूजनंसंक्षिप्तपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वागोभ्योनमइतिसवृषभागाः संपूज्य ब्राह्मणेभ्योनमइतिब्राह्मणांश्चयथाशक्तिवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य प्रार्थयेत् ॥ तत्रमंत्राः ॥ गावःसुरभयोनित्यंगावोगुग्गुलुगंधिकाः ॥ गावःप्रतिष्ठाभूतानांगावः स्वस्त्ययनंमहत् ॥ अन्नमेवपरंगावोदेवानांहविरुत्तमम् ॥ पावनंसर्वभूतानांरक्षंतिचवहंतिच ॥ हविषामंत्रपूतेनतर्पयंत्यमरानपि ॥ महर्षीणांचहोतॄणांगावोहोमेप्रतिष्ठिताः ॥ सर्वेषामेवभूतानांगावः शरणमुत्तमम् ॥ गावः पवित्रंपरमंगावोमंगलमुत्तमम् ॥ गावः सर्वस्यलोकस्यगावोधन्याः सवाहनाः ॥ नमोगोभ्यः श्रीमतीभ्यः सौरभेयीभ्यएवच ॥ नमोब्रह्मसुताभ्यश्चपवित्राभ्योनमोनमः ॥ घृतक्षीरप्रदागावो घृतयोन्योघृतोद्भवाः ॥ घृतनद्योघृतावर्तास्तामेसंतुसदागृहे ॥ इतिगाः संप्रार्थ्य वृषभंप्रार्थयेत् ॥ धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतःपाहिसनातन ॥ इतिवृषभंप्रार्थयेत् ॥ ततः सलिलतिलकुशानादाय ॥ अद्येत्यादि०ममसमस्तपापक्षयेत्यादिविष्णुसायुज्यावाप्तिकामोवृषाधिकशतंगाः धेनूपस्कराः सहिरण्यदक्षिणायुताः रुद्रदेवतास्तन्मू

ल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्रावानानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजेनममेति तेनभगवान्
परमात्माश्रीपरमेश्वरः प्रीयताम् तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ कृतस्यसवृषगोशतदानकर्मणः सांगता
सिद्ध्यर्थंब्राह्मणभोजनंभूयसींदक्षिणांचदद्यात् ॥ अथवा अद्येत्यादि० सवृषरुद्रदैवतसहिरण्यद
क्षिणायथाशक्त्यलंकृतगोशतमूल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्राः नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातु
महमुत्सृजे नममेति ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंकल्प्य भूयसींदद्यात् ॥ इतिसवृषगोशतदानप्रयोगः ॥
अथसवृषगोदानप्रयोगः ॥ ॥ भविष्ये ॥ दशगावःसवृषभावृषभैकादशाःस्मृताः ॥ दत्त्वातुब्राह्मणे
भ्यश्चसयातिपरमांगतिम् ॥ शिवादिसर्वलोकेषुयथेष्टंरमतेनरः ॥ इति ॥ पुण्यकालेशुचिराचम्य
प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्यममसमस्तपापक्षयपूर्वकाशिवादिसर्वलोकानिवासांतेविष्णुसान्निध्यका
मोवृषाधिकदशगोदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वा गोभ्योनमइतिस
वृषागाःसंपूज्य ब्राह्मणेभ्योनमइतिब्राह्मणांश्चयथाशक्तिवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य गाः प्रार्थयेदेतैर्मं
त्रैः॥गावोमामुपतिष्ठंतुहेमशृंग्यःपयोमुचः ॥ सुरभ्यःसौरभेय्यश्चसरितःसागरास्तथा॥ गावः पश्या
म्यहंनित्यंगावः पश्यंतुमांसदा ॥ गावोस्माकंवयंतासांयतोगावस्ततोवयम् ॥ गावोममाग्रतोनित्यं
गावः पृष्ठतएवच ॥ गावोमेसर्वतश्चैवगवांमध्येवसाम्यहम् ॥ इतिगाः संप्रार्थ्य ॥ धर्मस्त्वंवृषरूपेण

जगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्तैरधिष्ठानमतः पाहिसनातनइति ॥ वृषभंचप्रार्थयेत् ॥ ततः सकुशतिलजलमादाय ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकशिवविष्णुसान्निध्यावाप्तिकामोवृषाधिकदशगाधेनूपस्कराः सहिरण्यदक्षिणायुतारुद्रदेवतास्तन्मूल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्रावानानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे नममेतिसंकल्पंकुर्यात् ॥ ततोब्राह्मणभोजनसंकल्पः ॥ भूयसींचदद्यात् ॥ अथवावृषाधिकधेनूपस्करसहिरण्यदक्षिणायुतदशगारुद्रदैवतास्तन्मूल्योपकल्पितरजतमुद्राः नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे नममेत्युक्त्वादद्यात् ॥ ब्राह्मणभोजनसंकल्पंकृत्वा भूयसींचदद्यादितिसंक्षेपः ॥ इतिसवृषदशगोदानप्रयोगः ॥ ॥ अथदशमहादानानि ॥ कौर्मे ॥ कनकाश्वतिलानागादासिरथमहीगृहाः ॥ कन्याचकपिलाधेनुर्महादानानिवैदश ॥ तत्र प्रथमंतावत्सुवर्णदानम् ॥ मूले ॥ दत्त्वासुवर्णस्यशतंविप्रेभ्यः श्रद्धयान्वितः ॥ ब्रह्मलोकमनुप्राप्यब्रह्मणासहमोदते ॥ गव्येनभूमिंशकृताजलेन आलिप्यमध्येसिततंडुलैश्च ॥ सरोरुहंकेसरभूषणाढ्यंसकर्णिकंचाष्टदलंविलिख्य ॥ तस्मिन्हिरण्यशतमानमात्रंनिधाय तस्योपरितंविचिंत्य ॥ इति ॥ तत्रब्रह्माणंकमलासनस्थंसंपूज्य विप्रंवृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य दद्यात् ॥ हेमाद्रौ दानकांडे ॥ देयंतद्योजयेत्पूर्वंततोविप्रंचपूजयेत् ॥ तत्तन्मंत्रैः प्रदद्याद्वैसर्वदानेष्वयंविधिः ॥

इति ॥ अद्येत्यादि ॥ ममसमस्तपापक्षयपूर्वकमेरुदानसमफलावाप्तये देयद्रव्यतृतीयांशदक्षिणासहितं इदंसुवर्णं अग्निदैवतं अमुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात्॥ प्रार्थनामंत्रः ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थंहेमबीजंविभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इति कनकदानम् ॥ अथाश्वदानंमहाभारते ॥ सर्वोपकरणोपेतंयुवानंदोषवर्जितम् ॥ योऽश्वंददातिविप्रायस्वर्गलोकेमहीयते ॥ तथा ॥ यावंतिरोमाणिहयेभवंतिहिनरेश्वर ॥ तावंतोवाजिदाँल्लोकान्प्राप्नुवंतीहपुष्कलान् ॥ इति ॥ वाजिदान्सूर्यलोकान् ॥ कौर्मे ॥ शतैःपंचपलैरौप्यैः सुवर्णालंकृतिंक्रमात् ॥ सदक्षिणंसवस्त्रंचब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ ब्राह्मणंवृत्वा वस्त्रालंकरणगंधपुष्पादिभिरभ्यर्च्य दद्यात् ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकाश्वरोमसमसंख्याकाब्दसूर्यलोकनिवासावाप्तिकामइममश्वं सर्वोपस्करहिरण्यदक्षिणायुतं यमदैवतं गोत्राय शर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेत्वमादद्यानममेति अश्वकर्णंधृत् ॥ दानमंत्रस्तु ॥ उच्चैःश्रवास्त्वमश्वानांराज्ञांविजयकारक ॥ सूर्यवाहनमस्तुभ्यमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ अथश्वेताश्वदानं ॥ गारुडे ॥ अश्वमेधमखंयस्तुकलौकर्तुंमुनीश्वर ॥ अश्वदानंतुतेनेहकर्तव्यंविधिपूर्वकम् ॥ विधिंतस्यप्रवक्ष्यामिब्रह्मणानिर्मितंपुरा ॥ श्वेतमश्वंशुभंतातहेमपल्याणभूषितम् ॥ रूप्यैस्तुकटकैः शुद्धैः करिदंतोपशोभितम् ॥ वज्रनेत्रंखुरैस्ताम्रैः क्षौमपुच्छंसुवाससम् ॥

शुभ्रेणपदकेनैवसंयुतंस्वायुधान्वितम् ॥ धान्यरत्नोपरिस्थंतुबद्धंपक्षसुपट्टकम् ॥ एवंसुतेजसंचाश्वंब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ मन्वादियुगाद्ययनविषुवोपरागादिपुण्यकालेदानंकार्यम् ॥ ब्राह्मणंवृत्वावस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्याश्वंचसंपूज्यवदेत् ॥ मार्तंडायसुवेगायकाश्यपायात्रिमूर्तये ॥ जगद्दीपायसूर्यायत्रिवेदायनमोस्तुते ॥ एवंतमुच्चरन्मंत्रंकर्णेदद्यात्तिलोदकम् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि०गोत्रायशर्मणेब्राह्मणायेमंश्वेताश्वं सुवर्णतिलकालंकारयुतं ललाटग्रैवेयकपूर्वोक्तालंकारैर्युक्तंगंधपुष्पाद्यर्चितंसूर्ययमदैवतं सकलब्रह्महत्यादिपापनाशकामोहयरोमसमसंख्याकाब्दसूर्यलोकानिवासकामश्वसालंकृतायतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इति ॥ ततोऽश्वप्रार्थना ॥ महार्णवसमुत्पन्नउच्चैःश्रवसपुत्रक ॥ मयात्वंविप्रमुख्यायदत्तोहयसुखीभव ॥ इति ॥ ततोविप्रप्रार्थना ॥ इमंविप्रनमस्तुभ्यमश्वंतेप्रतिपादितम् ॥ प्रतिगृह्णीष्वविप्रेंद्रमयादत्तंसुशोभनम् ॥ इतिदानमंत्रमुच्चार्य कर्णेसमर्पणंकृत्वा विप्रहस्तेजलंक्षिपेत् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिगृहीत्वा यथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा स्वस्तीत्युक्त्वाश्वमारुह्यगच्छेत् ॥ दाताचाश्वपुरोगच्छेत्पदानांसप्तसप्ततिम् ॥ भास्करंमनासिध्यात्वाआलोक्यस्वगृहंव्रजेत् ॥ श्वेतमश्वंतुयोदद्यात्फलंदशगुणंभवेत् ॥ एवंकृतेनरव्याघ्रसूर्यलोकंव्रजेन्नरः ॥ इति श्वेताश्वदानम्॥ अथशिवायाश्वदानम् ॥ गारुडे ॥ शिवायाश्वमलंकृत्ययःपर्वणिनिवेदयेत् ॥

सोऽश्वमेधस्ययज्ञस्यफलमष्टगुणंलभेत् ॥ इति शिवधर्मेपिशिवायाश्वदानम् ॥ अथतिलदानम् ॥ आदित्यपुराणे॥ वैशाख्यांपौर्णमास्यांवातिलान्क्षौद्रेणसंयुतान् ॥ यःप्रयच्छेद्द्विजातिभ्यःसर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ तथा ॥ ज्येष्ठेमासितिलान्दद्यात्पौर्णमास्यांविशेषतः ॥ अश्वमेधस्ययज्ञस्यफलमाप्नोति मानवः ॥ तथा ॥ माघेमासितिलान्यस्तुब्राह्मणेभ्यःप्रयच्छति॥ सर्वसत्वसमाकीर्णंनरकंन सपश्यति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ तिलागावोहिरण्यंचअलंकन्यावसुंधरा॥ दत्तान्येतानिविधिवत्तारयंति महाभयात् ॥ तथा ॥ तिलस्नायीतिलोद्वर्तीतिलहोमीतिलोदकी ॥ तिलभुक्तिलदाताचषट्तिलाः पापनाशनाः ॥ इदंतुमाघमासपरम् ॥ अन्यत्रतुदानमेव ॥ कौर्मे ॥ कृष्णाजिनेतिलान्कृत्वासुवर्णं मधुसर्पिषी ॥ द्रोणैकंवाससाच्छन्नंत्रिधातद्वत्सदक्षिणम् ॥ ब्राह्मणायचतंदत्त्वासर्वंतरातिदुष्कृतम् ॥ इति ॥ अद्येत्यादि० अमुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणायसुपूजिताय कृष्णाजिनस्थं सुवर्णमधुसर्पिर्युतं वस्त्राच्छन्नं तिलद्रोणं सोमदैवतं सर्वपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नमम इतिदद्यात् ॥ कृतैतत्तिलद्रोणदानस्यसांगतासिद्ध्यर्थंइदंसुवर्णमाग्निदैवतंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इतिदद्यात् ॥ प्रतिग्रहीतातुदेवस्यत्वेतितांप्रतिगृह्य यथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा समापयेत् ॥ इतितिलद्रोणदानविधिः ॥ ॥ अथतिलपात्रदानम् ॥ ब्राह्मे ॥ ताम्रपात्रंतिलैःपूर्णंप्रस्थमात्रंद्विजायच ॥ सहिरण्यंच

योदद्यात्प्रत्यहंश्रद्धयान्वितः॥ सर्वपापविशुद्धात्मालभतेपरमांगतिम् ॥ इति ॥ अद्येत्यादि० इदंतिलपूरितताम्रपात्रं सोमदैवतं ससुवर्णममुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायाशेषपापक्षयकामस्तुभ्यमहं संप्रददे नमम इति ॥ मंत्रस्तु ॥ तिलाःस्वर्णयुतास्तुभ्यंप्रदत्ताह्यघनाशनाः ॥ विष्णुप्रीतिकरानित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ प्रतिग्रहः प्राग्वत् ॥ इतिमाघेनित्यंतिलपात्रदानम् ॥ कौर्मे ॥ ताम्रपात्रे तिलान्कृत्वापलषोडशकल्पिते ॥ ससुवर्णेनशक्त्यावाविप्रायप्रतिपादयेत् ॥ नाशयेत्रिविधंपापंवाङ्मनःकायसंभवम् ॥ तिलपूर्णताम्रपात्रंसहिरण्यंद्विजायवै ॥ प्रातर्दत्त्वातुविधिवद्दुःस्वप्नंविनिहंतिसः ॥ तिलपात्रंत्रिधाप्रोक्तंकनिष्ठोत्तममध्यमम् ॥ ताम्रपात्रंदशपलंजघन्यंपरिकीर्तितम् ॥ द्विगुणंमध्यमंप्रोक्तंत्रिगुणंचोत्तमंस्मृतम् ॥ स्वर्णमेकंजघन्यंतुद्विगुणंमध्यमंमतम् ॥ त्रिगुणंचोत्तमंतद्वत्सुवर्णंपरिकीर्तितम् ॥ पलसंख्यानिष्कद्वयमिता सपादनिष्कद्वयमितेत्यन्ये ॥ अत्रदेशाचारतोव्यवस्था ॥ दानवाक्यंतुनित्यातिलपात्रदानवत् ॥ मंत्रस्तु ॥ यानिकानिचपापानिब्रह्महत्यासमानिच ॥ तिलपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा ॥ इति ॥ इतिमहातिलपात्रदानम् ॥ कौर्मे ॥ अथमातुरानृण्यकृत्तिलपूर्णकांस्यपात्रदानम् ॥ आदित्यपुराणे ॥ यज्ञंसौत्रामणिंकर्तुंयदिशक्तिर्नविद्यते ॥ महासरस्तथावापींकूपंकर्तुंचदीर्घिकाम् ॥ एवंकृतेमातृऋणान्मुक्तोभवतिमानवः ॥ सदक्षिणंकांस्यपात्रंदत्त्वाचैव

प्रमुच्यते ॥ शुद्धकांस्यपात्रस्यप्रमाणंपंचविंशातिपलानि ॥ तिलानामत्रनिर्दिष्टंप्रस्थानांसप्तकंतथा ॥ सुवर्णमाषाश्चत्वारः पात्रस्योपरिधारयेत् ॥ वस्त्रेणवेष्टयेत्पात्रंविधायचसुभक्तितः ॥ स्थानंकृत्वानिम्नगायांपितृदेवांश्चतर्पयेत॥ ततोभिपूजयेद्देवंशंकरंहरिमेववा॥ गोमयेनाथसंलिप्यगृहमध्यंतुसर्वतः ॥ लिखेत्पद्मंद्वादशारंकुंकुमेनाथशोभनम् ॥ ततोवन्हिंसुसंस्थाप्यहोमंकुर्याद्यवैस्तिलैः ॥ पद्मपात्रंप्रतिष्ठाप्यपूजयेद्भक्तिभावतः॥ ततोब्राह्मणमाहूयबहुपुत्रंसुसंभृतम्॥ पादौप्रक्षाल्यविधिवन्मातुःश्राद्धंसमाचरेत् ॥ अथकृत्यंयथाशक्तिमाघ्यांवामृतवासरे ॥ ग्रहणेरविसोमाभ्यांसंक्रांतिषुयुगादिषु ॥ तथान्यदपियद्दत्तंमाघ्यामुद्दिश्यमातरम्॥ तदक्षय्यफलंसर्वंपुराप्राहमहेश्वरः॥ जीवंतींभूषयेद्वस्त्रैर्माल्यैरापिविभूषणैः ॥ दत्त्वाविप्रस्यतत्पात्रंहोमंकुर्यात्प्रयत्नतः ॥ सोपस्करंसतांबूलंक्षमाप्यचविसृज्यच ॥ अन्येषामपिविप्राणांभोजनानिप्रदापयेत् ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ माघ्यांपूर्वोक्तपुण्यकालेवा यजमानः कृतनित्यक्रियः पूर्वोक्तद्वादशारपद्मेकांस्यपात्रं सप्तप्रस्थतिलैःपूरितंस्थापयित्वा हरंहरिंवासंपूज्य तत्पुरतोग्नौविष्णुंविष्णुमंत्रेणशिवंशिवमंत्रेणवाष्टोत्तरशतंघृताक्ततिलैर्यवैश्चहुत्वा ब्राह्मणमाहूयोदङ्मुखमुपवेश्यादौपादप्रक्षालनादिमातृश्राद्धंसमाप्याचम्यप्राणानायम्य अद्येत्यादि० अमुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणाय उक्तोपस्करसंयुतंमममातुर्गर्भधारणपोषणमलमूत्रादिनादुःखो

द्ध्वाद्यानृण्यत्वकामः इदंपंचविंशतिपलात्मकंकांस्यपात्रं सप्तप्रस्थमितातिलैः परिपूरितंमाषचतुष्ट
यसुवर्णयुतं वस्त्रसंवेष्टितंसर्वोपस्करयुतं तुभ्यमहंसंप्रददे नमम इति दद्यात् ॥ मंत्रास्तु ॥ कांस्य
पात्रंमयादत्तंमातुरानृण्यकाम्यया ॥ भगवन्वचनात्तुभ्यंयथाशक्तिस्तथावद ॥ दशमासाश्चउदरेज
नन्याः संस्थितस्यमे ॥ क्लेशिताबालभावेनस्तनपानाद्द्विजोत्तम ॥ मलमूत्रादिमल्लेपलिप्तायाचकृता
मया ॥ भवतोवचनादद्यममसुक्तिर्भवेद्दणात् ॥ तिलसंख्याकृतंदुःखंजनन्याममसेवितम् ॥ कांस्य
पात्रप्रदानेनकृतकृत्योभवाम्यहम् ॥ ततः शक्त्याहिरण्यं दक्षिणांदद्यात् ॥ त्वयैतत्कृतातिलपूर्णकां
स्यपात्रदानेनजननीसंभवाद्दणात्त्वंमुक्तोभवेतिप्रतिग्रहीतावदेत् ॥ पुनः व्याहृतिभिराज्यहोमंकृत्वा
विसृज्य यथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वा सुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिमातुरानृण्यकृत्तिलपूर्णकांस्यपा
त्रदानप्रयोगः ॥ ॥ अथतिलपूर्णकरकदानम् ॥ वायवीये ॥ करकंतिलसंपूर्णंमंडलेवह्निदैवते ॥
शिवंवह्निवदाराध्यंपूजयेत्करवीरकैः॥ पूजातुरक्तचंदनेन॥ निर्यासमर्जरसधूपेनधूपयेत्॥ वह्निमंडलं
त्रिकोणमंडलम् ॥ शिवंवह्निवदितिवह्निस्वरूपंशिवम् ॥ ब्रह्मांडपुराणे ॥ आदर्शंचततोदद्याद्दीपानां
चचतुष्टयम् ॥ वह्निरूपीयतःशंभुर्वह्निरूपास्तिलाश्चये ॥ तेजोरूपंकृतंपापंचाक्षुषंचव्यपोहतु ॥
इतिदत्तेस्यनश्यंतिपापान्यग्रेकृतानिच ॥ यएवंकुरुतेदानंशिवभक्त्यायतव्रतः ॥ शिवलोकेवसेद्ध

यः कल्पत्रयमशंकितः ॥ इतितिलपूर्णकरकदानम् ॥ ॥ अथगजदानम् ॥ कौर्मे ॥ दद्याद्गजंपुरा
णोक्तंमूल्यंपंचशतानिवा ॥ वित्तानुसारात्तत्रापिकनिष्ठोत्तममध्यमम्॥ तत्रापिस्वरूपतोगजदानमुक्त
म् ॥ तन्मूल्यंचहेममाषशतपंचकदानंमध्यमम् ॥ शतत्रयहेममाषदानंकनिष्ठम् ॥ इति ॥ रूप्यस्थू
णालंकरणंस्वर्णताराविभूषणम् ॥ सदाक्षिणंवित्तशक्त्यादत्त्वाशिवपुरंव्रजेत्॥स्थूणारज्जुः ॥ तारामौ
क्तिकजालीगजालंकारः ॥ कौर्मे ॥ यथालाभोपपन्नंवायःप्रयच्छतिदंतिनम् ॥ ब्राह्मणायदरिद्रायस्वर्ग
लोकेमहीयते ॥ इति ॥ ततोगजदानांगंशिवंद्विजंचसंपूज्यदद्यात् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० मम
सर्वपापक्षयोत्तरसिद्धचारणसेवितार्ककिंकिणीजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वंतरावच्छिन्नाक्ष
य्यदेवराजत्वांतेविष्णुपुरावाप्तिकामस्तत्प्रीतिकामश्च सालंकृतायामुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणाये
मंगजं कक्षारज्जुस्थिरासनसहितं कांचनमालादिकीर्णं चामरगंधपुष्पाद्यलंकृतं प्रजापतिदैवतं तु
भ्यमहंसंप्रददेनममइतिकरंधृत्वादद्यात् ॥ करःशुंडादंडः ॥ कृतैतद्गजदानकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थ
मिदंसुवर्णमग्निदैवतं दक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इति दद्यात् ॥ ततोद्विजोगजमारुह्य देवस्य
त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा ॥ प्रतिगृह्णामीति स्वस्तीतिचवदेत् ॥ यजमानोगजंप्रार्थयेदेतैर्मंत्रैः॥
ऐरावतश्चतुर्दंतोगजानांनायकस्तुयः ॥ दिग्दंतिनांपूज्यतमः पापंक्षयतुनःप्रभुः ॥ सुप्रतिकगजेंद्रत्वं

सरस्वत्याभिषेचक ॥ इंद्रस्यवाहनश्रेष्ठसर्वदेवैस्तुपूजित॥ गजेंद्रमत्तमातंगदैत्यसैन्यविनाशक ॥ तव दानेनमेशांतिःसर्वदास्तुमहत्सुखम् ॥ इति ॥ ब्राह्मणैस्तथास्तुइत्युक्तोभूयसींदद्यादिति ॥ इति गजदानप्रयोगः ॥ ॥ अथदासीदानम् ॥ वह्निपुराणे ॥ स्थिरनक्षत्रसंयुक्तेसौम्येसौम्यग्रहान्विते ॥ दानकालंप्रशंसंतिसंतः पर्वणिवापुनः ॥ अलंकृत्ययथाशक्त्यावासोभिर्भूषणैस्तथा ॥ ब्राह्मणायप्रदातव्यायजमानेनशक्तितः ॥ पंचवर्षाधिकासातुचत्वारिंशत्समावधि ॥ दासीद्विजायदातव्यादासीदानेत्वयंविधिः इति ॥ दानवाक्यंतु ॥ अद्येत्यादि॰ गोत्रायशर्मणेसालंकृतायसुवर्णालंकारवतीं गंधपुष्पाद्यर्चितां प्रजापतिदैवत्यां अक्षय्यसुखावाप्तिकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिशिरसिधृत्वादद्यात् ॥ द्विजप्रार्थनामंत्रस्तु वह्निपुराणे ॥ इयंदासीमयातुभ्यंश्रीवत्सप्रतिपादिता ॥ सर्वकामकरीभोग्यायथेष्टंभद्रमस्तुमे ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वानमस्कुर्यात् ॥ अनुगत्वातुसीमायां द्विजंचैवविसर्जयेत् ॥ इति ॥ इतिदासीदानम् ॥ ॥ अथरथदानम् ॥ कौर्मे ॥ रथंचतुर्बलीवर्दैरूढंधान्यावृतंतथा ॥ वित्तानुसारात्सर्वैश्चरथोपकरणैर्युतम् ॥ सदक्षिणंचविप्रायदत्त्वाशिवपुरंव्रजेत् ॥ धान्यावृतमष्टादशधान्यावृतम् ॥ रथोपकरणानियुगयोक्त्रतोत्रवरत्रादीनि ॥ दक्षिणाचत्रिशतमाषमितसुवर्णमुत्तमा द्वेशतेमध्यमा अधमाशतैकमितित्रैविध्यमाह हेमाद्रिः ॥ दानवाक्यंतु । अद्ये

त्यादि॰ गोत्रायशर्मणेसालंकृताय चतुर्बलीवर्दैर्युक्तं सोपस्करंधान्यैरष्टादशभिर्युतं विश्वकर्मदैवतं अक्षय्यस्वर्गादिसुखावाप्तिकामस्तुभ्यमहं संप्रददे नममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ रथायरथनाथायनमस्तेविश्वकर्मणे ॥ विश्वरूपायदेवायअरुणायनमोस्तुते ॥ सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिरथदानम् ॥ ॥ अथगंत्रीरथदानम् ॥ गारुडे ॥ गंत्रींतुरंगसंयुक्तांयोददातिद्विजातये ॥ सर्वकामसमृद्धात्मासराजा जायतेभुवीति ॥ गंत्रीरथविशेषः साचतुर्भिर्गजैरश्वैर्वृषैर्वोपेता द्वाभ्यांवोपेता ॥ दानवाक्यंतु पूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ गंत्रीमिमांप्रयच्छामिविश्वकर्माधिदैवताम् ॥ दानेनानेनभगवान्प्रीयतांमेपरःपुमानिति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिगंत्रीसहितरथदानम् ॥ अथप्रसंगाच्छिबिकादानम् ॥ हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ मार्गशुक्लैकादश्यां माघफाल्गुनयोर्वैशाखेवा हिरण्मयं हरिमभ्यर्च्य रात्रौजागरणं कृत्वा प्रातःकृतनित्यक्रियः अद्येत्यादि॰गोत्रायशर्मणेसुपूजिताय इमांशिबिकामुक्तोपस्करां अंगिरोदैवतां इष्टलोकाप्तयेतुभ्यमहंसंप्रददे नममोति ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांद्यात् ॥ तत्रैव वह्निपुराणे। देवलोकेविपुलभोगानंतरमंतेविष्णुसायुज्यावाप्तिकामोविप्रस्यवर्षाशनांशिबिकावाहकानांचवर्षपर्याप्तमन्नंदद्यात् इति ॥ द्विजप्रार्थनामंत्रस्तु । शिबिकातेमयादत्तायथाशक्त्याविभूषिता ॥ द्विजत्वंप्रतिगृह्णीष्ववांछितंतेनमेभवेत् इति ॥ इतिशिबिकादानम् ॥ ॥ अथमहीदानम् ॥ कौर्मे । गोचर्ममात्रभूखं

डमधिकंवास्वशक्तितः॥ विधिंसदक्षिणंकृत्वादत्त्वाशिवपुरंव्रजेत् इति ॥ त्रिद्व्येकसुवर्णदक्षिणेत्यर्थः ॥ अपिगोचर्ममात्रेणसम्यक्दत्तेनमानवः ॥ धौतपापोविशुद्धात्मास्वर्गलोकेमहीयते इति ॥ तथा । दशहस्तेनदंडेनत्रिंशद्दंडानिवर्तनम् ॥ त्रिभागहीनंगोचर्ममानमाहप्रजापतिः ॥ तथा । गवांशतंवृषश्चैकोयत्रातिष्ठदयंत्रितः ॥ तद्धिगोचर्ममात्रंतुप्राहुर्वेदविदोजनाः ॥ तथा । षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गेवसतिभूमिदः ॥ आच्छेत्ताचानुमंताचतावंतिनरकेवसेत् ॥ भूमिंयः प्रतिगृह्णातिभूमिंयश्चप्रयच्छति ॥ तावुभौपुरुषौलोकेसूर्यमंडलभेदिनौ ॥ तथा ॥ भूमिप्रदानपुण्यस्यकलांनार्हंतिषोडशीम् ॥ दानान्यन्यानिमेशांतिर्भूमिदानाद्भवत्विह इति ॥ दानवाक्यंतु । अद्येत्यादि गोत्रायशर्मणेसालंकृताय षष्टिवर्षसहस्रमितस्वर्गेशिवपुरनिवासकामः सर्वपापक्षयकामोवा इमांभूमिं सस्योद्भवां सवृषफलपुष्पाद्युपेतां विष्णुदैवतां तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति साक्षतकुशतिलोदकंद्विजहस्तेदद्यात् ॥ ब्राह्मणस्तु भूमिंप्रदक्षिणांकुर्वन्प्रतिगृह्णीयात् ॥ देवस्यत्वेतियथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा स्वस्तीतिवदेच्च ॥ मांडव्यवचनादत्रसुवर्णदक्षिणामता ॥ मंत्रस्तु । सर्वेषामाश्रयाभूमिर्वराहेणसमुद्धृता ॥ अनंतसस्यफलदा अतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्यांरोहंतिबीजानिवर्षाकालेमहीतले ॥ भूमेःप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति ॥ शिवधर्मे विश्वामित्रः । ग्रामंवानगरंवापिविप्रेभ्योयः प्रयच्छति ॥ क्षेत्रंवासस्यसं

पत्रंसर्वपापैः प्रमुच्यत इति ॥ भूमिहरणेतु विश्वामित्रः । स्वदत्तांपरदत्तांवायोहरेच्चवसुंधरां ॥ षष्टिवर्षसहस्राणिविष्ठायांजायतेकृमिरिति॥ सविष्ठायांकृमिर्भूत्वापितृभिः सहमज्जतीतिवा॥इतिशिवधर्मोक्तंभूदानम्॥ अथगृहदानम्॥ कौर्मे। शक्तितः सर्ववित्तेनपूर्णगृहमापित्रिधा॥ सदक्षिणंद्विजेदत्त्वा ब्रह्मलोकंव्रजेन्नरः इति ॥ गारुडे । ऐष्टिकंदारुकंवापिमृन्मयंवापिशक्तितः ॥ सर्वोपकरणोपेतंयोदद्याद्विपुलंगृहम् ॥ ब्राह्मणायदरिद्रायाविदुषेचकुटुंबिने ॥ सर्वकामसमायुक्तोब्रह्मसायुज्यमाप्नुयात् इति ॥ ब्रह्मवैवर्ते । नगार्हस्थ्यात्परोधर्मोनैवदानंपरंगृहात् ॥ नानृतादधिकंपापंनपूज्योब्राह्मणात्परः इति ॥ गृहनिर्माणप्रकारमाह नारदः । स्नानागारंदिशिप्राच्यामाग्नेय्यांपचनालयम् ॥ याम्यांशयनगेहंचनैर्ऋत्यांशस्त्रमंदिरम् ॥ प्रतीच्यांभोजनागारंवायव्यांपशुमंदिरम् ॥ भांडागारंतूत्तरस्यामैशान्यांदेवमंदिरम्इति ॥ कुर्यादितिशेषः ॥ तत्रकूपेदिग्विशेषफलं देवीपुराणे ॥ पूर्वामाश्रित्यकर्तव्यः कूपः स्यादानिलेपिवा ॥ नपूर्वंव्यत्ययंकुर्यान्मध्येदेवालयाद्गृहात् ॥ कृतंभयप्रदंलोकेतथाचास्याग्निजंभयम् ॥ वायव्यांचापिदेवस्यभयदंजायतेकृतमिति ॥ वराहमिहिरः ॥ पुष्टिंभूतिंपुत्रहानिंपुरंध्रीनाशंमृत्युंसंपदंशस्त्रबाधाम् ॥ किंचित्सौख्यंदिक्षुपूर्वादिकुर्यात्कूपोमध्येगेहमर्थक्षयंचेत्यादि ॥ मत्स्यपुराणे ॥ देवतापंचकंतत्रचत्वारिंशत्समावृतम् ॥ पूजयित्वायथान्यायंततोदद्याद्गृहंगृही ॥ पूजयित्वा

स्वयंवास्तुशांतिंकृत्वादद्यादित्यर्थः॥ अथप्रसंगात्संक्षेपेणवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ कर्ताशुभदिने आचम्यप्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य अस्यवास्तोः शुभतासिद्ध्यर्थंवास्तुशांतिंकरिष्ये इतिसंकल्प्य तदंगतयागणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजाभ्युदयिकश्राद्धाचार्यब्रह्मर्त्विग्वरणानिकृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ ततआचार्यः यदत्रसंस्थितंभू० ॥ अपक्रामंतु० ॥ भूतप्रेतपिशाचाद्याअपक्रामंतुराक्षसाः ॥ स्थानादस्माद्व्रजंत्वन्यत्स्वीकरोमिभुवंत्विमामित्यनेनसर्षपान्विकीर्य पंचगव्येन शुचीवोहव्येतितृचेन पुनंतुमांदेवजनाइतितृचेन गृहमाबिभीतएतोन्विंद्रमितितृचेन चगृहंसंप्रोक्ष्य गृहमध्येप्राच्यामैशान्यांवा चतुरस्रंचतुरंगुलोच्चंहस्तमितंस्थंडिलंकृत्वा तस्यऐशानादिकोणचतुष्टयेचतुरोलोहकीलानारोपयेत् ॥ तत्रमंत्रः ॥ विशंतुभूतलेनागालोकपालाश्चसर्वशः ॥ अस्मिन्गृहेवतिष्ठंतुआयुर्बलकराःसदेतिमंत्रेणनिखनेत् ॥ प्रतिकीलंमंत्रावृत्तिः ॥ ततः ईशानकोणादिक्रमेणचतुर्षुकोणेषु अग्निभ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तमामितिमंत्रेणमंत्रावृत्त्यामाषभक्तबलीन्दत्त्वास्थंडिलोपरिकुंकुमादिनाहेमरूप्यशलाकयावा प्राक्पश्चायताः प्रागंताउदक्संस्थाद्व्यंगुलांतराः प्रणवादिनमोंतैर्दशभिर्नामभिर्दशरेखाःकुर्यात् ॥ ॐ ईशानायैनमः ॐ यशोवत्यै० ॐ कांतायै० ॐ विशालायै० ॐ प्राणवाहिन्यै० ॐ सत्यै० ॐ सुम

त्यै॰ॐ नंदायै॰ॐ सुभद्रायै॰ ॐ सुरथायै ॰१॰ इतिदशरेखाः कृत्वा॥तथा ॐ हिरण्यायै॰ ॐ सुव्रतायै॰ ॐलक्ष्म्यै॰ ॐ विभूत्यै॰ ॐ विमलायै॰ ॐ प्रियायै॰ ॐ विजयायै॰ ॐ बालायै॰ ॐ विशोकायै॰ॐ इडायै॰ १॰ इतिदक्षिणोत्तरायताः उदगंताः प्राक्संस्थादशरेखाःकुर्यात्॥एवमेकाशीतिपदंमंडलं संपद्यते तत्रमध्यस्थनवकोष्ठानिरेखामार्जनेनैकीकुर्यात् ॥ एतन्नवपदंब्रह्मस्थानं तस्य चतुर्दिक्षुचत्वारिपदानि विदिक्षुशृंखलाकाराणिद्वादशकोणचतुष्टयोभयतश्चाष्टाविंतिर्विंशत्येकपदानि ॥ अवशिष्टानिप्रातिदिशंपंचपंचेति विंशातिद्विपदानि ॥ तेषुप्रणवाद्यैश्चतुर्थ्यंतैर्नमोंतैर्वक्ष्यमाणनामाभिर्देवताआवाह्य स्थापयेत् ॥ तत्रैशानकोणपदे वास्तोः शिरसि ॐ शिखिनेनमः शिखिनमावाहयामि ॥ ॥ तद्दक्षिणैकपदे दक्षिणनेत्रे ॐ पर्जन्यायन॰ ॥ २ ॥ आवाहयामीतिसर्वत्र ॥ तद्दक्षिणेततोपिपाश्चिमतइतिपदद्वये दक्षिणश्रोत्रे ॐ जयंतायन॰ ॥३॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणांसे ॐ कुलिशायुधाय॰ ॥४॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ ॐ सूर्यायन॰॥ ५ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ ॐ सत्याय॰ ॥ ६ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणकूर्परे ॐ भृशाय॰ ॥७ ॥ तद्दक्षिणे अंसपंक्तिगतैकपदे दक्षिणप्रबाहौ ॐ आकाशायन॰॥ ८ ॥ आग्नेयकोणपदे दक्षिणबाहौ ॐ वायवेनमः॰॥ ९ ॥

---

१ एतद्वास्तुमंडलं अनुक्रमणिकांते विरचितं द्रष्टव्यम् ।

तत्पश्चिमैकपदे दक्षिणमणिबंधे ॐ पूष्णेन० ॥ १० ॥ तत्पश्चिमेततोप्युत्तरइतिपदद्वये दक्षिणपार्श्वे० ॐ वितथाय० ॥ ११ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणपार्श्वेएव ॐ गृहक्षताय० ॥ १२ ॥ तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणोरौ ॐ यमाय० ॥ १३ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजानौ ॐ गंधर्वाय० ॥ १४ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजंघायां ॐ भृंगराजाय० ॥ १५ ॥ तत्पश्चिमेबाह्यपंक्तिगतैकपदेदक्षिणस्फिचि ॐ मृगाय० ॥ १६ ॥ नैर्ऋत्यकोणपदैकपदे पादयोः ॐ पितृभ्यो० ॥ १७ ॥ तदुत्तरैकपदे वामास्फिचि ॐ दौवारिकाय० ॥ १८ ॥ तदुत्तरेततोपिप्रागितिपदद्वयेवामजंघायां ॐ सुग्रीवाय० ॥ १९ ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामजानौ ॐ पुष्पदंताय० ॥ २० ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामोरौ० ॐ जलाधिपाय० ॥ २१ ॥ तदुत्तरेपदद्वयेवामपार्श्वे ॐ असुराय० ॥ २२ ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामपार्श्वेएव ॐ शेषाय० ॥ २३ ॥ तदुत्तरेबाह्यपंक्तिगतैकपदे वाममणिबंधे० ॐ पापाय० ॥ २४ ॥ वायव्यकोणपदे वामबाहौ ॐ रोगाय० ॥ २५ ॥ तत्प्रागेकपदे वामप्रबाहौ० ॐ अहिर्बुध्न्याय० ॥ २६ ॥ तत्प्राक्ततोपिदक्षिणेचेतिपदद्वये वामकूर्परे० ॐ मुख्याय० ॥ २७ ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामबाहौ ॐ भल्लाटाय० ॥ २८ ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामबाहौ ॐ सोमाय० ॥ २९ ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामांसे ॐ सर्पेभ्योन० ॥ ३० ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामश्रोत्रे ॐ दितयेन० ॥ ३१ ॥ तत्प्राक्बाह्य

पंक्तिगतैकपदेवामनेत्रे ॐ आदितयेन० ॥ ३२ ॥ ततआग्नेय्यकोणपदादधःकोणपदेवामहस्ते ॐ आपायन० ॥ ३३ ॥ नैर्ऋत्यपदादधः कोणपदैकपदे ॐ सावित्राय० ॥ ३४ ॥ वायव्यकोणाधः कोणपदेवामहस्ते ॐ जयाय० ॥ ३५ ॥ ईशानकोणपदाधः कोणपदेमेढ्रे ॐ रुद्राय० ॥ ३६ ॥ मध्यगतनवकोष्ठकब्रह्मपदसंलग्नप्रागादिपदत्रये दक्षिणस्तने ॐ अर्यम्णे० ॥ ३७ ॥ तद्दक्षिणैकपदे दक्षिणहस्ते ॐ सवित्रेन० ॥ ३८ ॥ तत्पश्चिमेब्रह्मसंलग्नपदत्रयेजठरदक्षिणभागे ॐ विवस्वतेन० ॥ ३९॥ तत्पश्चिमैकपदेवृषणयोः ॐ विबुधाधिपाय० ॥४०॥ तदुत्तरब्रह्मसंलग्नपदत्रये वामजठरभागे ॐ मित्राय० ॥ ४१ ॥ तदुत्तरैकपदे वामहस्ते ॐ राजयक्ष्मणे० ॥ ४२ ॥ तत्प्राक्पदत्रये वामस्तने ॐ पृथ्वीधरायन० ॥ ४३ ॥ तत्प्रागेकपदे उरसि ॐ आवत्साय० ॥ ४४ ॥ ततोमध्यनवपदेहृन्नाभ्योः ॐ ब्रह्मणेन० ॥ ४५ ॥ तदुत्तरेवास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्वृषवास्तुप्रतिष्ठापनेविनियोगः ॥ ॐवास्तोष्पतेप्रतिजानी० ॥ इतिसुवर्णादिप्रतिमामग्न्युत्तारणपूर्वकंसंस्थाप्य ॥ मंडलाद्बहिरीशानादिकोणचतुष्टयेषु ॥ ॐ चरक्यै० ॥ ४६ ॥ ॐ विदार्यै० ॥ ४७ ॥ ॐ पूतनायैन० ॥४८॥ ॐ पापराक्षस्यैन० ॥ ४९ ॥ ततःपूर्वादिचतुर्दिक्षु ॐ स्कंदायन० ॥ ५० ॥ ॐ अर्यम्णेन० ॥ ५१ ॥ ॐ जृंभकायन० ॥५२ ॥ ॐ पिलिपिच्छायन० ॥ ५३ ॥ ततःपूर्वाद्यष्टदि

क्षुॐ इंद्राय० ॥१॥ ॐ अग्नयेन०॥२॥ ॐयमाय०॥३॥ ॐनिर्ऋतये०॥४॥ ॐ वरुणायन० ॥५॥
ॐ वायवेन० ॥ ६ ॥ ॐकुबेरायन० ॥ ७ ॥ ॐईशानाय० ॥ ६१ ॥ इत्यावाह्य वास्तुपीठदेवता
भ्योनमइतिसंपूज्य मंडलादीशान्यांकलशंसंस्थाप्य तत्रवरुणाय० ॥ इतिवरुणंसंपूज्य प्रार्थयेत् ॥
यथामेरुगिरेःशृंगंदेवानामालयः सदा ॥ तथाब्रह्मादिदेवानांगृहेममस्थिरोभव इतिसंप्रार्थ्य ॥ ततः
स्वतंत्रस्थंडिलेग्निस्थापनादिचक्षुष्यंते उदुंबरादिसमित्तिलाज्यैर्वास्तुमंडलदेवताभ्योनाममंत्रैर्वास्तु
मंत्रेणचहुत्वास्विष्टकृदादिपूर्णाहुत्यंतंकुर्यात् ॥ ततोमंडलदेवताभ्यः शिखिनेएषपायसबलिर्नममइ
त्यादिबलीन्दत्त्वा कृणुष्वपाजइतिसूक्तादिनामंडलं त्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा कलशोदकेनयजमानमभिषि
च्य पुनः संपूज्य यथाशक्तिदक्षिणांदत्त्वाब्राह्मणान्भोजयेदितिकेचित्॥ शारदातिलकेतु होमोनोक्तः॥
तिलादिद्रव्याणांविकल्प इतिमयूखकारः ॥ इदानींतुनवग्रहसंकलितमेवप्रयोगंकुर्वंतिसांप्रदायिकाः॥
तद्यथा ॥ यथामेरुगिरेःशृंगमितिप्रार्थनोत्तरंवास्तुमंडलान्नैर्ऋत्यांपश्चिमायांवाकुंडे स्थंडिलेवावरद
नामानमग्निंप्रतिष्ठाप्याग्नेरीशान्यांग्रहान्ग्रहकलशंचसंस्थाप्य तत्रवरुणंसंपूज्यदेवदानवसंवादइत्याद्यैः
संप्रार्थ्यान्वादध्यात् ॥ अस्मिन्वास्तुशांतिकर्मण्यन्वाधानंकरिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादि च
क्षुष्यंतमुक्त्वात्रप्रधानम् ॥ आदित्यं सोमं भौमं बुधं बृहस्पतिं शुक्रं शनिं राहुं केतुं एताः नवग्रहदे

वताः प्रत्येकमष्टोत्तरशतसंख्याकाभिरष्टाविंशतिसंख्याकाभिरष्टाष्टसंख्याकाभिर्वा अर्कादिसमिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा ईश्वरं उमां स्कंदं विष्णुं ब्रह्माणं इंद्रं यमं कालं चित्रगुप्तं अग्निं अपः भूमिं विष्णुं इंद्रं इंद्राणीं प्रजापतिं सर्पान् ब्रह्माणं विनायकं दुर्गां वायुं आकाशं अश्विनौ वास्तोष्पतिं क्षेत्रपालं इंद्रं अग्निं यमं मिर्ऋतिं वरुणं वायुं कुबेरं ईशानं एताः प्रधानदशांशेन तत्तत्समिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा शिखिनं पर्जन्यं जयंतं कुलिशायुधं सूर्यं सत्यं भृशं आकाशं वायुं पूषणं वितथं ग्रहक्षतं यमं गंधर्वं भृंगराजं मृगं पितॄन् दौवारिकं सुग्रीवं पुष्पदंतं जलाधिपं असुरं शेषं पापं रोगं अहिर्बुध्न्यं मुख्यं भल्लाटं सोमं सर्पं दितिं अदितिं आपं सावित्रं जयं रुद्रं अर्यमणं सवितारं विवस्वंतं विबुधाधिपं मित्रं राजयक्ष्माणं पृथ्वीधरं आपवत्सं ब्रह्माणं चरकीं विदारीं पूतनां पापराक्षसीं स्कंदं अर्यमणं जृंभकं पिलिपिच्छं एताः प्रधानदेवताः प्रतिद्रव्यं अष्टोत्तरशतसंख्यया समित्तिलपायसाज्याहुतिभिश्चतसृभिर्ऋग्भिः अष्टोत्तर० समित्तिल० चतुर्वारं वृषवास्तोष्पतिंपंचवारंपंचभिर्बिल्वफलैस्तद्बीजैर्वायक्ष्ये ॥ शेषेणस्विष्टकृतमित्याद्याज्यभागांते यजमानः इदमुपकल्पितंहवनीयद्रव्यं अन्वाधानोक्तदेवताभ्यः मयात्यक्तंनममेत्युक्त्वोत्सृजेत् ॥ ततआचार्यादयः ग्रहेभ्योहोमंकृत्वा तिलसमिदाज्यपायसैः शिख्यादिपिलिपिच्छांताभ्यः त्रिपंचाशद्देवताभ्योनाममंत्रैः प्रत्येकमष्टा

क्षुॐ इंद्राय० ॥१॥ ॐ अग्नयेन०॥२॥ ॐयमाय०॥३॥ ॐनिर्ऋतये०॥४॥ ॐ वरुणायन० ॥५॥ ॐ वायवेन० ॥ ६ ॥ ॐकुबेरायन० ॥ ७ ॥ ॐईशानाय० ॥ ८ ॥ इत्यावाह्य वास्तुपीठदेवताभ्योनमइतिसंपूज्य मंडलादीशान्यांकलशंसंस्थाप्य तत्रवरुणाय० ॥ इतिवरुणंसंपूज्य प्रार्थयेत् ॥ यथामेरुगिरेःशृंगंदेवानामालयः सदा ॥ तथाब्रह्मादिदेवानांगृहेममस्थिरोभव इतिसंप्रार्थ्य ॥ ततः स्वतंत्रस्थंडिलेग्निस्थापनादिचक्षुष्यंते उदुंबरादिसमित्तिलाज्यैर्वास्तुमंडलदेवताभ्योनाममंत्रैर्वास्तुमंत्रेणचहुत्वास्विष्टकृदादिपूर्णाहुत्यंतंकुर्यात् ॥ ततोमंडलदेवताभ्यः शिखिनेएषपायसबलिर्नममइत्यादिबलीन्दत्त्वा कृणुष्वपाजइतिसूक्तादिनामंडलं त्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा कलशोदकेनयजमानमभिषिच्य पुनः संपूज्य यथाशक्तिदक्षिणांदत्त्वाब्राह्मणान्भोजयेदितिकेचित्॥ शारदातिलकेतु होमोनोक्तः॥ तिलादिद्रव्याणांविकल्प इतिमयूखकारः ॥ इदानींतुनवग्रहसंकलितमेवप्रयोगंकुर्वंतिसांप्रदायिकाः॥ तद्यथा ॥ यथामेरुगिरेःशृंगमितिप्रार्थनोत्तरंवास्तुमंडलान्नैर्ऋत्यांपश्चिमायांवाकुंडे स्थंडिलेवावरदनामानमग्निंप्रतिष्ठाप्याग्नेरीशान्यांग्रहान्ग्रहकलशंचसंस्थाप्य तत्रवरुणंसंपूज्यदेवदानवसंवादइत्याद्यैः संप्रार्थ्यान्वादध्यात् ॥ अस्मिन्वास्तुशांतिकर्मण्यन्वाधानंकरिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादि चक्षुष्यंतमुक्त्वात्रप्रधानम् ॥ आदित्यं सोमं भौमं बुधं बृहस्पतिं शुक्रं शनिं राहुं केतुं एताः नवग्रहदे

वत्ताः प्रत्येकमष्टोत्तरशतसंख्याकाभिरष्टाविंशतिसंख्याकाभिरष्टाष्टसंख्याकाभिर्वा अर्कादिसमिच्च र्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा ईश्वरं उमां स्कंदं विष्णुं ब्रह्माणं इंद्रं यमं कालं चित्रगुप्तं अग्निं अपः भूमिं विष्णुं इंद्रं इंद्राणीं प्रजापतिं सर्पान् ब्रह्माणं विनायकं दुर्गां वायुं आकाशं अश्विनौ वास्तोष्पतिं क्षेत्रपालं इंद्रं अग्निं यमं मिर्ऋतिं वरुणं वायुं कुबेरं ईशानं एताः प्रधानदशांशेन तत्तत्समिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा शिखिनं पर्जन्यं जयंतं कुलिशायुधं सूर्यं सत्यं भृशं आकाशं वायुं पूषणं वितथं ग्रहक्षतं यमं गंधर्वं भृंगराजं मृगं पितॄन् दौवारिकं सुग्रीवं पुष्पदंतं जलाधिपं असुरं शेषं पापं रोगं अहिर्बुध्न्यं मुख्यं भल्लाटं सोमं सर्पं दितिं आदितिं आपं सावित्रं जयं रुद्रं अर्यमणं सवितारं विवस्वंतं विबुधाधिपं मित्रं राजयक्ष्माणं पृथ्वीधरं आपवत्सं ब्रह्माणं चरकीं विदारीं पूतनां पापराक्षसीं स्कंदं अर्यमणं जृंभकं पिलिपिच्छं एताः प्रधानदेवताः प्रतिद्रव्यं अष्टोत्तरशतसंख्यया समित्तिलपायसाज्याहुतिभिश्चतसृभिर्ऋग्भिः अष्टोत्तर० समित्तिल० चतुर्वारं वृषवास्तोष्पतिंपंचवारंपंचभिर्बिल्वफलैस्तद्बीजैर्वायक्ष्ये ॥ शेषेणस्विष्टकृतमित्याद्याज्यभागांते यजमानः इदमुपकल्पितंहवनीयद्रव्यं अन्वाधानोक्तदेवताभ्यः मयात्यक्तंनममेत्युक्त्वोत्सृजेत् ॥ ततआचार्यादयः ग्रहेभ्योहोमंकृत्वा तिलसमिदाज्यपायसैः शिख्यादिपिलिपिच्छांताभ्यः त्रिपंचाशद्देवताभ्योनाममंत्रैः प्रत्येकमष्टा

विंशत्यष्टाष्टसंख्याकाभिराहुतिभिर्वाहुत्वा वास्तोष्पतिमेतैरेवद्रव्योर्वैवाक्षितसंख्ययाहुत्वा आश्वलायनो वास्तोष्पतइतिचतसृभिः प्रत्यृचमृगंतेस्वाहाकारंपठन्जुहुयात ॥ नात्रस्वाहाकारांतेहोमः ॥ यवादिहोमेतु वास्तोष्पतेइतिचत्वारोमंत्राः एकैकेनचमंत्रेणसप्तविंशतिराहुतयः इत्यष्टोत्तरशतम् ॥ ततएतैश्चतुर्भिर्वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणामित्येकयाच एवंपंचभिः पंचबिल्वफलानितद्बीजानिवाजुहुयात् ॥ ततआचार्यः स्विष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतेयजमानोलोकपालेभ्यो ग्रहपीठदेवताभ्यश्चबलिंदत्त्वापूर्णाहुतिंहुत्वा शिख्यादिपंचचत्वारिंशद्देवताभ्यः शिखिनेएषपायसबलिर्नममेत्याद्युक्तिपूर्वकंसर्वेभ्योऽपिबलिंदत्त्वा शिख्यादिप्रीतयेकांचनंद्विजेभ्योब्रह्मप्रीतयेधेनुंचदद्यात् ॥ ततोग्रहकलशवास्तुकलशोदकेनऋत्विग्भिरभिषिक्तोयजमानः ऋत्विग्भ्योदक्षिणांदत्त्वा वाद्यादितूर्यघोषपूर्वकमाचार्यऋत्विग्भिः सह सकुटुंबोयजमानः रक्षोघ्नपावमानमंत्रैर्गृहंत्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा समंताद्व्रीहियवमतीभिरद्भिर्हिरण्यमवधाय शंतातीयेनशंनइंद्राग्नीतिपंचदशऋग्भिरितिनारायणवृत्तिः ॥ शंतातीयेन ईळेद्यावापृथिवीइतिपंचविंशतिऋग्भिः समुच्चये इतिवेत्यन्ये ॥ तेननवाशंकानचोत्तरं ॥ त्रिः प्रदक्षिणं परिव्रजन्प्रोक्षत्यविच्छिन्नयाचोदकधारयापोहिष्ठामयोभुवइतितृचेन ॥ ततोविच्छिन्नक्षीरधारांचपरितोदत्त्वा वास्तुपीठमध्यनवपदेसुरूपांपृथ्वींध्यात्वा पृथिव्यैनमः इतिसंपूज्य ॥ सर्वदेवमयंवास्तु

सर्वंदेवमयंपरम् ॥ इतिपठित्वा ततोगृहस्याग्नेयकोणेआकाशपदे यजमानपदेनजानुमात्रंगर्तंखात्वा मध्येगोमयेनोपलिप्य शुभ्रचंदनपुष्पाक्षतैरलंकृत्य सर्वधान्यबीजानिदध्योदनंचक्षिप्त्वा नवजलपूर्णं कलशंशतैकपुष्पयुतंगंधाद्यर्चितमादाय जानुभ्यामवनिंगत्वा तज्जलंगर्ते ॐनमोवरुणायेतिमंत्रेण क्षिपेत् ॥ जलेप्रदक्षिणावर्तेपुष्पेचोर्ध्वमुखेशुभम् ॥ ततोऽपक्वमृत्पेटिकायांशाल्यादि सप्तधान्यबीजानिदध्योदनंशैवालंफलपुष्पाणिचक्षिप्त्वा तूर्यघोषेणपूर्वंस्थापितवृषवास्तुप्रतिमामानीय पेटिकायांसंस्थाप्य पेटिकांपिधाय पठेत् ॥ पूजितोसिमयावास्तोहोमाद्यैरर्चनैः शुभैः ॥ प्रसीदपाहिविश्वेशदेहिमेगृहजंसुखम् ॥ वास्तुमूर्तेनमस्तेस्तुभूशय्याभिरतप्रभो ॥ मद्गृहंधनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदा ॥ इति ॥ ततोमृत्पेटिकांगर्तेसंस्थापयित्वा ॥ सशैलसागरांपृथ्वीं यथावहसिमूर्धनि ॥ तथामांवहकल्याणसंपत्संततिभिः सह ॥ इतिसंप्रार्थ्य तथैवमृदागर्तंपूरयेत् ॥ मृदआधिक्येऽधिकंफलम् साम्येसमम् न्यूनत्वेन्यूनम् ॥ गर्तोपरि गोमयेनोपलिप्य गंधपुष्पाक्षतादिनिक्षिपेत् ॥ ततः ॥ आचार्यंब्रह्माणंऋत्विजश्चसंपूज्यतेभ्योदक्षिणांदत्त्वा ग्रहपीठदेवतावास्तुपीठदेवताश्चसंपूज्य उत्तिष्ठब्रह्मणस्पते० अभ्यारमिदद्रयो० यांतुदेवगणाः० इतिविसृज्य ग्रहपीठवास्तुपीठाद्याचार्यायदद्यात् ततः आचार्यः प्रणीताविमोकादिशेषंकर्मसमाप्याग्निंविसर्जयेत् ॥

ततो यजमानोऽग्रह्मशिख्याद्युद्देशेनशतंशक्त्यावाब्राह्मणान्भोजयिष्ये इतिसंकल्प्यविप्रान्संपूज्य भूयसींदत्त्वा प्रमादात्कुर्वतांकर्म० यस्यस्मृत्येतिचोक्त्वाकर्मेश्वरार्पणंकृत्वाब्राह्मणान्भोजयित्वा तेभ्यः शिवंवास्त्वितित्रिरुक्त्वाशिवंवास्तुइतिविप्रास्त्रिर्ब्रूयुः ॥ ततोयथासुखंसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ एवंविधिनाप्रतिसंवत्सरंवास्तुपूजनंकार्यम् ॥ तेनगृहसंबंधिदुःखंनाप्नुयादित्युक्तं दानविवेके ॥ महादेवतनूजेनश्रीदिवाकरसूरिणा ॥ रचितावास्तुशांतेस्तुपद्धतिर्बुधतोषदा ॥ इति पौराणवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ ॥ इदानींसूत्रोक्ताशांतिरभिधीयते ॥ साचद्विजातीनांपूर्वोक्तयासमुच्चीयते॥ पूर्वोक्तायांत्वशक्तौस्वगृह्योक्तैवकर्तव्या तयापिसिद्धेः ॥ बह्वल्पंवास्वगृह्योक्तंयस्यकर्मप्रकीर्तितम् ॥ तस्यतावतिशास्त्रार्थेकृतेसर्वंकृतंभवेत् ॥ इति वचनात् ॥ येषांगृह्यंनास्तितेषांशूद्राणांचपूर्वोक्तैव ॥ तस्याः सर्वसाधारण्येनविधानात् ॥ अतश्चनशूद्रमात्रविषयत्वम् । तस्मात्गृह्योक्तापूर्वयासमुच्चीयतेसांप्रदायिकैः ॥ अथाश्वलायनगृह्योक्तवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ तद्यथा ॥ काष्ठादिनिर्मितंसंपन्नंधान्यादिसर्वोपस्करयुतंशोभनेमुहूर्तेब्राह्मणैः सह तूर्यघोषेणगृहंप्रविश्यअगारमध्येप्राङ्मुखउपविश्यदर्भेषुदर्भान्धारयमाणः पत्न्यासहआचम्य प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य ममास्यवास्तोः शुभतासिद्ध्यर्थं वास्तुशांतिंकरिष्ये इतिसंकल्प्य तदंगत्वेनगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धं च

कृत्वा पूर्वोक्तवास्तुपीठदेवतास्थापनार्चनहोमबलिदानादित्रिसूत्र्यागृहवेष्टनाभिषेचनब्राह्मणभोजनसंकल्पांतंकृत्वा आश्वलायनगृह्योक्तांवास्तुशांतिंकुर्यात् ॥ शुचिदेशेचतस्रः शिलाः संस्थाप्य तासु दूर्वांनिधाय तत्रमणिकसंज्ञंमृद्भांडंसंस्थाप्य एतैर्मंत्रैः पृथिव्याअधिसंभवेति अरंगरोवावदीति त्रेधा बद्धोवरत्रया । इरामुहप्रशंसाति अनिरामपबाधतामितिवा ॥ ततोमणिकेजलमासिंचेदनेनमंत्रेण । ऐतुराजावरुणोरेवतीभिरस्मिंस्थानेतिष्ठतुमोदमानः ॥ इरांवहंतोघृतमुक्षमाणामित्रेणसाकंसहसंविशंतु इति । ततस्तज्जलंपात्रांतरेआदाय तास्मिन्दूर्वांशमीशाखाउदुम्बरशाखाव्रीहियवान्फलंहिरण्यंचाक्षिप्त्वा दूर्वाभिः शाखाभ्यांचसर्वंगृहंप्रागादितः प्रदक्षिणंपरिव्रजन्प्रोक्षेदनेनसूक्तेन । शंनइंद्राग्नीति पंचदशर्चस्यसूक्तस्य वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् गृहप्रोक्षणेवि० ॥ ॐशंनइंद्राग्नी० सकृत्सूक्तपाठः ॥ इतिनारायणवृत्त्यनुरोधात् ॥ वस्तुतस्तु शंतातीयेनेति ईळेद्यावेतिवर्गपंचकैरित्यन्ये ॥ एवंसतिसमुच्चये नकोपिविरोधः ॥ तद्यथा । ईळेद्यावेतिपंचविंशर्चस्यसूक्तस्यात्रसुतआइवीनमाद्यौपादौलिंगोक्तदेवताजगत्योंत्ये त्रिष्टुभौ गृहप्रोक्षणेविनि० ॥ ॐईळेद्यावापृथिवी० वर्गाः ५ ॥ अत्रापिसकृदेव सूक्तपाठः ॥ ततः प्रागादितस्त्रिरविच्छिन्नामुदकधारांदद्यादनेन आपोहिष्ठेतितृचस्यांबरीषः सिंधुद्वीपआपोगायत्रीगृहस्यसमंताद्धारायांविनि० ॥ ॐआपोहिष्ठामयोभुवः० ३ ॥ अत्रापिसकृदेवमंत्रपा

ठः ॥ ततोवास्तुपीठान्नैर्ऋत्यांपाश्चिमायांवाकुंडेस्थंडिलेवा गृह्याग्निंवरदनामकंसंस्थाप्य चत्वारिशृंगे
तिध्यात्वाऽस्मिन्वास्तोष्पतिस्थालीपाकेअन्वाधानंकरिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्वादिचक्षुषीआ
ज्येनेत्यंतमुक्त्वाअत्रप्रधानं वास्तोष्पतिं चतुर्वारंचरुणा शेषेणस्विष्टकृतमित्यादिसद्योयक्ष्येइत्यंतमु
क्त्वान्वाधायइध्माबर्हिषीसन्नह्यपरिसमूहनादिपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वा वास्तोष्पतयेचतुःकृत्वातू
ष्णींनिरूप्य तत्संख्ययातथैवप्रोक्ष्यअवघाताद्याज्यभागांतंकृत्वाअवदानधर्मेणचरुमवदायवास्तो
ष्पतइतिचतसृणांवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप्अंत्यागायत्रीवास्तोष्पतिप्रधानचरुहोमेवि०॥ ॐवास्तो
ष्पतेप्रतिजा० ष्पदेस्वा०॥ अत्रऋगंतेस्वाहाकारंपठन्जुहुयात् नस्वाहाकारांतेहोमः॥ गृह्येतु प्रत्यृ
चंहुत्वेत्युक्तेः ॥ एवंसर्वत्र वास्तोष्पतयइदंनमम ॥ पुनश्चरुमवदाय ॐवास्तोष्पतेप्रतरणोन० वा
स्तोष्पतयइदं० ॥ २ ॥ ॐवास्तोष्पतेशग्मया० वास्तोष्पतयइ० ॥ ३ ॥ अमीवहावास्तोष्पते०
वास्तोष्पतयइ० ॥ ४ ॥ सर्वत्रत्यागः ॥ ततःस्विष्टकृदादिहोमशेषंसमाप्य शिष्टेनचरुणान्येनस्वादु
व्यंजनपायसादियुतेन शतंतदर्धंवाशक्त्यावा ब्राह्मणान्भोजयेत् ॥ होमात्पूर्वमन्यः पाकोनकार्यः ॥
ततः शिवंवास्तुशिवंवास्तुशिवंवास्त्वितित्रिः प्रत्युक्तःसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ विशीर्णगृहसज्जी
करणेपीष्यतेवास्तोष्पातिस्थालीपाकः॥ साधारणशांतिवत्॥ इत्याश्वलायनगृह्योक्तवास्तुशांतिः ॥

॥ अथगृहदानप्रयोगः ॥ ॥ यजमानः कृतनित्यक्रियः पुण्यकालेगृहमध्येदक्षिणभागेचंदनेनाष्टदलंपद्मंविलिख्य तदुपरिप्रस्थमात्रंतिलान्निक्षिप्य तदुपरिशय्यांसोपस्करांस्थापयित्वाशय्योपरिसौवर्णमयींलक्ष्मीनारायणप्रतिमांअग्न्युत्तारणपूर्वकंपंचामृतादिनाअभिषिच्य संपूज्य प्रतिग्रहीतारंचसपत्नीकंवृत्वा तंकरेगृहीत्वा मंगलतूर्यघोषेणमंत्रैर्गृहंप्रवेशयेत् ॥ तेचमंत्राः ॥ एह्येहि नारायणदिव्यरूपसर्वामरैर्वंदितपादपद्म ॥ शुभाशुभानंदशुचामधीशलक्ष्मीयुतस्त्वंचगृहंगृहाण॥ नमः कौस्तुभनाथायहिरण्यकवचायच ॥ क्षीरोदार्णवसुप्तायजगद्धात्रेनमोस्तुते ॥ नमोहिरण्यगर्भायविश्वगर्भायवैनमः ॥ चराचरस्यजगतोगृहभूतायवैनमः ॥ भूर्लोकप्रमुखालोकास्तवदेहेष्ववस्थिताः ॥ नंदंतियावत्कल्पांतंतथास्मिन्भवनेगृही ॥ त्वत्प्रसादेनदेवेशपुत्रपौत्रावृतोगृहे ॥ पंचयज्ञक्रियायुक्तोवसेदाचंद्रतारकम् ॥ इति ॥ ततस्तंपूर्वस्थापितशय्यायामुदङ्मुखमुपवेश्य सपत्नीकंयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य स्वयमासनेप्राङ्मुखोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणः पत्न्यासहप्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपापक्षयपूर्वककल्पकोटिशतावधिब्रह्मलोकमहीयमानकामः शिलाकाष्ठपक्वेष्टिकादिनिर्मितंयथोपपत्तिसंपादितं ताम्रादिभाजनसर्वधान्यलवणघृततैलगुडशर्करागोमहिषीबलीवर्ददासदासीमंचकतूलिकाद्यवितानादर्शतांबूलायतनैलाल

वंगादिवर्षपर्यांप्तसर्वोपकरणान्वितं सदीपिकाप्रद्योतितं विश्वकर्मदैवतंशक्रदैवतंवेदंगृहं गोत्राय शर्मणेअमुकशाखाध्यायिनेसपत्नीकायसालंकृतायसुपूजितायलक्ष्मीनारायणप्रतिमासहितं तुभ्यमहं संप्रददे नममेतिदत्त्वा पठेत् ॥ मंत्रौतु ॥ इदंगृहंगृहाणत्वंसर्वोपस्करसंयुतम् ॥ तवविप्रप्रसादे नममसंतुमनोरथाः ॥ गृहंममाविभूत्यर्थंगृहाणत्वंद्विजोत्तम ॥ प्रीयतांमेजगद्योनिर्वास्तुरूपीजनार्दनः ॥ ततः प्रतिग्रहीतागृहमध्यस्तंभंबहिर्द्वारंदेहलींवासंस्पृश्यदेवस्यत्वेतियजुषाप्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततः सुवर्णसहस्रमारभ्यएकसुवर्णपर्यंतंयथाशक्त्यावित्तशाठ्यविवर्जितांदक्षिणांदद्यात् ॥ ततः पादुकोपानच्छत्रचामरादिकंदत्त्वासंपन्नंगृहोपपस्करादीत्युक्त्वा सर्वंसुसंपन्नंसंपूर्णमेवास्त्वितिप्रतिवचनंदद्यात् ॥ ततोब्राह्मणान्संपूज्यभूयसींदक्षिणांदत्वाशिषोगृह्णीयात्॥ प्रमादात्कुर्वतां० यस्यस्मृत्येतिकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ गृहदानफलमुक्तं मात्स्ये ॥ यएवं सर्वसपन्नंपक्केष्टंविनिवेदयेत् ॥ कल्पकोटिशतंयावद्ब्रह्मलोकेमहीयते ॥ शैलजंदारुजंवापियोदद्याद्विधिपूर्वकम् ॥ वसेत्क्षीरार्णवेरम्येनारायणसमीपतः ॥ मृन्मयंवापियोदद्याद्गृहंसूपस्करान्वितम् ॥ पुरेषुलोकपालानांप्रतिमन्वंतरंवसेत् इति ॥ अत्रप्रविश्यसंस्पृश्यवाप्रतिगृह्णीयादित्युक्तेः प्रविश्य गृहद्वारदेहलींदेहल्यांप्रतिग्रहः कर्तव्यः तथैव संस्पृश्यस्थूणांद्वारदेहलींवासंस्पृश्यप्रतिगृह्णीयादि

तिसांप्रदायिकाः ॥ इतिगृहदानप्रयोगः ॥ अथमठदानं स्कांदे ॥ कृत्वामठंप्रयत्नेनशयनासनसंयुतम् ॥ तृणैराच्छादितंचैववेदिकाभिः सुशोभितम् ॥ पुण्यकालेद्विजेभ्योथयतिभ्योवानिवेदयेत् ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिनिष्कामोमोक्षमाप्नुयात् ॥ इति ॥ इतिमठदानम् ॥ अथधर्मशालादानम् ॥ मार्कंडेयपुराणे ॥ कुर्यात्प्रतिश्रयगृहंपथिकानांहितावहम् ॥ निजगेहैकदेशंवासाधूनांयोनिवेदयेत् ॥ प्रतिश्रयोधर्मशाला ॥ तथा अक्षय्यपुण्यमुद्दिष्टंतस्यस्वर्गापवर्गदम् ॥ सर्वकामसमृद्धोऽसौदेववद्दिविमोदते ॥ भविष्ये प्रतिश्रयेसुविस्तीर्णेकारितेसजलेंधने ॥ दीनानाथजलार्थायवदाकिंनकृतंभवेत्इति ॥ इतिधर्मशालादानम् ॥ अथकन्यादानम् ॥ हेमाद्रौ सहस्रमेवधेनूनांशतंवानडुहांसमम् ॥ दशानडुत्समंयानंदशयानसमोहयः ॥ दशवाजिसमाकन्याभूमिदानंचतत्समम् ॥ तस्मात्सर्वेषुदानेषुकन्यादानंविशिष्यते इति ॥ अग्निपुराणे श्रुत्वाकन्याप्रदानंचपितरश्चपितामहाः ॥ विमुक्ताः सर्वपापेभ्योब्रह्मलोकंव्रजंतिते इति ॥ देवलः । तिस्रःकन्यायथान्यायंपालयित्वानिवेद्यच ॥ नपितानरकंयातिनारीवास्त्रीप्रसूयिनीइति ॥ वासिष्ठः । हाटकक्षितिगौरीणांसप्तजन्मानुगंफलम् ॥ धर्मेणविधिनादातुमसगोत्रेणयुज्यते इति ॥ ऋष्यशृंगः ॥ वरगोत्रंसमुच्चार्यप्रपितामहपूर्वकम् ॥ नामसंकीर्तयेद्विद्वान्कन्यायाश्चैवमेवहि ॥ तिष्ठेदुदङ्मुखोदातातिष्ठेत्पूर्वमुखोवरः ॥ मधुपर्कार्चितायैनांतस्मै

दद्यात्सदक्षिणाम् ॥ उदपात्रंतदादायमंत्रेणानेनदापयेत् ॥ इति ॥ तिष्ठेदिति अनुपविष्टइत्यर्थः ॥ गौरींकन्यामिमामित्यादिपुत्रपौत्रप्रवर्धिनीमित्यंतंप्रयोगेवक्ष्यामः ॥ भूमिंधेनूश्चदासींचवासांसिचस्वशक्तितः ॥ महिषींवाजिनश्चैवदद्यात्स्वर्णमणीनपि इति ॥ ततः स्वगृह्यविधिनाहोमाद्यंकर्मकारयेत् ॥ यथाचारंविधेयानिमांगल्यकुतुकानिच इति ॥ अथकन्यादानप्रयोगः ॥ तत्रादौयथाशास्त्रंमधुपर्केणसंपूज्य वरंप्राङ्मुखंवधूंप्रत्यङ्मुखीमुपवेश्य पित्रादिकोवधूवरदक्षिणतःस्वदक्षिणस्थपत्नीसहितउदङ्मुखोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणोदेशकालौसंकीर्त्य मम समस्तपितॄणांनिरतिशयसानंदब्रह्मलोकावाप्त्यादिकन्यादानकल्पोक्तफलावाप्तये अनेनवरेणास्यांकन्यायामुत्पादयिष्यमाणसंतत्याद्वादशावरान् द्वादशपरान्पुरुषान्पवित्रीकर्तुं आत्मनश्चलक्ष्मीनारायणप्रीतयेब्राह्मविवाहविधिनाकन्यादानमहंकरिष्ये ॥ इतिसकुशाक्षतजलेनसंकल्प्य सपत्नीकउत्थायोदङ्मुखएवकन्यांसंप्रगृह्यपठेत् ॥ कन्यांकनकसंपन्नांकनकाभरणैर्युताम् ॥ दास्यामिविष्णवेतुभ्यंब्रह्मलोकजिगीषया ॥ विश्वंभरः सर्वभूताः साक्षिण्यः सर्वदेवताः ॥ इमांकन्यांप्रदास्यामिपितॄणांतारणायच ॥ इतिमंत्रौपठित्वा स्वदक्षिणस्थभार्यादत्तपूर्वकलिपतजलधारामविच्छिन्नांनवकांस्यपात्रोपरिधृतकन्यांजल्युपरिस्थवरांजलिंदक्षिणहस्तोक्षिपन्वदेत् ॥ कन्यातारयतु । पुण्यंवर्धताम् । शिवाआपः संतु ।

॥ इमांमहाकपिलांद्विगुणोपस्करापेतांरुद्रदैवत्यां [illegible]म् ॥ तत्सर्वंविदुषातेनविक्रेयंस्वेच्छ क्षिणांदत्वासमापयेत् ॥ मन्त्रस्तु पूर्वमेवोक्तः ॥ ॥ इतिमहाकपिलादानप्रयोगः ॥ ॥ इतिमहादशदानानि ॥ अथदशधेनुदानानि ॥ यास्तुपापविनाशिन्यः कथितादशधेनवः ॥ तासांस्वरूपंवक्ष्यामिनामानिचनराधिप ॥ प्रथमागुडधेनुः स्याद्घृतधेनुस्तथापरा ॥ तिलधेनुस्तृतीयातुचतुर्थीजलधेनुका ॥ क्षीरधेनुस्तुविख्यातामधुधेनुस्तथापरा ॥ सप्तमीशर्कराधेनुर्दधिधेनुस्तथाष्टमी ॥ रसधेनुस्तुनवमीदशमीस्यात्स्वरूपतः ॥ कुंभान्घृतादिधातूनामितरासांतुराशयः ॥ सुवर्णधेनुमप्यत्रकेचिदिच्छंतिमानवाः ॥ नवमींतिलतैलेनतथान्येपिमहर्षयः ॥ रसधेनुस्थानेसुवर्णधेनुंजलधेनुवत्पूजयेत् ॥ एतद्विधानंमपिमात्स्ये ॥ अजिनंतुचतुर्हस्तंप्राग्ग्रीवंविन्यसेद्भुवि ॥ गोमयेनोपलिप्तायांदर्भानास्तीर्यसर्वतः॥तत्रैणंवाजिनंतद्वद्वत्सस्यपरिकल्पयेत् ॥लघुकृष्णाजिनम् ॥ प्राङ्मुखींकल्पयेद्धेनुमुदक्पादांसवत्सकाम् ॥ प्राङ्मुखींप्राक्शिरसम् ॥ सवत्सांउत्तरभागस्थितवत्ससहिताम् ॥ उत्तमागुडधेनुः स्यात्सदाभारचतुष्टया॥ वत्संभारेणकुर्वीतभाराभ्यांमध्यमास्मृता ॥ अर्धभारेणवत्सः स्यात्कनिष्ठाभारकेणतु ॥ चतुर्थांशेनवत्सःस्याद्गृहवित्तानुसारतः ॥ तुलापलशतंप्राहुर्भारः स्याद्विंशतिस्तुलाः इति ॥ भारःपलसहस्रात्मकोभवतीत्युक्तंपरिभाषायाम् ॥ धेनुवत्सौघृतस्यैतौसितसूक्ष्मांबरावृतौ॥

गृह्णामि ॥ ॐ स्वस्तीत्युक्त्वाकन्यायादक्षिणासमान [illegible] स्तुतिंपठित्वापृथ्वींप्रतिगृह्णात्वितिजपित्वा गृहस्थाश्रमांतर्गतश्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानसिद्ध्यर्थेधर्मप्रजासहत्वकर्मसिद्ध्यर्थंच कन्यांप्रतिगृह्णामीतिवदेत् ॥ ततोदातादेशकालौसंकीर्त्यकृतस्यकन्यादानकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थंइदंसुवर्णंअग्निदैवतंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिवरहस्तेदद्यात् ॥ ॐ स्वस्तीतिवरः ॥ ततोदाता एवमेवजलपात्रभोजनभाजनानि गोमहिष्यश्वगजदासीदासभूवाहनालंकारादियथाविभवंसंकल्प्य दद्यात् ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंकल्प्य भूयसींचदद्यात् ॥ कर्मेश्वरार्पणं कुर्यात् ॥ अन्यदपियथाचारंकार्यं ॥ विस्तरस्तुप्रयोगरत्नादौज्ञेयः ॥ कन्यागृहेभोजननिषेधोमदनरत्नेवह्निपुराणे ॥ अप्रजायांतुकन्यायांनभुंजीतकदाचन ॥ दौहित्रस्यमुखंदृष्ट्वाकिमर्थमनुशोचति ॥ इतिकन्यादानप्रयोगः ॥ अथकपिलादानम् ॥ साचदशधोक्तावाराहे ॥ सुवर्णकपिलापूर्वाद्वितीयागौरपिंगला ॥ तृतीयाचैवरक्ताक्षीचतुर्थीगुडपिंगला ॥ पंचमीबहुवर्णास्यात्षष्ठीचश्वेतपिंगला ॥ सप्तमीश्वेतपिंगाक्षीअष्टमीकृष्णपिंगला ॥ नवमीपाटलाप्रोक्तादशमीपुच्छपिंगला ॥ एतादशविधाः ख्याताः कपिलास्तेमहामुने ॥ सर्वाह्येतामहाभागास्तारयंतिनसंशयइति ॥ आदित्यपुराणे ॥ सहस्रंयोगवांदद्यात्कपिलांत्वेकदैवहि ॥ सममेवपुराप्राहब्रह्माब्रह्मविदांवरःइति ॥ तथा । स्वर्णशृंग्योरौप्यखु

राःसवत्सायाभवंतिहि ॥ सुरभीलोकमासाद्यरमतेतावतीः समाः इति ॥ महाभारते ॥ समानवत्सां कपिलांधेनुंदद्यात्पयस्विनीम् ॥ सुश्वेतवस्त्रसंवीतांब्रह्मलोकेमहीयते इति ॥ अथकपिलादानप्रयोगः ॥ पुण्यकालेकृतनित्यक्रियः अद्येत्यादि० ममगोसहस्रदानफलावाप्तयेसवत्सकापिलायाः रोमपरिमितवत्सरपर्यंतं कामधेनुलोकनिवाससिद्धयेच इमांसवत्सांकपिलांसुवर्णशृंगींरौप्यखुरांताम्रपृष्ठीं कांस्योपदोहांघंटाभरणांश्वेतवस्त्रयुगच्छन्नां चंदनस्राग्विभूषितां सोपस्करां रुद्रदैवत्यां गोत्रायशर्मणेसुपूजितायब्राह्मणायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ मंत्रस्तु मात्स्ये ॥ कपिलेसर्वदेवानांपूजनीयासिरोहिणीं ॥ तीर्थदेवमयीयस्मादतः शांतिप्रयच्छमे ॥ इतिमंत्रांतेप्रदक्षिणांकुर्यात् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ उक्तोपस्करकापिलादानफलं मात्स्ये ॥ वस्त्रंचतुर्गुणंदत्त्वादाक्षिणांचचतुर्गुणाम् ॥ एतैरलंकृतांधेनुंघंटाभरणभूषिताम् ॥ कपिलांविप्रमुख्यायदत्त्वामोक्षमवाप्नुयात् ॥ इति ॥ तथा ॥ द्विगुणोपस्करोपेतामहतीकपिलास्मृता ॥ उपस्कराः सुवर्णशृंगवस्त्रदोहनपात्राद्याः सामान्यगोदाने वक्ष्यमाणाः ॥ दत्तासाविप्रमुख्यायस्वर्गमोक्षफलप्रदा ॥ सप्तजन्मकृतात्पापान्मुच्यतेनात्रसंशयः ॥ यान्यानर्थयतेकामांस्तांस्तान्प्राप्नोतिमानव इति ॥ महाकपिलादानप्रयोगस्तु अद्येत्यादि ममसमस्तजन्मकृतपापनाशपूर्वकंमहाकपिलादानकल्पोक्त

स्मीयालक्ष्मीर्धनदस्यच ॥ यालक्ष्मीर्लोकपालानांसाधेनुर्वरदास्तुमे ॥ स्वधात्वंपितृमुख्यानांस्वाहायज्ञभुजांतथा ॥ सर्वपापहराधेनुस्तस्माच्छां

क्षिणांदत्वासमापयेत् ॥ मंत्रस्तु पूर्वमेवोक्तः ॥ ॥ इतिमहाकपिलादानप्रयोगः ॥ ॥ इतिमहादशदानानि ॥ अथदशधेनुदानानि ॥ यास्तुपापविनाशिन्यः कथितादशधेनवः ॥ तासांस्वरूपंवक्ष्यामिनामानिचनराधिप ॥ प्रथमागुडधेनुः स्याद्घृतधेनुस्तथापरा ॥ तिलधेनुस्तृतीयातुचतुर्थीजलधेनुका ॥ क्षीरधेनुस्तुविख्यातामधुधेनुस्तथापरा ॥ सप्तमीशर्कराधेनुर्दधिधेनुस्तथाष्टमी ॥ रसधेनुस्तुनवमीदशमीस्यात्स्वरूपतः ॥ कुंभान्घृतादिधातूनामितरासांतुराशयः ॥ सुवर्णधेनुमप्यत्रकेचिदिच्छंतिमानवाः ॥ नवमींतिलतैलेनतथान्येपिमहर्षयः ॥ रसधेनुस्थानेसुवर्णधेनुंजलधेनुवत्पूजयेत् ॥ एतद्विधानंमपिमात्स्ये ॥ अजिनंतुचतुर्हस्तंप्राग्ग्रीवंविन्यसेद्भुवि ॥ गोमयेनोपलिप्तायांदर्भानास्तीर्यसर्वतः ॥तत्रैणंवाजिनंतद्वद्वत्सस्यपरिकल्पयेत् ॥लघुकृष्णाजिनम् ॥ प्राङ्मुखींकल्पयेद्धेनुमुदक्पादांसवत्सकाम् ॥ प्राङ्मुखींप्राक्शिरसम् ॥ सवत्सांउत्तरभागास्थितवत्ससहिताम् ॥ उत्तमागुडधेनुःस्यात्सदाभारचतुष्टया॥ वत्संभारेणकुर्वीतभाराभ्यांमध्यमास्मृता ॥ अर्धभारेणवत्सः स्यात्कनिष्ठाभारकेणतु ॥ चतुर्थांशेनवत्सःस्याद्गृहवित्तानुसारतः ॥ तुलापलशतंप्राहुर्भारः स्याद्विंशतिस्तुलाःइति ॥ भारःपलसहस्रात्मकोभवतीत्युक्तंपरिभाषायाम् ॥ धेनुवत्सौघृतस्यैतौसितसूक्ष्मांबरावृतौ॥

शुक्तिकर्णाविक्षुपादौशुचिमुक्ताफलेक्षणौ॥सितसूत्रशिरालौतौसितकंबलकंबलौ॥ ताम्रगुडकपृष्ठौतौसितचामररोमकौ॥ ककुत्प्रदेशोगुडकः॥ विद्रुमभ्रूयुगोपेतौनवनीतस्तनान्वितौ ॥ क्षौमपुच्छौकांस्यदोहाविंद्रनीलकतालुकौ॥ सुवर्णशृंगाभरणौराजतक्षुरसंयुतौ॥ नानाफलमयैर्दंतैर्घ्राणगंधकरंडकौ ॥ गंधकरंडकः कर्पूरादिपात्रविशेषः ॥ एवंरचित्वाधूपादिभिरभ्यर्चयेत् ॥ वस्त्रमुक्तादीनिभारतोमानाधिक्येफलाधिक्यम् ॥ ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ यजमानः कृतनित्यक्रियः पुण्यकालेशुचिरद्येत्यादिममसमस्तपापक्षयद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं गुडधेनुदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य ॥ विप्रंवस्त्राभरणादिभिः संपूज्यप्रदक्षिणीकृत्यसर्वपापक्षयकामइमांगुडधेनुंगोत्रायशर्मणेब्राह्मणायसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नममइतितद्धस्तेसकुशतिलजलंगोपुच्छंदद्यात्॥विप्रस्तुदेवस्यत्वेतिप्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततः सुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ प्रार्थनामंत्रास्तु ॥ यालक्ष्मीःसर्वभूतानांयाचदेवेष्ववस्थिता ॥ धेनुरूपेणसादेवीवांछितंमेप्रयच्छतु ॥ देहस्थायाचरुद्राणीशंकरस्यसदाप्रिया ॥ धेनुरूपेणसादेवीममपापंव्यपोहतु ॥ विष्णोर्वक्षसियालक्ष्मीः स्वाहायाचविभावसोः ॥ चंद्रार्कशक्रशक्तिर्याधेनुरूपास्तुसाश्रिये ॥ चतुर्मुखस्ययालक्ष्मीर्यालक्ष्मीर्धनदस्यच ॥ यालक्ष्मीर्लोकपालानांसाधेनुर्वरदास्तुमे ॥ स्वधात्वंपितृमुख्यानांस्वाहायज्ञभुजांतथा ॥ सर्वपापहराधेनुस्तस्माच्छां

तिंप्रयच्छमे इति ॥ एवमामंत्र्यब्राह्मणायतांधेनुंनिवेदयेत् ॥ एतदेवविधानंसर्वधेनूनाम् ॥ प्रत्यक्षधे
नुव्यतिरिक्तानामित्यर्थः ॥ उक्तरचनायास्तत्रानुपयोगात् ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्त्वा ब्राह्मणान्
भोजयेदिति ॥ एतदेवविधानंस्यात्तएवोपस्कराः स्मृताः ॥ अयनेविषुवेपुण्येव्यतीपातेतथापुनः ॥
गुडधेन्वादयःसर्वाउपरागादिपर्वसु ॥ यथाशक्तिप्रदातव्याभुक्तिमुक्तिफलप्रदाः इति ॥ अत्रद्रोणपरि
माणातिलधेनुरुक्ता कल्पतरौ॥ तत्प्रकारस्तु विष्णुधर्मोत्तरे॥अनुलिप्तेमहीपृष्ठेवस्त्राजिनकुशावृते ॥
धेनुंतिलमयींकृत्वासर्वरत्नैरलंकृताम् ॥ धेनुंद्रोणेनकुर्वीतआढकेनतुवत्सकम् ॥ स्वर्णशृंगींरौप्यखु
रांगंधघ्राणवतींतथा ॥ कुर्याच्चशर्कराजिह्वांगुडास्यामाविकंबलाम् ॥ इक्षुपादांताम्रपृष्ठींशुचिमुक्ता
फलेक्षणाम् ॥ प्रशस्तपात्रश्रवणांफलदंतमयींशुभाम्॥स्रग्दामपुच्छांकुर्वीतनवनीतस्तनान्विताम् ॥
सितवस्त्रयुगच्छन्नांघंटाभरणभूषिताम् ॥ ईदृक्संस्थानसंपन्नांकृत्वाश्रद्धासमन्वितः ॥ कांस्योपदो
हनांदद्यात्केशवः प्रीयतामिति ॥ इतिकर्तव्यता ॥ मंत्रास्तुगुडधेनूक्ताएव ॥ प्रार्थनामंत्रास्तु वह्नि
पुराणे । तिलाश्चपितृदैवत्यानिर्मिताश्चेहगोसवे ॥ ब्रह्मणातन्मयीधेनुर्दत्ताप्रीणातुकेशवः॥इतिमंत्रांत
रमुक्तम् ॥ प्रतिमातिलधेन्वादीनांविक्रयाद्युक्तंहेमाद्रौब्रह्मवैवर्ते । दानकालेतुदेवत्वंप्रतिमानांप्रकीर्ति
॥ [illegible] ॥ दातवैंदानकालेतधेनवः परिकीर्तिताः॥ विप्रस्यव्यय

दानसबाधावप्रणद्रव्यमागच्छतागृहम् ॥ तत्सर्वंविदुषातेनविक्रेयंस्वेच्छ
लितुद्रव्यतादातानश्चयः॥
याविभो ॥ कुटुंबभरणंकार्यंधर्मकार्यंचसर्वशः ॥ अन्यथानरकंयातीत्येवमाहपितामहः इति ॥ इतिति
लधेनुदानम् ॥ ॥ अथघृतधेनुदानं विष्णुधर्मोत्तरे ॥ तिलाभावेतथादद्यात्घृतधेनुंप्रयत्नतः ॥
वासुदेवंजगन्नाथंघृतक्षीरामिषार्चितम् ॥ संपूज्यपूर्ववत्पुष्पैर्धूपदीपादिभिर्नरैः ॥ तत्रैव विधानमाह॥
गव्यस्यसर्पिषःकुंभंपुष्पमालादिभूषितम् ॥ कांस्यापिधानसंयुक्तंसितवस्त्रयुगेनच ॥ हिरण्यसहितं
तद्वन्मणिविद्रुममौक्तिकैः ॥ अत्रपलसहस्रपरिमाणंकुंभः ॥ द्वादशपलाधिकपंचशतपलाधि
कोवा ॥ इक्षुयष्टिमयान्पादान्खुरान्रौप्यमयांस्तथा ॥ सौवर्णेचाक्षिणीकुर्याच्छृंगेचागुरुका
ष्ठजे ॥ सप्तधान्यमयेपार्श्वे पत्रोर्णेनवकंबले ॥ पत्रोर्णंधौतकौशेयम् ॥ कर्पूरघ्राणम् फलमयां
स्तनान् शर्करयाजिह्वा गुडक्षीरमयंमुखम् क्षौमंपुच्छम् ॥ रोमाणिसितसर्षपैः ताम्रपृष्ठीम् एता
दृशींकृत्वा विधिनासंपूज्य तथा ब्राह्मणंयथाविभववस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य दद्यात् ॥ विधि
स्तुप्राग्वत् ॥ मंत्रस्तु स्कांदे । घृतंगावःप्रसूयंतेघृतंभूम्यांप्रतिष्ठितं ॥ घृतमग्निश्चदेवाश्चघृतं
मेसंप्रदीयतां ॥ इति दानफलमपितत्रैव ॥ घृतक्षीरवहानद्योयत्रपायसकर्दमाः ॥ तेषुलोकेषुसर्वे
षुसुपुण्येषुप्रजायते ॥ सकामानामियंव्युष्टिःकथितानृपसत्तम ॥ व्युष्टिः फलम् ॥ विष्णु

लोकंनरायांतिनिष्कामाधेनुदानत इति ॥ दक्षिणातु हिरण्यमेव हेमाद्रिः सुवर्णप्रभृतिशक्त्या वेत्युक्तं मदनरत्ने ॥ इतिघृतधेनुदानम् ॥ ॥ अथजलधेनुदानम् ॥ ॥ स्कांदे ॥ जलकुंभंनर व्याघ्रसुवर्णरजतान्वितम् ॥ सुवर्णशृंगरजतखुरान्वितामितिस्मृतम् ॥ रत्नगर्भमशेषैस्तुग्राम्यै र्धान्यैःसमन्वितम् ॥ सितवस्त्रयुगच्छन्नंदूर्वापल्लवशोभितम् ॥ कुष्ठमांसीमुरोशीरवालकामल कैर्युतम् ॥ प्रियंगुपत्रसहितांसितवस्त्रोपवीतिनम् ॥ सच्छत्रंसदुपानत्कंदर्भविष्टरसंस्थितम् ॥ चतुर्भिःसंभृतंभूयस्तिलपात्रैश्चतुर्दिशम् ॥ स्थगितंदधिपात्रेणघृतक्षीरवतामुखे ॥ तिलपात्रा णिताम्रमयानिदधिपात्रंकांस्यमयम् ॥ उपोषितोवासुदेवंजलेशयमभ्यर्च्य संकल्प्य जलधेनुंवि प्रंचवस्त्रादिभिः संपूज्य सवत्सांजलधेनुंगुडधेनुमिवदद्यात् ॥ ततोयालक्ष्मीरित्यादिपूर्वोक्तमंत्रैःप्रार्थ येत् ॥ ॥ इतिजलधेनुदानम् ॥ ॥ अथक्षीरधेनुदानम् ॥ ॥ स्कांदे ॥ क्षीरधेनुंप्रवक्ष्यामितांनिबोध नराधिप ॥ अनुलितेमहीपृष्ठेगोमयेननराधिप ॥ गोचर्ममानमात्रेणकुशानास्तीर्यसर्वतः ॥ तस्यो परिमहाराजन्यसेत्कृष्णाजिनंततः ॥ तत्र गोमयेनकुंडलिकांकृत्वा तत्रक्षीरकुंभं चतुर्थांशेनवत्सकं चसंस्थाप्य चंदनागुरुशृंगी प्रशस्तपत्रश्रवणातिलपात्रोपरिन्यस्ता हेमयुक्तगुडमुखी शर्कराजिह्वा रसुक्तम् ॥ प्रातमोतस [illegible] कंबलाएतादृशींसवत्सामभ्यर्च्य द्विजंचवस्त्रालंका [illegible] ॥ दातवैदानकालेतथनघ पारका [illegible]

रादिभिः संपूज्य अद्येत्यादि गोत्रायशर्मणेसालंकृताय इमांक्षीरधेनुंपूर्वोक्तसोपस्करयुतां समस्तपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिवदेत् ॥ देवस्यत्वा॰ स्वस्तीत्युक्त्वायथाशास्वंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततोयालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैः प्रार्थयेत् ॥ ॥ इतिक्षीरधेनुदानम् ॥ ॥ अथमधुधेनुदानम् ॥ ॥ स्कांदे ॥ मधुधेनुंप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशिनीम् ॥ अनुलिप्तमहीपृष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ मधुकुंभंसंस्थाप्यसवत्सांमधुधेनुंप्रकल्पयेत् ॥ ततस्तच्चतुर्दिक्षुचत्वारिपात्राणिविन्यस्य तांचवस्त्रयुग्मेनाच्छाद्य मधुवाताऋतायतइतिमंत्रमुक्त्वा तांधेनुंद्विजंचपूर्ववदभ्यर्च्यअद्येत्यादिगोत्रायशर्मणेसालंकृताय सौवर्णमुखीं अगुरुचंदनशृंगींताम्रपृष्ठींसूत्रपुच्छां इक्षुपादांसितकंबलकंबलांगुडमुखींशर्कराजिह्वांमौक्तिकनेत्रांफलदंतींदर्भरोमांप्रशस्तपत्रश्रवणांनवनीतस्तनींसप्तधान्योपेतां घंटाभरणभूषितांकांस्यदोहां सुपूजितांइमांमधुधेनुंसर्वपापक्षयकामः पुच्छदेशोपविष्टायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वा ॥ यालक्ष्मीरित्यादिपूर्वोक्तमंत्रैः प्रार्थयेत् ॥ ॥ इतिमधुधेनुदानम् ॥ ॥ अथशर्कराधेनुदानम् ॥ ॥ स्कांदे ॥ तद्वच्चशर्कराधेनुंशृणुराजन्यथर्थतः ॥ अनुलिप्तमहीपृष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ भारचतुष्टयपरिमिताधेनुस्तच्चतुर्थांशोवत्सः भारद्वयेअष्टमांशइति स्वशक्त्यावा [illegible]र्णां सर्वभु[illegible]यब्रह्मविष्णुशिवात्मके ॥ त्रि[illegible] गोत्रायशर्मणेसालंकृताय इमांशर्कराधेनुं सुव

[illegible] सूत्रणवेष्टितां कंठाभरणभूषितां इक्षुपादां रौप्यखुरां नवनीतस्तनां प्रशस्तप[illegible]सतचामरभूषितां पंचरत्नसमायुक्तांदर्भरोमां कांस्यदोहनां गंधपुष्पाद्यर्चितांसमस्तपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति सुवर्णदाक्षिणांदद्यात् ॥ ततो यालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैः संप्रार्थ्यभूयसींदद्यात् ॥ विप्रमुखंनेक्षेदिति ॥ पंचरत्नानितु अपरार्के । कनकंहीरकंनीलंपद्मरागंचमौक्तिकम् ॥ पंचरत्नमिदंप्रोक्तमृषिभिःपूर्वदर्शिभिरिति ॥ इतिशर्कराधेनुदानम् ॥ अथदधिधेनुदानम्॥ ॥ स्कांदे ॥ तत्र उपलिप्तायांभूमौ आस्तीर्णे कुशकृष्णाजिनेसप्तधान्योपरिदधिकुंभंसंस्थाप्य चतुर्थांशेनवत्संकृत्वागोत्रायशर्मणेसालंकृताय सुवर्णमुखीं प्रशस्तपत्रश्रवणांमुक्ताफलेक्षणांचंदनागुरुशृंगीं मुखेविशेषगंधद्रव्यैर्युक्तां शर्करयाकृतजिह्वां श्रीखंडेन कृतघ्राणां फलमयदंतां सितकंबलच्छन्नां दर्भरोमां सूत्रमयपुच्छां रौप्यमुखींवा नवनीतस्तनीमिक्षुपादां सर्वाभरणभूषितां वस्त्रयुग्मेनाच्छादितां गंधपुष्पाद्यार्चितां इमां दधिधेनुं सर्वपापक्षयकामो दधिक्राव्णइतिमंत्रंपठित्वा तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति गुडधेनूक्तमंत्रेणवादद्यात् ॥ ततःसुवर्णदाक्षिणांदत्त्वा यालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैः प्रार्थयेत् ॥ इतिदधिधेनुदानम् ॥ ॥ अथरसधेनुदानम् ॥ स्कांदे ॥ रसधेनुंमहाराजकथयामिसमासतः ॥ अनुलिप्तेमहीपृष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ इक्षुरसस्यघटंपूरयित्वा तन्मतु

थांशेनवत्सं संपाद्य अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेसालंकृताय इमांरसधेनुं सुवर्णशृंगाभरणयुतांरौप्यखुरां वस्त्रपुच्छां इक्षुपादां पुष्पकंबलां ताम्रपृष्ठीं पुष्परोमां व्रीहियुतां चतुर्दिक्षुदीपसमायुक्तां सर्वगंधविभूषितां पूर्वादिदिक्षुतिलपात्रचतुष्टयावृतां सुपूजितायसर्वपापक्षयपूर्वकैकविंशतिकुलोद्धरणकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ मंत्रास्तु गुडधेनूक्ताएवशेषोपस्कराश्च ॥ एवमुच्चारयित्वातुदीयतेवैद्विजन्मने ॥ दशपूर्वान्परांश्चैवआत्मानंचैकविंशतिम् इति ॥ ॥ इतिरसधेनुदानम् ॥ ॥ अथस्वरूपतोगोदानम् ॥ अंगिराः ॥ गौरेकस्यैवदातव्याश्रोत्रियायकुटुंबिने ॥ साहितारयतेपूर्वान्सप्तसप्तचसप्तच इति ॥ देवलः ॥ सुशीलांलक्षणवतींयुवतींवत्ससंयुताम् ॥ बहुदुग्धवतींस्निग्धांधेनुंदद्याद्विचक्षणे ॥ ॥ अथगोदानप्रयोगः ॥ ॥ कर्ताकृतनित्यक्रियः पुण्यकाले अद्येत्यादि० यथाशक्तियथाज्ञानंगोदानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य सवत्सांधेनुंद्विजंचयथाविभववस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य गोशृंगमूलादिस्तनांतस्थानादिषु देवताःपूजयेत् ॥ तद्यथा। शृंगमूलेब्रह्मविष्णुभ्यांनमः ब्रह्मविष्णूपूजया० ॥ शृंगाग्रेसर्वतीर्थेभ्योनमः सर्वतीर्थानिपूजयामि ॥ एवंसर्वत्र॥शिरोमध्येशिवाय०॥ ललाटे देव्यैनमः० ॥ नासिकायां [illegible] ० ॥ नासापुटयोः कंबलाश्वतरनागाभ्यां० ॥ कर्णयोः

[illegible] त्वाप्राप्नोतिमानवः इति ॥ सर्व

नफलम् ॥ ॥ अथकृष्णधेनुदानम् ॥ मात्स्ये । अद्येत्यादि [illegible] जिह्वायां वरुणाय० ॥ हुंकारे प्र

धेनोनमस्तुभ्यंब्रह्मविष्णुशिवात्मके ॥ त्रिजन्मार्जितपापानिध्रुवंदानात्प्रणाशयइति ॥ ॥ अथ

॥ वाया इद्राय० ॥ कुक्षिदेशरक्षोभ्या० ॥ उरसि [illegible] ॥ [illegible] ० ॥ जंघासु अधर्माय० ॥ खुरमध्येगंधर्वेभ्यो० ॥ खुराग्रे पन्नगेभ्यो०॥ खुरपश्चिमाग्रे अप्सरोभ्यो०॥ पृष्ठे एकादशरुद्रेभ्यो०॥ सर्वसंधिषुवसुभ्यो०॥ श्रोणितटे पितृभ्यो० ॥ लांगूले सोमाय० ॥ गुह्ये आदित्यरश्मिभ्यो० ॥ गोमूत्रे गंगायै० ॥ गोमये यमुनायै ॥ क्षीरेसरस्वत्यै० ॥ दध्निनर्मदायै०॥घृते अग्नये० ॥ रोमसु अष्टाविंशतिदेवकोटिभ्यो०॥ उदरेपृथिव्यै०॥ पयोधरेषु चतुःसमुद्रेभ्यो० चतुरःसमुद्रान्पूजयामि॥ एतादेवताअंगेषुसंपूज्य अद्येत्यादि०गोत्रायशर्मणेसुपूजितां पृथ्वीदानसमफलकामः सर्वपापक्षयकामो विष्णुप्रीतिकामोवा इमां प्रत्यक्षधेनुं सुवर्णशृंगीं रौप्यखुरां ताम्रपृष्ठीं घंटाग्रैवेयकां मुक्तालांगूलां कांस्योपदोहनीं सितवस्त्रद्वयोपेतां सर्वाभरणभूषितांसोपस्करां रुद्रदैवत्यां तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति तिलपात्रेघृताक्तंगोपुच्छं कृत्वा विप्रहस्तेसातिलकुशोदकंदद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ यज्ञसाधनभूतायाविश्वस्याघौघनाशिनी ॥ विश्वरूपधरोदेवः प्रीयतामनयागवा ॥ ततोदाता दानप्रतिष्ठासिद्ध्यर्थंसुवर्णदक्षिणांदत्त्वाप्रार्थयेत्॥ नमोगोभ्यःश्रीमतीभ्यः सौरभेयीभ्यएवच ॥ नमोब्रह्मसुताभ्यश्चपवित्राभ्योनमोनमः ॥ पूजितासिवसिष्ठेनविश्वामित्रेणधीमता ॥ सुरभेहरमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतम् इति ॥ गावोममाग्रतःसंतुगावो

मेसंतुपृष्ठतः ॥ गावोमेहृदयेसंतुगवांमध्येवसाम्यहम् इतिपठित्वा धेनुंद्विजंचप्रदक्षिणीकृत्य किंचिदनुव्रजेत् ॥ इतिगोदानप्रयोगः ॥ ॥ अथश्वेतवर्णादिगोदानफलमुक्तं पाद्मे ॥ श्वेतासुतप्रदाप्रोक्ताचंद्रलोकप्रदायिनी ॥ कृष्णास्वर्गप्रदाज्ञेयागौरीस्यात्कुलवर्धिनी ॥ कपिलासर्वपापघ्नीनानावर्णाचमोक्षदाइति ॥ अथसमानवर्णगोवत्सदानफलम् ॥ महाभारते ॥ रोहिणींतुल्यवर्णांतुसवत्सांचपयस्विनीम् ॥ प्रदत्त्वावस्त्रसंवीतांसूर्यलोकेमहीयते ॥ समानवत्सांकृष्णांतुधेनुंसर्वाघनाशिनीम् ॥ सुव्रतांवस्त्रसंवीतामस्मिल्लोकेमहीयते ॥ वातरेणुसवर्णांतुसवत्सांकांस्यदोहनीम् ॥ प्रदायवस्त्रसंवीतांवारुणंलोकमश्नुते ॥ हिरण्यवर्णांपिंगाक्षींसवत्सांदक्षिणायुताम् ॥ प्रदद्याद्वस्त्रसंवीतांकौबेरंलोकमाप्नुयात् ॥ पलालधूम्रवर्णांतुपितृलोकेमहीयते ॥ सवत्सांपीवरांदत्त्वाशितिकंठामलंकृताम् ॥ वैश्वदेवमसंबाधंस्थानंश्रेष्ठंप्रपद्यते ॥ समानवत्सांगौरींतुधेनुंसर्वाघनाशिनीम् ॥ सवत्सांकांस्यदोहांतुवसूनांलोकमाप्नुयात् ॥ वत्सोपपन्नांनीलांगींसर्वरत्नसमन्विताम् ॥ गंधर्वाप्सरसांलोकान्दत्त्वाप्राप्नोतिमानवः इति ॥ संकल्पेतुतत्फलंसंकीर्त्यदद्यात् ॥ इतिसमानवर्णगोवत्सदानफलम् ॥ ॥ अथकृष्णधेनुदानम् ॥ मात्स्ये । अद्येत्यादिसंकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु । कृष्णधेनोनमस्तुभ्यंब्रह्मविष्णुशिवात्मके ॥ त्रिजन्मार्जितपापानिध्रुवंदानात्प्रणाशयइति ॥ ॥ अथ

हेमशृंगीदानम् ॥ मात्स्ये ॥ दशसौवर्णिकेशृंगेखुराःपंचपलान्विताः ॥ पंचाशत्पलंकांस्यंताम्रंचापि
तथैवच ॥ वस्त्रंचत्रिगुणंधेन्वादक्षिणाचचतुर्गुणेति ॥ एवंविधिवद्दातुःफलमुक्तंनंदिपुराणे ॥ विधिना
तुयदादत्तापात्रेधेनुःसदक्षिणा ॥ दातातारयतेजन्तून्कुलानामयुतंशतम् इति ॥ महाभारतेपि ।
प्रासादायत्रसौवर्णाःशय्यारत्नोज्ज्वलास्तथा ॥ वराश्चाप्सरसोयत्रतत्रगच्छन्तिगोप्रदाः ॥ तथा ।
यावंतिरोमाणिभवन्तिधेन्वास्तावन्तिवर्षाणिमहीयतेसः ॥ स्वर्गाच्च्युतश्चापिततोत्रलोकेकुलेसमुत्प
त्स्यतिगोमतांतथा ॥ सालंकृतांसवत्सांचधेनुंसंपूज्यभक्तितः ॥ सरत्नपूर्णांपृथिवीतेनदत्तानसंशय
इति ॥ इतिस्वरूपतोगोदानम् ॥ अथकार्पासधेनुदानम् ॥ मात्स्ये । अतःपरंप्रवक्ष्यामिधेनुंका
र्पासिकींभुवि ॥ सर्वविश्वस्यगुप्त्यर्थंब्रह्मणाचांशुकंकृतम् ॥ साचकार्पासभारेणश्रेष्ठाधेनुःप्रकीर्ति
ता ॥ मध्यमाचतदर्धेनतदर्धेनकनीयसी ॥ पूर्ववस्त्रंचधान्यंचहिरण्यंचतथैवच ॥ वत्सकंतुचतुर्थां
शान्मानमत्राभिधीयते ॥ कुर्वीतपूर्ववद्धस्तवस्त्रधान्याद्युपस्कृतं इति ॥ ततोवाराहोक्ततिलधेनुदा
नवत्क्रियाकल्पादिसंकल्पादारभ्यदानंकृत्वा प्रार्थयेत्॥मन्त्रास्तु ॥ हेमकुंदेंदुसदृशेक्षीरार्णवसमुद्भवे॥
सोमप्रियेसुधन्वाख्येसौरभेयिनमोस्तुते ॥ दत्तेयमिंदुनाथायशशांकायामृतायच ॥ अत्रिनेत्रप्रजाता
यसोमराजायवैनमः॥ यस्त्वेवंपरयाभक्त्याब्राह्मणायप्रयच्छति ॥ सयातिचन्द्रलोकंतुसोमेनसहमो

दत्ते इतिकार्पासधेनुदानम् ॥ ॥ अथलवणधेनुदानम् ॥ भविष्ये ॥ तत्रयुधिष्ठिरंप्रातिकृष्णः ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिलवणस्येहकल्पिताम् ॥ गोमयेनानुलिप्तेतुदर्भसंस्तरसंस्थितम् ॥ आविकंचर्मविन्यस्यपूर्वाशाभिमुखास्थितम् ॥ वस्त्रेणाच्छादितांकृत्वाधेनुंकुर्वीतबुद्धिमान् ॥ आढकेनैवकुर्वीतबहुवित्तोपकल्पिताम् ॥ गांविप्रंचयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य ॥ अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेसुपूजितायइमां लवणधेनुं फलस्तनीं सिंधुशुक्तिवर्णां सक्तुपिंडकपोलां यवास्यां कंबलपट्टसूत्रग्रैवेयकां ताम्रपृष्ठीं गुडपानां सर्वाभरणभूषितां सर्वपापक्षयकामोविष्णुप्रीतिकामोवा तुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिपुत्रभार्यादियुतः प्रदक्षिणीकृत्यदद्यात् ॥ शेषंमधुधेनुवत् ॥ मंत्रस्तु ॥ लवणेवैरसाः सर्वेसर्वास्तिष्ठंतिदेवताः ॥ सर्वदेवमयेदेविलवणाख्येनमोस्तुते इति ॥ पुराणांतरेषु षोडशप्रस्थमिताचतुर्थांशेनवत्सइत्युक्तम् ॥ इतिलवणधेनुदानं ॥ अथसुवर्णधेनुदानम् ॥ वह्निपुराणे ॥ सुवर्णधेनुश्चाप्यत्रसुवर्णाश्चचतुर्दश ॥ सुनिर्णिक्तसुवर्णैश्चसप्तभिर्मध्यमामता ॥ चतुर्भिश्चकनिष्ठास्याच्चतुर्थांशेनवत्सकः ॥ गुडधेनुविधानेनदत्तासर्वफलप्रदा ॥ अत्रविशेषोरौप्येणवत्स इतिकेचित् ॥ तथा । अद्येत्यादि० प्रवालशृंगीं घृतपात्रस्तनवतीं पद्मरोमां कर्पूरागुरुनासिकांमिष्टान्नरसवासितां शंखशृंगांतरां शुक्तिललाटस्थां नारीकेलश्रवणांगुडजानुकां पंचगव्यापानवतीं कांस्यपृष्ठां

पट्टसूत्रलांगूलां सप्तधान्यसमायुक्तां फलपुष्पोपेतां छत्रोपानत्समन्वितां सुवर्णधेनुं रुद्रदैवत्यां सहस्राश्वमेधफलावाप्तिकामः कुलसहस्रस्यस्वर्गेनिवासकामश्च गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ सुवर्णधेनुंविप्रायप्रतिपाद्येदृशींनरः ॥ हिरण्यरेताः पुरुषः पुराणः कृष्णापिंगलः ॥ तप्तहेमच्छविः स्रष्टाविश्वात्माप्रीयतांमम इति ॥ अनेनैवतुमंत्रेणधेनुदानंप्रकीर्तितम् ॥ अश्वमेधसहस्रस्यफलमाप्नोत्यसंशयम् ॥ कुलानांचसहस्रस्यस्वर्गंनयतिगोप्रदः इति ॥ इतिसुवर्णधेनुदानम् ॥ ॥ अथवंध्यात्वहरंसुवर्णधेनुदानम् ॥ वायुपुराणे । चतुर्विधाचयावंध्याभवेद्वत्सावियोजनात् ॥ वक्ष्येतस्याःप्रतीकारं तत्स्वरूपं निबोधमे ॥ वंध्याचतुर्विधाप्रोक्ता वंध्या, काकवंध्या, स्त्रीप्रसूः, मृतप्रजा इति ॥ काकवंध्यातुकाकवदेकापत्या शेषाः स्पष्टाएव ॥ धेनुरूपविशेषमाह हेमाद्रौ कर्मविपाके । हिरण्येनयथाशक्त्यासवत्सांकारयेद्दृढाम् ॥ धेनुंपलेनवत्संचपादेनगुरुरब्रवीत् ॥ यथाशक्त्येति पलेनवातदर्धेनतदर्धार्धेनवापुनः इति ॥ कर्मविपाकोक्तपरिभाषाप्रकारेण धेनुंरौप्यखुरां रत्नंपुच्छेनियोज्य घंटामुभयोरपिगलेबद्ध्वा रत्नमयातिलकंललाटेबध्नीयात् ॥ एतादृशींसमभ्यर्च्य पायसनैवेद्यंदत्त्वामोदकानपूपान्गुडलवणजीरकंसुवर्णदक्षिणांकंचुकंच नववेणुमयशूर्पेनिधाय एकं वायनकंधेनवे अन्याभ्यः पतिपुत्रवतीभ्योब्राह्मणीभ्यः षडष्टौवा दद्यात् ॥ ततोवेदपारगमलोलुपंब्रा

ह्मणंऋणग्रस्तंदरिद्रंकुटुंबिनमाहूयवृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य ततोधेनुं सोमोधेनुमि
तिमंत्रेणसवत्सां च संपूज्य अग्निमुपसमाधाय समिदाज्यचरुद्रव्यैः सोमोधेनुमितिमंत्रेणप्रत्येकमष्टोत्त
रशतसंख्ययाहुत्वा स्वयमुदङ्मुखः प्राङ्मुखायोपविष्टायगोपुच्छंतद्धस्तेनिधायदद्यात् ॥ अद्येत्या
दि इमां सवत्सां रौप्यखुरां रत्नपुच्छां घंटायुतकंठांरत्नातिलकां वायनोपेतां वस्त्रयुगच्छन्नां मुक्ता
लांगूलां यथाशक्तिसोपस्करां रुद्रदैवत्यांवंध्यात्वहरां ममजीवत्पुत्रसंतानप्रतिबंधकीभूतसकलदुरि
तनिरसनपूर्वकं आयुष्मत्सुपुत्रावाप्तिसिद्ध्यर्थंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिसकु
शतिलोदकंदद्यात् ॥ ॥ मंत्रस्तु वायवीये ॥ धेनुरांगिरसःसत्रेवासिष्ठेसुरभिस्तथा॥ दुहिताचसुताभा
नोरग्नेश्चवरुणस्यच ॥ याश्चगावःप्रवर्ततेवनेषूपवनेषुच ॥ प्रीणंतुताममसदापुत्रपौत्रप्रवर्धनाः ॥ प्रय
च्छंतुदिवारात्रमविच्छेदंचसंततेः ॥ ततोदेवस्यत्वा॰स्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठेत्
॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वाप्रार्थयेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ वंध्यात्वंकाकवंध्यात्वंकन्याप्रसवएवच ॥
तथैवमृतवंध्यात्वंदोषंममचतुर्विधम् ॥ दानेनानेनहरतुयासाकामदुघामम इति ॥ इतिगांप्रा
र्थयित्वाप्रदक्षिणीकृत्यविसृज्यभूयसींदक्षिणांदत्त्वायथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वा जीवत्पुंसंतानावा
प्तिरस्त्विततितान्संप्रार्थ्य जीवत्पुंसंतानावाप्तिरस्त्वितितेब्रूयुः । ततः सुहृद्युतो भुंजीतेति ॥ इतिवं

ध्यात्वहरंसुवर्णधेनुदानं ॥ ॥ अथोभयतोमुखीदानं ॥ ॥ मात्स्ये ॥ रुक्मशृंगींरौप्यखुरां मुक्तालां
गूलभूषिताम् ॥ कांस्योपदोहनांराजन्सवस्त्रांद्विजपुंगवे ॥ प्रसूयमानांयोदद्याद्धेनुंद्रविणसंयुतां ॥या
वद्वत्सोयोनिगतोयावद्गर्भंनमुंचति ॥ तावद्द्यौःपृथिवीज्ञेयासशैलवनकानना ॥ देवलः ॥ अलंकृत्यो
क्तविधिनासुवर्णत्रिपलान्विता ॥ देयाचद्विपलामध्यापलैकादक्षिणाधमा ॥ वाराहेतु सुवर्णसाहस्रंतद
र्धार्धंमुख्यमुक्तं ॥ सुवर्णस्यसहस्रेणतदर्धेनापिवापुनः ॥ तस्याप्यर्धंशतंवापिपंचाशच्चततोऽर्धकं ॥य
थाशक्त्यापिदातव्यावित्तशाठ्यविवर्जिता इति ॥ हेमाद्रौ ॥उभयतोमुखींस्वर्णनिष्केणदत्त्वासद्यःशु
ध्येत्पातकेभ्यश्चमर्त्यः इति ॥ सुवर्णनिष्कदक्षिणायुतेनापि । अत्रनिष्कश्चत्वारिंशन्माषकएवग्रा
ह्यः ॥ अत्यशक्तौदरिद्रेण विंशतिमाषकंवादद्यादित्यर्थः ॥ अथदानप्रयोगः ॥ शुचिरद्येत्यादि० उभ
यतोमुखीदानंकर्तुं गोब्राह्मणपूजांचकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ द्विजंकुटुंबिनंदरिद्रंवेदपारगंसुशीलंवृ
त्वायथाविभवं वस्त्रालंकारादिभिः तथागामपि संपूज्य ॥ ॐत्वंमहीमवनींविश्वधेनांतुर्वीतयेवैय्याय
क्षरंतीं ॥ अरमयोनमसैचदर्णःसुतरणाँअकृणोरिंद्रसिंधून् इतिगामनुमंत्र्यप्रदक्षिणीकृत्य अद्येत्या
दि० धेनुवत्सरोमसंख्ययुगदेवलोकमहिमत्वपितृपितामहप्रपितामहकुलशतनरकोत्तारणपूर्वकघृत
क्षीरवहबहुकुल्याकदधिपायसकर्दमदेशाधिकरणकोत्तारकोप्सितकामोब्रह्मलोकाप्तिकामः समुद्रशैल

वनोपेतपृथ्वीदानसमफलावाप्तयेसोपस्करामुभयतोमुखीं रुद्रदैवत्यां इमांधेनुंगोत्रायशर्मणेअमुकशाखाध्यायिनेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति सघृततिलपूर्णकांस्यपात्रयुतगोपुच्छंतद्धस्तेसकुशजलंदत्त्वाप्रार्थयेत् ॥ मंत्रस्तु । इमांगृहाणोभयमुखींभवांस्त्राताममास्तुवै ॥ ममवंशाविशुद्धेश्चसदास्वस्तिक रोभव इति ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिप्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततःसुवर्णसहस्रमारभ्यपंचविंशतिचतुर्द्विसुवर्णमितांदक्षिणांदद्यात् ततोनन्यूनामिति ॥ ततोविप्रस्तु ॥ ॐ इरावतीधेनुमतीहिभूतंसूयवासिनमिनुषेदशस्या ॥ व्यस्तभ्नारोदसीविष्णवेतेदाधर्थपृथिवीमभितोमयूखैः ॥ ॥ १ ॥ ॐ स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानः शर्मसप्रथः ॥ २ ॥ इतिमंत्रद्वयंपठित्वावदेत् । प्रत्यगृह्णामिमांधेनुंकुटुंबार्थंविशेषतः ॥ स्वस्तिर्भवतुमेनित्यंरुद्रमातर्नमोस्तुते ॥ इतिनत्वागृहीतायाः दक्षिणेनपाणिनावत्समाकृष्यपठेत् ॥ ॐ गर्भेनुसन्नन्वेषामवेदमहंदेवानांजनिमानिविश्वा ॥ शतंमापुरआयसीररक्षन्नधश्येनोजवसानिरदीयम् ॥ इतिमंत्रेणवत्समाकृष्येत् ॥ निष्कासितेसतिकृत्यांतरमाह ॥ ततोयजमानः प्राणानायम्य अद्येत्यादि०कृतस्योभयतोमुखीदानकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थंदेवादिमंत्रैस्तर्पणंहोमंचकरिष्येइतिसंकल्प्य स्थंडिलेग्निंप्रतिष्ठाप्यान्वादध्यात् ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिचक्षुषीआज्येनेत्यंतमुक्त्वाऽत्रप्रधानंपृथिवींत्रिःगौरीं

सकृदाज्येनप्रजापतिंचतुरशीत्याआज्येनशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिसद्योयक्ष्येइत्यंतमुक्त्वा समिद्वयमग्नावाधायइध्माबर्हिषीपरिसन्नह्यपरिसमूहनादिचक्षुष्यतंकृत्वा कुशास्तृतभूमौ अग्नेःपश्चाद्देवसाक्षताभिरद्भिर्वक्ष्यमाणमंत्रैर्देवादींस्तर्पयेत् ॥ तेचमंत्राः ॥ ॐ येदेवासोदिव्येकादशस्थपृथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ अप्सुक्षितोमहिनैकादशस्थतेदेवासोयज्ञमिमंजुषध्वं॥देवांस्तर्पयामि ॥ ॐ उशंतस्त्वानिधीमह्युशंतःसमिधीमहि ॥ उशन्नुशतआवहपितॄन्हविषेअत्तवे ॥ पितॄंस्तर्पयामि ॥ ॐ इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या ॥ असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासुषोमया ॥ सरितस्तर्पयामि ॥ ॐ अद्रिभिः सुतोमतिभिश्चनोहितः प्ररोचयन्रोदसीमातराशुचिः ॥ रोमाण्यव्यासमयाविधावतिमधोर्धारापिन्वमानादिवेदिवे ॥ पर्वतांस्तर्पयामि ॥ ॐ वनस्पतेशतवल्शोविरोहसहस्रवल्शाविवयंरुहेम ॥ यंत्वामयंस्वधितिस्तेजमानः प्रणिनायमहतेसौभगाय ॥ वनस्पतींस्तर्पयामि ॥ ॐ समुद्रज्येष्ठाः सलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः ॥ इंद्रोयावज्रीवृषभोररादताआपोदेवीरिहमामवन्तु ॥ समुद्रांस्तर्पयामि ॥ ॐ अहिरिवभोगैः पर्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः ॥ हस्तघ्नोविश्वावयुनानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः॥नागांस्तर्पयामि॥ ॐ मधुवाताऋतायतेमधुक्षरन्तिसिंधवः ॥ माध्वीर्नःसंत्वोषधीः ॥ ओषधीस्तर्पयामि ॥ इत्यष्टाभिस्तर्प

यित्वाचतस्रआज्याहुतीर्जुहुयात् ॥ ॐ इळेद्यावापृथिवीपूर्वेचित्तयेग्निंघर्मंसुरुचंयामन्निष्टये ॥ याभिर्भैरेकारमंशायजिन्वथस्ताभिरूषुऊतिभिरश्विनागतंस्वाहा ॥ पृथिव्याइदंनमम ॥ १ ॥ ॐ मही द्यौः पृथिवीचनइमंयज्ञांमिमिक्षतां ॥ पिपृतान्नोभरीमाभिः स्वाहा पृथिव्याइदंनमम ॥ २ ॥ ॐ उर्वींपृथ्वीबहुलेदूरेअन्तेउपब्रुवेनमसायज्ञेअस्मिन् ॥ दधातेयेसुभगेसुप्रतूर्तींद्यावारक्षतंपृथिवीनोअभ्वात्स्वाहा ॥ पृथिव्याइदंनमम ॥ ३ ॥ ॐ गौरीर्मिमायसलिलानितक्षत्येकपदीद्विपदीसाचतुष्पदी ॥ अष्टापदीनवपदीबभूवुषीसहस्राक्षरापरमेव्योमन्स्वाहा ॥ गौर्याइदं० ॥ ४ ॥ इतिचतस्रआज्याहुतीर्हुत्वाततःसमस्तव्याहृतिभिश्चतुरशीत्याज्याहुतीर्हुत्वाप्रजापतयइदंनममेतित्यजेत् । ततः स्विष्टकृदादिहोमशेषंसमाप्यभूयसींदक्षिणांदत्त्वागामनुव्रज्यगोमतींजपेत् ॥ महाभारते ॥ गावोमामुपतिष्ठंतुहेमशृंग्यः पयोमुचः॥सुरभ्यः सौरभेय्यश्चसरितः सागरंयथा ॥ गाश्चपश्याम्यहंनित्यंगावः पश्यंतुमांसदा ॥ गावोस्माकंवयंतासांयतोगावस्ततोवयं॥ घृतक्षीरप्रदागावो घृतयोन्योघृतावहाः ॥ घृतनद्योघृतावर्तास्तामेसंतुसदागृहे ॥ घृतंमेहृदयेनित्यंघृतंनाभ्यां प्रतिष्ठितं ॥ घृतंमेसर्वतश्चैवघृतमध्येवसाम्यहं ॥ गावोमेअग्रतःसंतुगावोमेसंतुपृष्ठतः ॥ गावोमेहृदये संतुगवांमध्येवसाम्यहं ॥ गावः सुरभयोनित्यंगावोगुग्गुलुसन्निभाः॥ गावःप्रतिष्ठाभूतानां गावः स्वस्त्ययनंमहत्॥अन्नमेवपरंगावोदे

वानांहविरुत्तमं ॥ पावनंसर्वभूतानांरक्षंतिचवहंतिच ॥ हविषामंत्रपूतेनतर्पयंत्यमरान्दिवि ॥ ऋषीणामपिहोतॄणांगावोहोमेप्रतिष्ठिताः ॥ सर्वेषामेवभूतानांगावः शरणमुत्तमं ॥ गावः पवित्रंपरमंगावोमंगलमुत्तमं ॥ गावः सर्वस्यलोकस्यगावोधन्याः सनातनाः ॥ नमोगोभ्यः श्रीमतीभ्यःसौरभेयीभ्यएवच ॥ नमोब्रह्मसुताभ्यश्चपवित्राभ्योनमोनमः ॥ इतिजपित्वा पुनःतांधेनुंतंद्विजवरंचप्रदक्षिणांकृत्वानमस्कृत्य विसृज्यपायसादिनासम्यक्द्वादशब्राह्मणान्भोजयित्वातेभ्योदाक्षिणांदत्त्वास्वस्त्ययनंवाचयित्वासुहृद्युतो भुंजीतेति ॥ इत्युभयतोमुखीदानप्रयोगः ॥ अथप्रसंगादुभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तम् ॥ ममोभयतोमुखीप्रतिग्रहदोषपरिहारार्थंकृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तंयथाप्रत्याम्नायेनकरिष्ये इतिसंकल्प्यकृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तंकुर्यादित्युक्तंदानोद्योतेऽरुणस्मृतौरहस्यप्रायश्चित्तेष्वशक्तस्य ॥ इत्युभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं ॥ इत्युभयतोमुखीगोदाननिरूपणं ॥ अथदशदानानि ॥ मदनरत्नेजातूकर्ण्यः ॥ उत्क्रांत्यादीनिदानानिदशदद्यान्मृतस्यतु ॥गोभूतिलहिरण्याज्यवासोधान्यगुडानिच ॥ रौप्यंलवणमित्याहुर्दशदानान्यनुक्रमादिति ॥ एतानिदशदानानिनराणांमृत्युजन्मनोः ॥ कुर्यादभ्युदयार्थंचप्रेतेऽपिहिपरत्रच ॥ इति हेमाद्रिः॥ तत्रादौगोदानम् । दानविधिस्तुपूर्वोक्तएव । ममसर्वपापक्षयार्थंइमांगांधेनूपस्करांरुद्रदैवत्यांसुवर्णादिदक्षिणायुतां गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहं

संप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ यज्ञसाधनभूतायाविश्वस्यान्नप्रदायिनी ॥ विश्वरूपधरोदेवः प्रीयतामनयागवा ॥ गवामंगेष्वित्यादिनाप्रार्थयेत् ॥ इतिगोदानं ॥ अथभूमिदानं ॥ मात्स्ये ॥ निवर्तनमिताभूमिर्देया ॥ दशहस्तेनदंडेनत्रिंशद्दंडानिवर्तनम् इतिस्मरणात् । दानान्यन्यानिसर्वाणिकनकादीनियानिच ॥ तानिभूमिप्रदानस्यकलांनार्हंतिषोडशीम् इति॥अद्येत्यादि॰ षष्टिवर्षसहस्रपरिमितस्वर्गेशिवपुरनिवासकामः सर्वपापक्षयकामइमांभूमिंबहुसस्यप्रदांविष्णुदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥मंत्रस्तु ॥ सर्वेषामाश्रयाभूमिर्वराहेणसमुद्धृता॥अनंतसस्यफलदाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्यांरोहंतिबीजानिकालेचैवमहीतले ॥ त्वत्प्रसादाच्चसकलाममसंतुमनोरथाः इति ॥ इतिभूमिदानं ॥ अथतिलदानं ॥ तिलास्तुद्रोणत्रयमितादेयाः ॥ पंचमणपरिमिताभवंति । अद्येत्यादि॰ इमांस्तिलान्सोमदैवतान्विष्णुदैवतान्वासर्वपापक्षयकामोगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ महर्षेर्गोत्रसंभूताः कश्यपस्यातिलाः स्मृताः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममपापंव्यपोहतु ॥ इतितिलदानं ॥ अथहिरण्यदानं ॥ तच्चनिष्कत्रयमितंकनिष्ठं ॥ द्वादशमाषकोनिष्कः ॥ अद्येत्यादि॰ समस्तपापक्षयकामइदंहिरण्यंअग्निदैवतंगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थंहेमबीजंविभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥

इतिहिरण्यदानं ॥ अथाज्यदानं ॥ घृतंतुप्रस्थमितंदद्यात् ॥ विंशतिशेरकमितंभवति ॥ अद्येत्यादि० इदमाज्यंविष्णुदैवतं गोत्रायशर्मणे समस्तपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ कामधेनोः समुद्भूतंसर्वक्रतुषुसंस्थितं ॥ देवानामाज्यमाहारअतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इत्याज्यदानं॥ अथवस्त्रदानं ॥ सूक्ष्मवस्त्रद्वयंबहुमूल्यमष्टहस्तमितंदद्यात् ॥ अद्येत्या० समस्तपापक्षयकामइमेबार्हस्पत्येवाससीगोत्रायशर्मणे तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ शीतवातोष्णसंत्राणंलज्जायारक्षणंपरं ॥ देहालंकरणंवस्त्रमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिवस्त्रदानं ॥ अथधान्यदानं ॥ सार्द्धखारीद्वयंव्रीहयोदेयाः॥ तच्चसार्द्धशतद्वयमणपरिमितंमणषट्कंचेति ॥ समस्तपापक्षयपूर्वकैहिकामुष्मिकशिवफलावाप्तिकामः प्रजापतिदैवत्यं इदममुकसंख्यंधान्यंगोत्रायशर्मणे तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति॥मंत्रस्तु॥ सर्वदेवमयंधान्यंसर्वोत्पत्तिकरंमहत् ॥ प्राणिनांजीवनोपायमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिधान्यदानं ॥ अथगुडदानं ॥ गुडंपलषष्टिमितंदद्यात् ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकंगृहेलक्ष्म्याः स्थैर्यंसिद्ध्यैइमंगुडंरसवर्यंसोमदैवतंसदक्षिणं गोत्रायशर्मणेसुपूजिताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु गुडमिक्षुरसोद्भूतंमंत्राणांप्रणवोयथा ॥ दानेनानेनमेतस्यपरालक्ष्मीः स्थिरागृहे ॥ इतिगुडदानं ॥ अथरजतदानं ॥ पलत्रयमितंरौप्यंदद्यात् ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकशिवविष्णुपितृ

भूतंगोमूल्यंवादद्यात् ॥ पित्रादेरशक्तौतुपुत्रादिर्दद्यात् ॥ तत्रममेतिपदस्थानेपित्रादेरितिवदेत् ॥
इत्युत्क्रांतिधेनुदानम् ॥ इयमेवमोक्षधेनुरितिकेचित् ॥ तद्यथा ॥ मोक्षदोवासुदेवस्तुवेदशास्त्रेषुगीय
ते ॥ तत्प्रीतयेद्विजाग्र्यायमोक्षधेनुंददाम्यहम् ॥ इत्युक्त्वा ॥ अद्येत्यादिपठित्वा ममसमस्तपाप
क्षयपूर्वकसंसारमोक्षावाप्तिकामः श्रीपापापहमहाविष्णुप्रीतयेचइमांमोक्षधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरु
द्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । मोक्षंदेहिहृषीकेशमोक्षंदेहिज
नार्दन ॥ मोक्षधेनुप्रदानेनममोक्षस्तुवेगतः इति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ गोरभावेतुपूर्वोक्त
मनुसंधेयम् ॥ इतिमोक्षधेनुदानं ॥ अथमहिषीदानं ॥ हेमाद्रौभविष्ये ॥ महिषीदानमाहात्म्यंकथ
यामियुधिष्ठिर ॥ पुण्यंपवित्रमायुष्यंसर्वकामप्रदंतथा ॥ दानकालोपितत्रैव ॥ चंद्रसूर्यग्रहेकार्तिक्यां
अयनेसितचतुर्दश्यांसंक्रांतौसर्वारिष्टनाशायचित्तप्राशस्त्यायदेया ॥ प्रथमप्रसूतांदोषवर्जितांदद्यात्
तत्रादौयमस्वरूपायैमहिष्यैनमइतिनत्वाप्रार्थयेत् ॥ महिषीब्रह्मपुत्रीचलक्ष्मीरूपेणसंस्थिता ॥ प्रार्थि
तासिमयादेवियममार्गंनिवारयेति ॥ तथा ॥ महिषीयमरूपात्वंविश्वामित्रविनिर्मिते ॥ पूजिताहरमे
पापंसर्वदानफलप्रदे ॥ यथाशक्रस्याप्सरसोरूपेणमहिषीतथा ॥ सर्वभाग्यप्रदेदेविदीर्घशृंगिनमोस्तुते
इति ॥ अद्येत्यादि० ममदीर्घायुष्यैहिकामुष्मिकयज्ञयाजित्वपितृतारणात्यंतशुभविंशतिधेनुदानस

ब्राह्मे । अद्येत्या० मयाजन्मप्रभृति अद्ययावदाचरितसमस्तपातकस्याकृतप्रायश्चित्तस्यामरणांतं पापापनोदासिद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तत्वेनइमांकपिलांधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममोति ॥ मंत्रस्तु ॥ प्रायश्चित्तेसमुत्पन्नेनिष्कृतिर्नकृताक्वचित् ॥ तस्य पापस्यशुद्ध्यर्थंधेनुमेतांददामिते ॥ ततः सुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिप्रायश्चित्तधेनुदानं ॥ अथवैतरणीधेनुदानं ॥ ब्रह्मवैवर्ते । यासावैतरणीनामयमद्वारेमहानदी ॥ शतयोजनविस्तीर्णापृथुत्वेसामहासरित् ॥ अगाधानंतरूपाचदृष्टमात्राभयप्रदा ॥ पतंतितत्रवैमर्त्याः क्रंदमानाः सुदारुणं ॥ उष्णेवर्षासुशीतेचमारुतेचातितीक्ष्णके ॥ दातारंतारयेद्यस्मात्तस्माद्वैतरणीस्मृता ॥ दानकालोपि तत्रैवमदनरत्ने ॥ अयनेविषुवेपुण्येव्यतीपातेदिनक्षये ॥ अन्येषुपुण्यकालेषुदीयतेदानमादरात् ॥ पाटलामथवाकृष्णांदद्याद्वैतरणींतुगां ॥ स्वर्णशृंगींरौप्यखुरांकांस्यपात्रोपदोहनाम् ॥ कृष्णवस्त्रयुगच्छन्नांसप्तधान्यसमन्वितां ॥ कार्पासद्रोणशिखरेआसीनांहैमींयमप्रतिमांलोहदंडयुतांमहिषारूढां पाशहस्तांकृत्वाइक्षुदंडमयमुडुपंपट्टसूत्रेण बध्वाउडुपेधेनुंकृत्वाछत्रोपानत्समायुक्तांवैतरणींगांमृत्युकालेवादद्यात्॥ तद्यथा॥ ममयमद्वारास्थितवैतरण्याख्यनद्युत्तारणार्थं इमांकृष्णांगांसवत्सांयमप्रतिमायुक्तां कृष्णवस्त्रयुगच्छन्नांसप्तधान्ययुतां रक्तमाल्याद्यलंकृतांस्वर्णशृंगाद्युपस्करोपेतांकार्पासद्रो

णशिखरांसच्छत्रोपानत्कां रुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनमम इतितिलजलघृतयुतंगोपुच्छंद्विजहस्तेदद्यात्।। मंत्रस्तु। यमद्वारपथेघोरेघोरावैतरणीनदी।। तांतर्तुंकामोयच्छामिकृष्णांवैतरणींतुगाम् इति ।। ततः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वाप्रार्थयेत् ।। विष्णुरूपद्विजश्रेष्ठभूदेवगतिपावन।। तर्तुंवैतरणीमेनांकृष्णांगांप्रददाम्यहं ।। ततः पुच्छंस्वकरेधृत्वानुव्रजेत्सप्तपदानि ।। धेनुप्रार्थनामंत्रस्तु।।धेनुकेत्वंप्रतीक्षस्वयमद्वारेमहापथे ।। उत्तितीर्षुरहंदेविवैतरण्यैनमोस्तुते ।। इतिप्रणम्यभूयसीं दक्षिणांदद्यात् ।। कृष्णायाअभावेअन्यवर्णापिदेयागोरभावेद्रव्यंदेयं । पित्रादेरशक्तौपुत्रादिर्दद्यात् । तत्रांत्यमंत्रेउत्तितीर्षुरयामितिपठेत् ।। मध्यमेतर्तुंवैतरणीमस्येति । प्रथमेतांतर्तुमस्येति ।। इतिवैतरणीदानम् ।। अथउत्क्रांतिधेनुदानम् ।। ब्राह्मे । उत्क्रांतिवैतरण्यौचदशदानानिचैवहि ।। प्रेतेपिकृत्वातंप्रेतंशवधर्मेणदाहयेत् इति ।। यथा । योमुमूर्षुः पुरुषः स्वयंचेतनवेलायांश्रोत्रियंवेदपारगंब्राह्मणमाहूय अद्येत्यादि० ममसुखेनप्राणोत्क्रमणप्रतिबंधकोक्तानिष्कृत्यनुक्तनिष्कृतिजानितसकलपापक्षयद्वारासुखेनप्राणोत्क्रमणसिद्ध्यर्थमिमामुत्क्रांतिसंज्ञिकांधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यां गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति।। मंत्रस्तु । असूत्क्रांतौप्रवृत्तस्यसुखोत्क्रमणसिद्धये।। तुभ्यमेनांसंप्रददेधेनुमुत्क्रांतिसंज्ञिकाम् इति ।। ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ।। गोरभावेतुतत्स्वरूप

भूतंगोमूल्यंवादद्यात् ॥ पित्रादेरशक्तौतुपुत्रादिर्दद्यात् ॥ तत्रममेतिपदस्थानेपित्रादेरितिवदेत् ॥ इत्युत्क्रांतिधेनुदानम् ॥ इयमेवमोक्षधेनुरितिकेचित् ॥ तद्यथा ॥ मोक्षदोवासुदेवस्तुवेदशास्त्रेषुगीयते ॥ तत्प्रीतयेद्विजाग्र्यायमोक्षधेनुंददाम्यहम् ॥ इत्युक्त्वा ॥ अद्येत्यादिपठित्वा ममसमस्तपापक्षयपूर्वकसंसारमोक्षावाप्तिकामः श्रीपापापहमहाविष्णुप्रीतयेचइमांमोक्षधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । मोक्षंदेहिहृषीकेशमोक्षंदेहिजनार्दन ॥ मोक्षधेनुप्रदानेनमममोक्षस्तुवेगतः इति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ गोरभावेतुपूर्वोक्तमनुसंधेयम् ॥ इतिमोक्षधेनुदानं ॥ अथमहिषीदानं ॥ हेमाद्रौभविष्ये ॥ महिषीदानमाहात्म्यंकथयामियुधिष्ठिर ॥ पुण्यंपवित्रमायुष्यंसर्वकामप्रदंतथा ॥ दानकालोपितत्रैव ॥ चंद्रसूर्यग्रहेकार्तिक्यां अयनेसितचतुर्दश्यांसंक्रांतौसर्वारिष्टनाशायचित्तप्राशस्त्यायदेया ॥ प्रथमप्रसूतांदोषवर्जितांदद्यात् तत्रादौयमस्वरूपायैमहिष्यैनमइतिनत्वाप्रार्थयेत् ॥ महिषीब्रह्मपुत्रीचलक्ष्मीरूपेणसंस्थिता ॥ प्रार्थितासिमयादेवियममार्गंनिवारयेति ॥ तथा ॥ महिषीयमरूपात्वंविश्वामित्रविनिर्मिते ॥ पूजिताहरमेपापंसर्वदानफलप्रदे ॥ यथाशक्रस्याप्सरसोरूपेणमहिषीतथा ॥ सर्वभाग्यप्रदेदेविदीर्घशृंगिनमोस्तुते इति ॥ अद्येत्यादि० ममदीर्घायुष्यैहिकामुष्मिकयज्ञयाजित्वापितृतारणात्यंतशुभविंशतिधेनुदानस

मफलावाप्तिसर्वदोत्तमफलपुत्रपौत्रबहुत्वसूर्यलोकानिवासमहाराज्यावाप्तिकामश्च ममसर्वारिष्टनिवारणार्थं शनैश्चरजनितपीडाशांत्यर्थं इमां महिषीं सालंकृतांरक्तमाल्यवस्त्रावृतांस्वर्णशृंगीं रौप्यखुरां ताम्रदोहांहैमतिलकां सप्तधान्ययुतां घंटाभरणां धेनूपस्करांयमदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिसकुशतिलजलंतद्धस्तेदद्यात् ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिपठन् पृष्ठदेशंस्पृष्ट्वास्वस्तीतिप्रतिगृह्ययथाशास्त्रंकामस्तुतिंपठेत् ॥ दातातु इंद्रादिलोकपालानांयाराज्यमहिषीशुभा ॥महिषीदानमाहात्म्यात्सास्तुमेसर्वकामदा ॥ धर्मराजस्यसाहाय्येयस्याः पुत्रः प्रतिष्ठितः ॥ महिषासुरस्यजननीयासास्तुवरदामम इति ॥ दत्त्वाप्रदक्षिणीकृत्यब्रह्मणेतांपयस्विनीम् इति । दक्षिणातुदशपंचत्रयः सुवर्णाः एकोवासुवर्णः अतिनिकृष्टोज्ञेयः ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्त्वाकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ हेमाद्रौभविष्यपुराणे॥अनेनविधिनादत्त्वामहिषींद्विजपुंगवे॥सर्वान्कामानवाप्नोतिइहलोकेपरत्रचइति॥ ब्राह्मणः सर्वकामस्तुक्षत्रियोजयकाम्यया॥धनकामस्तुवैश्योवैशूद्रोभिलषितानियात् ॥ महिषदानमप्येवमेवज्ञेयम् ॥ इतिमहिषीदानम् ॥ अथमेषीदानं॥भविष्ये॥शृणुपार्थपरंदानंसर्वकल्मषनाशनम् ॥ यद्दत्त्वाविविधंपापंसद्योविलयमृच्छति ॥ अयनेविषुवेग्रहणद्वयेदुःस्वप्नदर्शने॥ चित्तवित्तानुसारेकालेतीर्थेगृहेवाकार्यम् ॥ शंकरंब्रह्माणंविष्णुंगौरींगायत्रींश्रीसहितांयथाशक्तिसुवर्णप्रतिमां कृत्वाशय्यास

हेंद्रंग्रहांल्लोकपालांश्चकृत्वासंपूज्यतत्पश्चिमतः स्वगृह्येणाग्निंप्रतिष्ठाप्यस्थापितदेवतामंत्रैस्तिलाज्यैरष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरष्टाष्टसंख्याकाहुतीर्वाहुत्वाततोमेषींद्विजंचवस्त्रालंकारादिभिर्यथाविभवं संपूज्य ॥ अद्येत्यादि० सर्वपापक्षयदुःस्वप्नसूचितारिष्टविनाशपुत्रपौत्रधनकीर्तियशःकामइमांमेषींसुवर्णतिलकाद्यंकितांकौशेयपरिधानांसप्तधान्यसमायुक्तांपुष्पोपहारांसंमुखस्थापितलवणांब्रह्मविष्णुशिवादिप्रतिमायुक्तामुक्तोपस्करांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्त्वासुवर्णदक्षिणां दद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ वाङ्मनःकायजनितंयत्किंचिन्ममदुष्कृतं ॥ तत्सर्वंविलयंयातुत्वद्दानेनोपसंचितम् इति ॥ प्रतिमास्थापनंतिलकुंभे ॥ मेषींप्रत्यक्षांसुवर्णनिर्मितांवा ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिशृंगेप्रतिगृह्य यथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ प्रतिग्रहीतृविप्रसंभाषणंमुखावलोकनंचवर्जयेत् ॥ भविष्ये ॥ शतेनकार्येत्तांतुसुवर्णस्यप्रयत्नतः ॥ यथाशक्त्याथवाकुर्याद्वित्तशाठ्यंनकारयेत् ॥ इति मेषीदानं ॥ अथअजादानं ॥ सुमंतुः॥ अजापालोमहीपालोह्यजादानैर्दिवंगतः॥अयनेविषुवेचैवयुगादौग्रहणेषुच ॥ अमावास्यामजादानंपौर्णमास्यांचशस्यते ॥ विधिंतस्यप्रवक्ष्यामिविश्वामित्रेणनिर्मितं ॥ अजांविप्रंचयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य॥अद्येत्यादि०इमां अजांसप्तधान्योपरिस्थितां वस्त्रमाल्योपशोभितां वज्रनेत्रांहेमशृंगींताम्रपृष्ठांरौप्यपादांसदोहनपात्रांसपुत्रांत्वाष्ट्रदैवतांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनम

मेति ॥ कुक्षौतिलोदकंदत्त्वादद्यात् ॥ मंत्रस्तु । मंत्रवासेअजेइलक्ष्णेयज्ञसंपत्करेशुभे ॥ सदात्वंदहमेपापंजन्मांतरशतैःकृतम् इति ॥ तथा । त्वंपूर्वंब्रह्मणासृष्टापवित्राकामदापरा ॥ त्वत्प्रसूतौस्थितायज्ञास्तस्माच्छांतिंप्रयच्छमे ॥ देवस्यत्वेतिशृंगेप्रतिग्रहः ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इत्यजादानं ॥ अथवृषदानं ॥ अयनेविषुवेचैवयुगादौग्रहणेषुच ॥ अमायांचप्रदातव्यंवृषदानंजगुर्बुधाः ॥ अद्येत्यादिपूर्ववत् ॥ दानमंत्रस्तु । धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिवृषदानं ॥ अथमंदाग्निहरंमेषदानं ॥ बौधायनः ॥ अग्नेर्मांद्यंभवेद्यस्ययस्त्रेताग्नेर्विनाशकः ॥ वक्ष्यामितत्प्रतीकारंयथोक्तंब्रह्मणापुरा ॥ पलार्धेनतदर्धेनतदर्धार्धेनवापुनः ॥ राजतंकारयेत्सौम्यमग्नेर्वाहनमुत्तमम् ॥ सौवर्णाश्चखुराः कार्याः श्वेतवस्त्रेणवेष्टयेत् ॥ तत्रश्वेतपुष्पं श्वेतगंधंमधूत्कटंधूपंदद्यात् ॥ द्रोणद्वयतंडुलराशौस्थितंपूजयेत् ॥ मेषादाग्नेय्यांदिशिसमिदाज्यतिलैर्होमः कार्यः ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ पुण्यकालेअद्येत्यादि॰ ममपूर्वकर्मविपाकोत्थत्रेताग्निनाशजनिताग्निमांद्यनिरासक्षिप्रजाठराग्निप्रवलत्वासिद्ध्यायुरारोग्यतासिद्ध्यर्थंमेषदानंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्यमेषप्रतिमांमेषंवाप्रत्यक्षंसंस्थाप्य आग्नेय्यांस्वगृह्योक्तविधिनाग्निंप्रतिष्ठाप्यान्वाधाय त्रिरग्निप्रक्रमेणसमिदाज्यतिलैरष्टोत्तरशताष्टाविंशत्यष्टाष्टसंख्ययावाजुहुयात् ॥ एतैर्मंत्रैः समिदाज्यघृताक्ततिलाहुति

भिः ॥ ॐ अग्निर्मूर्धादि० तिस्वाहा अग्नयइ० ॥ १ ॥ ॐ अग्नेनयसुपथा० स्वाहा अग्नयइ० ॥२॥ ॐ अग्निनाग्निः० स्यः स्वाहा अग्नयइ० ॥ ३ ॥ इतित्रिभिर्मंत्रैर्विवक्षितसंख्यया समिदाज्यतिलैर्हुत्वा स्विष्टकृदादिप्रणीताविमोकांतं कृत्वाकुंभोदकैर्यजमानोभिषिंचेदेतैर्मंत्रैः ॥ बौधायनः ॥आपोहिष्ठेत्यपितृचाहिरण्येतितृचेनच ॥ पवमानानुवाकेनमार्जयेद्रोगिणंततः ॥ शन्नोवातानुवाकेनशांतिंचापिप्रकल्पयेत् ॥ तस्मैहुतवते रोगीप्राङ्मुखायह्युदङ्मुखः ॥ सदक्षिणंपूजितायदत्त्वावाहनमुत्तमम् इति ॥ इमंसोपस्करमेषंप्रत्यक्षं राजतं वा वरुणदैवतंसंकल्पोक्तफलसिद्ध्यर्थंतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्त्वाप्रार्थयेत् ॥ बौधायनः ॥ देवानांयोमुखंहव्यवाहनः सर्वपूजितः ॥ तस्यत्वंवाहनंपूज्यंदेवेशैंद्रमंहर्षिभिः ॥ अग्निमांद्यंपूर्वकर्मविपाकोत्थंतुयन्मम ॥ तत्सर्वंनाशयाक्षिप्रंजाठराग्निंप्रवर्द्धय इति॥विप्रस्तुशृंगे देवस्यत्वेतिप्रतिगृह्ययथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वायथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदत्त्वाब्राह्मणांश्चभोजयित्वासुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिमंदाग्निहरंमेषदानं ॥ अथदशाचलदानानि ॥ मात्स्ये ॥ प्रथमोधान्यशैलः स्याद्द्वितीयोलवणाचलः ॥ गुडाचलस्तृतीयः स्याच्चतुर्थोहेमपर्वतः ॥ तिलशैलः पंचमःस्यात्षष्ठः कार्पासपर्वतः ॥ सप्तमो घृतशैलः स्यादष्टमोरत्नपर्वतः ॥ नवमोराजतः शैलोदशमः शर्कराचलइति ॥ कालमाह मात्स्ये ॥ अयनेविषुवेचैवव्यतीपातेदिनक्षये ॥

शुक्लपक्षेतृतीयायामुपरागेशशिक्षये ॥ विवाहोत्सवयज्ञेषुद्वादश्यामथवापुनः ॥ शुक्लायांपंचदश्यांवापुण्यर्क्षेवाविधानतः ॥ धान्यशैलादयोदेयायथाश्रद्धंविधानतः॥तीर्थेवायतनेवापिगोष्ठेवाथगवांगणे॥ तत्रचतुरस्रंद्वादशहस्तंमंडपमुदङ्मुखंप्राङ्मुखंवाप्राच्यामुदीच्यांवाएकमेवद्वारंनचत्वारि तोरणमध्येकमेव॥ मंडलंगोमयेनोपलिप्यकुशानास्तीर्य तन्मध्येपर्वतंकुर्याद्विष्कंभैःपर्वतैर्युतं॥ धान्यद्रोणसहस्रेणभवेद्गिरिरिहोत्तमः ॥ मध्यमःपंचशतिकःकनिष्ठःस्यात्रिभिःशतैः ॥ मेरुर्व्रीहिमयोमहान् मध्येतदुपरिमंदारपारिजातककल्पवृक्षादयोहेममयास्त्रयःमध्येकल्पतरुर्मंदारपारिजातौदक्षिणोत्तरयोः पूर्वपश्चिमयोर्हरिचंदनसंतानौ मुक्ताफलवज्रगोमेदकपुष्परागगारुत्मतनीलरत्नवैडूर्यसरोजरागरत्नानिद्वंद्वशःपूर्वादिदिगवस्थितरजतशृंगेषुचतुर्षुनिवेश्यानि ॥ मंदारः श्रीखंडखंडैरभितः प्रवाललतान्वितः शुक्तिशिलातलः स्यात् ॥ शर्कराचलेतुहरिचंदनसंतानौआवश्यकौ । तत्रपूर्वादिदिक्षुब्रह्मविष्णुरुद्रसूर्यप्रतिमाः ॥ पक्षिसंघान्मुनिसंघांश्चहैमान्प्रागादिदिक्चतुष्टयेक्रमेण पूर्वोक्तमुक्ताफलहीरकैर्गोमेदपुष्परागैर्मरकतनीलैर्वैडूर्यपद्मरागैः समसंख्याकैर्भूषितंरौप्यशृंगचतुष्कंतद्बहिर्दिगष्टकेरौप्यमिंद्रादिलोकपालप्रतिमाष्टकंसमंताच्छ्रीखंडैर्लतानांस्थानेप्रवालशिलानांशक्तीः प्रागादिषुमेघानांश्वेतपीतकर्बुररक्तवस्त्राणि वंशानामिक्षून् जलस्यघृतंगंधपुष्पनानाफलानिचपरितः संस्थाप्यपंचवर्णविता

नकंचोपरिबध्नीयात् ॥ ततोयवैर्मेरोः षोडशांशेनप्राच्यांमंदारंतदुपरिनररूपंगणत्रयंकदंबंचसौवर्णकदंबमूलेहैमः कामदेवःअरुणोदसरःस्थानेदुग्धपूर्णरौप्यपात्रं रौप्यंचैत्ररथाख्यंवनंगंधपुष्पफलवस्त्राणिचस्थापयेत् ॥याम्येमेरुषोडशांशेनगोधूममयंगंधमादनंतदुपरिसौवर्णजंबूवृक्षंतन्मूलेसौवर्णमुदङ्मुखंधनदंमानससरःस्थानेसघृतंरौप्यपात्रंरौप्यंगंधर्वाख्यवनंनानाफलवस्त्रमाल्यानिचस्थापयेत् । पश्चिमेमेरुषोडशांशतिलमयंविपुलाख्यंपर्वतंतदुपरिसौवर्णपिप्पलं तन्मूलेप्राङ्मुखींसौवर्णहंसप्रतिमांसितोदसरःस्थानेदधिपूर्णरौप्यपात्रंरौप्यंवैभ्राजंवनंवस्त्रफलमाल्यानिचस्थापयेत् ॥ उत्तरेमेरुषोडशांशमितमाषैः सुपार्श्वपर्वतंतदुपरिसौवर्णवटंतन्मूलेदक्षिणाभिमुखींसवत्सांसुवर्णधेनुंभद्रसरःस्थानेमधुपूर्णरौप्यपात्रं रौप्यंसावित्रंवनंवस्त्रफलमाल्यानिचस्थापयेत् ॥ एवंवक्ष्यमाणपर्वतेष्वपिमेरुद्रव्यचतुर्थांशेनलवणादिद्रव्येणप्रागादिषुविष्कंभपर्वताज्ञेयाः ॥ तत्राचार्यस्त्वेकऋत्विजश्चत्वारः ॥ प्राच्यामेकमेवकुंडमितितत्रैवजुहुयुः ॥ अथयजमानः कृतनित्यक्रियः पुण्यकालेअद्येत्यादि० अप्सरोगंधर्वयुतविमानकरणकस्वर्गलोकगमनसाग्रमन्वंतरकालदेवलोकनिवासोत्तरभूलोकराजराजत्वकामईश्वरप्रीतिकामोवाश्वोधान्यपर्वतदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्यतदंगत्वेनगणेशपूजननांदीश्राद्धानिचकृत्वाआचार्यमृत्विजश्चवृत्वामधुपर्कादिनासंपूज्यमंडपपूजनाद्याचार्यनियोगांतंकुर्यात्॥ततआचा

योंनवग्रहस्थापनादिकुंडसमीपस्थितकलशस्थापनांतंकुर्यात् ॥ अथऋत्विजः प्राक्कुंडेग्रहादिद्वात्रिंशद्देवताभ्यस्तत्तन्मंत्रैर्घृताक्ततिलैः पृथक्यवघृताभ्यांकुशैश्चेतित्रिभिः साधनैः प्रत्येकमष्टवारंहुत्वादशलोकपालेभ्योऽष्टवसुभ्यः एकादशरुद्रेभ्यो द्वादशादित्येभ्यश्च प्रत्येकमष्टाष्टसंख्ययासमिच्चर्वाज्याहुतिभिर्जुहुयुः ॥ ततः पुरुषसूक्तेनब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्यः समित्तिलैर्वासूर्यकामदेवधनदहंसकामधेनुभ्यस्तिलैर्घृतेनवाअष्टोत्तरशतंजुहुयुः ॥ ततश्चतुःपंचाशद्देवताभ्यस्तिलैर्घृतेनच ॥ ततोयजमानोमेरुमवरुह्यपूजयेत् ॥ तत्रमंत्रः॥ त्वंसर्वदेवगणधामनिधिर्विरुद्धमस्मद्गृहेष्वमरपर्वतनाशयाशु॥ क्षेमंविधत्स्वकुरुशांतिमनुत्तमांनः संपूजितः परमपाहिसनातनस्त्वं ॥ त्वमेवभगवानीशोब्रह्माविष्णुर्दिवाकरः ॥ मूर्तामूर्तंपरंबीजमतः शांतिंकुरुप्रभो ॥ यस्मात्त्वंलोकपालानांविश्वमूर्तेश्चमंदिरं॥ रुद्रादित्यवसूनांचततः शांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्मादशून्यममरैर्नारीभिश्चशिरस्तव ॥ तस्मान्मामुद्धराशेषदुःखसंसारसागरात् ॥ मंदरस्यतु ॥ यस्माच्चैत्ररथेनत्वंभद्राश्वप्रमुखेनच ॥ शोभसेमंदराक्षिप्रमलंपुष्टिकरोभव ॥ गंधमादनस्यतु ॥ यस्माच्चूडामणिर्जंबुद्वीपत्वंगंधमादन ॥ गंधर्ववनशोभावानतः कीर्तिर्दृढास्तुमे ॥ विपुलस्यतु ॥ यस्मात्त्वंकेतुमालेनवैभ्राजेनवनेनच ॥ हिरण्मयाश्वत्थशिरास्तथापुष्टिर्दृढास्तुमे ॥ सुपार्श्वस्यतु ॥ उत्तरैः कुरुभिर्यस्मात्सावित्रेणवनेनच ॥ सुपार्श्वशो

भसोनित्यमतः श्रीरक्षयास्तुमे ॥ ततः सर्वैर्जागरणेकृतेप्रातः स्नात्वाकृतनित्यक्रियाः कुंडसमीपस्थकलशजलेनसपरिवारंयजमानमभिषिंचेयुः ॥ ततोयजमानोगृहीतकुसुमोमेरुंप्रदक्षिणीकृत्योपतिष्ठेत् ॥ अन्नंब्रह्मरसः प्रोक्तमन्नेप्राणाः प्रतिष्ठिताः ॥ अन्नाद्भवंतिभूतानिजगदन्नेनवर्द्धते ॥ अन्नमेवयतोलक्ष्मीरन्नमेवजनार्दनः ॥ धान्यपर्वतरूपेणपाहितस्मान्नमोनमः ॥ इत्युपस्थायपुष्पांजलिं प्रक्षिप्यनमस्कृत्यप्राङ्मुखउपविश्योदङ्मुखेभ्योगुर्वादिभ्यःक्रमेणगिरीन्दद्यात् ॥ अद्येत्यादि० अप्सरोगंधर्वयुतविमानकरणकस्वर्गलोकगमनानंतरंसाग्रमन्वंतरशतावधिसमयदेवलोकनिवासोत्तरभूलोकराजराजत्वप्राप्तिकाम इमंधान्यमयमेरुं सौवर्णमंदरादिवृक्षपंचकसौवर्णब्रह्मविष्णुरुद्रार्कादिप्रतिमायुक्तंमुक्ताहीरकादिभूषितरौप्यमयशृंगचतुष्कोपशोभितं रूप्यमयेंद्रादिदशलोकपालप्रतिमायुतं रौप्यमयनितंबान्वितं इक्षुवंशामितकंदरादिकूचतुष्टयस्थापितरौप्यपात्रस्थितंघृतोदकप्रस्रवणादिकूचतुष्टयस्थापितकर्पूररक्तवस्त्रांबुदधरंनानाफलमाल्यवितानाद्युपकरणसहितंगोत्रायशर्मणेसालंकृताय गुरवेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्यात् चतुर्विंशतिधेनुपक्षेगावोऽष्टौगुरवे चतस्रश्चतुर्ऋत्विग्भ्यः दशपक्षेतुगुरवेषट्ऋत्विग्भ्यः एकैका ॥ एकधेनुपक्षेगुरवेएकामेवकापिलां ॥ ऋत्विग्भ्यः सुवर्णं दक्षिणांदद्यादितिमदनरत्नादयः ॥ एवंपूर्वस्थितमंदराख्यंविष्कंभंसप्रतिमंसोपस्करंगोत्रायशर्म

णेऋत्विजेतुभ्यमहंसम्प्रददेनममेतिदद्यात् ॥ एवमेवदक्षिणस्थंगोधूममयंगंधमादनपर्वतं तथापश्चिमस्थंतिलमयंविपुलाख्यंपर्वतं ॥ ततउत्तरदिक्स्थंमाषमयंसुपार्श्वाख्यपर्वतंऋत्विग्भ्योदद्यात् ॥ लवणाचलादिदानप्रयोगेषुधान्यपदस्थानेलवणादिपदंप्रक्षेप्यम् ॥ तत्तत्फलानितुतत्रतत्रवक्ष्यामः । ततोग्रहवेद्यांयजमानोदेवताः संपूज्याहितदेवताश्चसंपूज्यनमस्कुर्यात् ॥ गुरुस्तासांदेवतानांविसर्जनंकुर्यात् ॥ ततोयजमानोमंडपग्रहपीठंप्रतिमोपस्करादिसर्वंगुरवेसदक्षिणंप्रतिपाद्यभूयसींदक्षिणांदत्त्वा प्रमादा० यस्यस्मृत्येतिचविष्णुंस्मृत्वाकर्मेश्वरार्पणंकृत्वाब्राह्मणान्भोजयित्वाशिषोगृहीत्वास्वयंसुहृद्युक्तोभुंजीतेति ॥ इतिधान्यमेरुपर्वतसाधारणदानप्रयोगः ॥ अथलवणाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ उत्तमःषोडशद्रोणः कर्तव्योलवणाचलः ॥ मध्यमः स्यात्तदर्धेनचतुर्भिरधमः स्मृतः ॥ वित्तहीनोयथाशक्त्याद्रोणादूर्ध्वंतुकारयेत् ॥ चतुर्थांशेनविष्कंभपर्वतान्कारयेत्पृथक् ॥ अयंन्यायः सर्वविष्कंभपर्वतेषुज्ञेयइतिमदनः ॥ विधानंतुपूर्ववत् ॥ हेमतरून्लोकपालान्कामदेवादीन्पूर्ववत् तथैवसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ मंत्रास्तु ॥ सौभाग्यरससंभूतोयतोऽयंलवणोरसः ॥ तदात्मकत्वेनचमांपाहिपापान्नमोनमः ॥ यस्मादन्नरसाःसर्वेनोत्कृष्टालवणंविना ॥ प्रियंचशिवयोर्नित्यंतस्माच्छांतिंप्रयच्छमे ॥ विद्युद्देहसमुद्भूतंयस्मादारोग्यवर्धनं ॥ तस्मात्पर्वतरू

पेणपाहिसंसारसागरात् ॥ अद्येत्यादि० कल्पपर्यंतंउमालोकप्राप्त्यनंतरंपरमगतिप्राप्तिकामईश्वर
प्राप्तिकामोवालवणाचलदानंकरिष्ये इतिसंकल्पः ॥ अयमेवविशेषोऽन्यत्सर्वंपूर्ववत् ॥ इतिलवणा
चलदानं ॥ अथगुडाचलदानं पाद्मे ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिगुडपर्वतमुत्तमं ॥ यत्प्रदानात्ततः स्वर्गं
प्राप्नोतिसुरपूजितं ॥ उत्तमोदशभिर्भारैर्मध्यमः पंचभिर्मतः ॥ त्रिभिर्भारैः कनिष्ठःस्यात्तदर्धेनाल्प
वित्तवान् ॥ तुलास्त्रियांपलशतंभारः स्याद्विंशतिस्तुला इत्यमरः ॥ विधिस्तुपूर्ववत् ॥ प्रार्थनामं
त्रास्तु ॥ यथादेवेषुविश्वात्माप्रवरश्चजनार्दनः ॥ सामवेदस्तुवेदानां महादेवस्तुयोगिनां ॥ प्रणवः
सर्वमंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा ॥ तथारसानांप्रवरः सदैवेक्षुरसोमतः ॥ ममतस्मात्परांलक्ष्मींदद
स्वगुडसर्वदा ॥ यस्मात्सौभाग्यदायिन्याभ्रातात्वंगुडपर्वत ॥ निवासश्चापिपार्वत्यास्तस्मान्मांपाहि
सर्वदा ॥ दानवाक्यंतु ॥ अद्येत्यादि०सकलपापक्षयोत्तरगंधर्वपूज्यमानत्वपूर्वकल्पशतावधिगौरी
लोकप्राप्त्यनंतरंसपत्नापराजितायुरारोग्यपूर्वकसप्तद्वीपाधिपतित्वकामईश्वरप्रीतिकामोवेतिसंकल्पे
दानेचविशेषोन्यत्सर्वंपूर्ववदिति ॥ इतिगुडाचलदानं ॥ अथसुवर्णाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ उत्तमः
पलसाहस्रोमध्यमःपंचभिःशतैः ॥ तदर्धेनाधमस्तद्वदल्पवित्तोऽपिशक्तितः ॥ अल्पवित्तःपला
दूर्ध्वंकुर्यादिति । धान्यपर्वतवद्विधानं ॥ पर्वतंसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ मंत्रौतु ॥ नमस्ते ब्रह्मगर्भायब्रह्म

बीजायवैनमः ॥ यस्मादनंतफलदस्तस्मात्पाहिशिलोच्चय॥यस्मादग्नेरपत्यंत्वंयस्मात्तेजोजगत्पतेः॥ हेमपर्वतरूपेण तस्मात्पाहिसदाममइति ॥ दानवाक्यं । अद्येत्यादि० सकलपापक्षयोत्तरशतकल्पावधिआनंदकारकब्रह्मलोकभोगानंतरपरमपदप्राप्तिकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचविशेषः । अत्रसर्वंगुर्वादिभ्यएवदेयं । तदल्पद्रव्यविषयं । बहुद्रव्येषुतुलापुरुषदानवदर्द्धंचतुर्थांशोवागुरवेदत्त्वाऽन्यद्विप्रेभ्योदेयमितिहेमाद्रिः ॥ इतिसुवर्णाचलदानं ॥ अथतिलाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ उत्तमोदशभिर्द्रोणैः पंचभिर्मध्यमोमतः॥त्रिभिःकनिष्ठोराजेंद्रतिलशैलः प्रकीर्तितः इति ॥ वृक्षाविष्कंभादितुसर्वंपूर्ववत् ॥ मंत्रास्तु ॥ यस्मान्मधुवनेविष्णोर्देहस्वेदसमुद्भवाः ॥ तिलाःकुशाश्चमाषाश्चतस्माच्छंनोभवत्विह ॥ हव्यकव्येषुयस्माच्चतिलैरेवाभिरक्षणं ॥ भवादुद्धरशैलेंद्रतिलाचलनमोस्तुते ॥ दानवाक्यंतु । अद्येत्यादि० सकलपापक्षयदीर्घायुष्यपुत्रपौत्रसमन्वितभोगानंतरपितृदेवगंधर्वलोकपूज्यमानत्वपूर्वकद्युलोकगमनानंतरमक्षय्यवैष्णवपदप्राप्तिकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचविशेषोन्यत्सर्वंपूर्ववत् ॥ इतितिलाचलदानं॥अथार्द्धोदयव्रतेतिलपर्वतदानं॥ स्कांदे ॥ पूर्वाह्णेसंगमेस्नात्वाशुचिर्भूत्वासमाहितः ॥ सर्वपापविशुद्ध्यर्थंनियमस्थोभवेन्नरः ॥ नियममंत्रस्तु ॥ त्रिदैवत्यव्रतंदेवाः कारिष्येभुक्तिमुक्तिदं ॥ भवंतुसन्निधौमेऽद्यत्रयोदेवास्त्रयोग्नयः ॥ इति ॥ तथा । ब्रह्माविष्णुमहेशानांसौव

र्णीः पलसंख्यया ॥ प्रतिमास्तुप्रकर्तव्यास्तदर्धेनद्विजोत्तम॥साग्रंशतत्रयंशंभोर्द्रोणानांतिलपर्वतः ॥ कर्तव्यःपर्वतोविष्णोर्ब्रह्मणःपूर्वसंख्यया ॥ शय्यात्रयंततःकुर्यादुपस्कुर्यात्समन्वितम् ॥ संपूज्यविप्रवर्यैभ्योदत्त्वेप्सितमवाप्नुयात् ॥ इति ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ यजमानः कृतनित्यक्रियः पुण्यकालेतीर्थादौस्नात्वाचम्य अद्येत्यादि० ममेप्सितफलावाप्तयेमेरुदानसमफलावाप्तयेवार्द्धोदयेतिलपर्वतदानंकरिष्येइतिसंकल्पः ॥ वेदपारगान्ब्राह्मणान्वृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य ततस्तिलपर्वतेब्रह्मादीनांप्रतिमाः स्वर्णमयाः संस्थाप्यषोडशोपचारैः संपूज्यब्रह्मादीनामंगपूजांकुर्यात् ॥ तद्यथा ॥ नमोविश्वसृजेतुभ्यंसत्यायपरमात्मने ॥ देवायदेवपतयेयज्ञानांपतयेनमः ॥ ॐ ब्रह्मणे नमः पादौपूजयामि इत्यक्षतगंधपुष्पाणिच प्रक्षिपेत् ॥ ॐ हिरण्यगर्भायनमः ऊरूपूज० ॐ परंमात्मने० जानुनीपू० ॐ वेधसेनमः जंघेपू० ॐ पद्मोद्भवाय० गुह्यंपूज० ॐ हंसवाहना० कटीपू० ॐ शतानंदाय० वक्षःपू० ॐ सावित्रीपतयेन० बाहूपू० ॐ ऋग्वेदाय० पूर्ववक्रंपू० ॐ यजुर्वेदाय० दक्षिणवक्रंपू० ॐ सामवेदाय० पश्चिमवक्रंपू० ॐ अथर्ववेदाय० उत्तरवक्रंपू० ॐ चतुर्वक्राय० वक्राणिपू० ॐ हंसाय० नेत्राणिपू० ॐ कमलासनाय० शिरांसिपू० ॐ लोकेशाय० सर्वांगंपू० ततोलोकपालान्परितस्तत्तन्मंत्रैः पूजयेत् ॥ ततोविष्णवंगपूजा ॥ हिरण्यरूपपु

रुषप्रधानाव्यक्तरूपधृक् ॥ प्रसीदसुमुखानंतपूजांस्वीकुरुमत्कृतां इतिप्रार्थ्यपूजयेत् ॥ ॐ अनंताय॰ पादौपू॰ ॐ विश्वरूपवते॰ ऊरूपू॰ ॐ मुकुंदाय॰ जानुनीपू॰ ॐ गोविंदाय॰ जंघेपू॰ ॐ प्रद्युम्नाय॰ गुह्यंपू॰ ॐ पद्मनाभाय॰ नाभिंपू॰ ॐ लंबोदराय॰ उदरंपू॰ ॐ कौस्तुभवक्षसेन॰ वक्षः पू॰ ॐ चतुर्भुजाय॰ बाहूपू॰ ॐ विश्वमुखाय॰ मुखंपू॰ ॐ सहस्र शिरसेन॰ शिरांसिपू॰ ॐ सर्वेश्वराय॰ सर्वांगंपू॰ ॥ ततः शिवांगपूजा ॥ आदित्यचंद्रनयनदिग्वासोदैत्यसूदन ॥ पूजांदत्तांमयाभक्त्यागृहाणकरुणाकर इति ॥ तथा । महेश्वरमहेशाननमस्तेत्रिपुरांतक ॥ जीमूतकेशायनमोनमस्तेवृषभध्वजेति ॥ आद्यमंत्रेणसंप्रार्थ्य द्वितीयेननत्वापूजयेत् ॥ ॐ ईशाना॰ पादौपू॰ ॐ शंकराय॰ ऊरूपू॰ ॐ उमाकांताय॰ गुह्यंपू॰ ॐ नीललोहिताय॰ नाभिंपू॰ ॐ कृत्तिवाससे॰ उदरंपू॰ ॐ नागयज्ञोपवीतिने॰ बाहूपू॰ ॐ पंचवक्त्राय॰ वक्त्राणिपू॰ ॐ त्रिलोचनाय॰ नेत्राणिपू॰ ॐ रुद्राय॰ शिरः पू॰ ॐ विश्वेश्वराय॰ सर्वांगंपू॰ ॥ इत्यंगपूजा ॥ ततः पंचामृताद्युपचाराः । पीठत्रयंकमंडलुंश्वेतवस्त्रयुगंब्रह्मणेपीतांबरद्वयंविष्णवेलोहितवस्त्रयुगंशंकरायकमलैस्तुलसीपत्रैर्बिल्वपत्रैश्चक्रमेणसंपूज्य । ततोब्रह्मविष्णुशिवानांनाममंत्रेणक्रमेणाष्टोत्तरशतंतिलैर्घृताक्तैर्हुत्वागामेकांदद्यात् ॥ ततस्तिलपर्वतंप्रातिमात्रयंशय्यात्रयंचदद्यात् ॥ संकल्पोक्तफलंसंकी

त्यं गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रौतु ॥ यस्मान्मधुवनेविष्णोर्देहस्वेदस
मुद्भवाः ॥ तिलाः कुशाश्चमाषाश्च तस्माच्छंनोभवत्विह ॥ हव्यकव्येषुयस्माच्चतिलैरेवाभिरक्षणं॥
भवादुद्धरशैलेंद्रतिलाचलनमोस्तुते ॥ अन्यत्सर्वंतिलाचलदानवत्कुर्यात् ॥ यत्किंचिद्दीयतेदानंमेरु
तुल्यंतुतद्भवेत् इति ॥ तथाचात्रदानविशेषोनिर्णयामृतेस्कांदे ॥ चतुःषष्टिपलंमुख्यममत्रंतत्रकार
येत् ॥ तत्रअर्धोदये ॥ चत्वारिंशत्पलंवापिपंचविंशतिमेववा ॥ तत्तुकांस्यमयमुक्तंतत्रैव ॥ एवंसु
घटितंकार्यंकांस्यभाजनमुत्तमम् इति ॥ स्कांदे ॥ निधायपायसंतत्रपद्ममष्टदलंलिखेत् ॥ पद्मस्व
कर्णिकायांतुकर्षमात्रंसुवर्णकं ॥ तदभावेतदर्धंवातदर्धंवापिकारयेत् ॥ कृत्वातुतंडुलैः शुक्लैः पद्म
मष्टदलंभुवि ॥ अमत्रंस्थापयेत्तत्रब्रह्मविष्णुशिवात्मकं ॥ तेषांपूजाततः कार्याश्वेतमाल्यैस्तुशोभ
नैः ॥ वस्त्रादिभिरलंकृत्यब्राह्मणायनिवेदयेत् इति ॥ अद्येत्यादि॰ससमुद्रसमग्रसम्यक्पृथ्वीदानस
मफलावाप्तिकामोगोत्रायशर्मणेसालंकृतायइदंपायसपूरितकांस्यपात्रं अष्टदलपद्मस्थितंससुवर्णवस्त्रा
दिभिरलंकृतंब्रह्मविष्णुशिवात्मकंविष्णुदैवत्यंतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति । मंत्रस्तु ॥ सुवर्णपायसामत्रंय
स्मादेतत्त्रयीमयम् ॥ आवयोस्तारकंयस्मात्तद्गृहाणद्विजोत्तमेति ॥ कांस्यपात्रदानफलमुक्तंस्कांदे॥
समुद्रमेखलांपृथ्वींसम्यक्दातुश्चयत्फलं ॥ तत्फलंलभतेमर्त्यः कृत्वादानममत्रकम् इति ॥ अमत्रं

पात्रं ॥ इत्यर्धोदयेतिलाचलदानंकांस्यपात्रदानंच ॥ अथकार्पासाचलदानं ॥ कार्पासपर्वतस्तद्वद्विंश
द्भारैरिहोदितः ॥ दशभिर्मध्यमः प्रोक्तः कनिष्ठः पंचभिः स्मृतः ॥ अल्पधनोभारैरेकेनवाकुर्यात्॥
विधिस्तुधान्यपर्वतवत् ॥ दानंतुप्रभातायांशर्वर्यांअरुणोदयेसूर्योदयात्प्राक्नाडिकाचतुष्टयमध्येइ
त्यर्थः ॥ अद्येत्यादि० सकलपापक्षयोत्तराकल्परुद्रलोकनिवासानंतरंभूलोकराज्यकामइतिसंकल्पे
दानवाक्येचवदेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ त्वमेवावरणंयस्माल्लोकानामिहसर्वदा ॥ कार्पासाचलतस्मात्त्वमघौ
घध्वंसनोभवेति ॥ इतिकार्पासाचलदानं ॥ अथघृताचलदानं ॥ पाद्मे । विंशत्याघृतकुंभानामुत्तमः
स्याद्घृताचलः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमः स्मृतइति ॥ अल्पवित्तस्तुद्वाभ्यांवापिकुर्वीतेति ॥
विष्कंभादिपर्वताश्चतुर्थांशेनकार्याः ॥ कुंभः पलसहस्रात्मकइत्युक्तंदानविवेके ॥ घृतकुंभः पात्रएव।
शालितंडुलपूर्णपात्राणिकुंभानामुपरिनिवेशयेत् । अहतशुक्लवस्त्रैरावेष्टयेत् । इक्षुदंडफलान्वितः ।
अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवद्बोध्यं । उदयात्प्राक्घटिकाचतुष्टयमध्येदद्यात् ॥ अद्येत्या० सकलपापक्षय
पूर्वकहंससारसयुक्तकिंकिणीजालमाल्यर्कवर्णविमानकरणकशंकरलोकगमनपूर्वकसिद्धचारणविद्या
धरार्चिततत्वविशिष्टपितृसहिताभूतसंप्लवविचरणकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यम् ॥ मंत्रौतु ॥
संयोगाद्घृतमुत्पन्नंयस्मादमृततेजसः ॥ तस्माद्घृताच्चविश्वात्माप्रीयतांममशंकरः ॥ यच्चतेजोम

यंब्रह्मघृतेनित्यंप्रतिष्ठितं ॥ घृतपर्वतरूपेणतस्मान्नः पाहिभूधरेति ॥ इतिघृताचलदानं ॥ अथरत्नाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामिरत्नाचलमनुत्तमं ॥ मुक्ताफलसहस्रेणपर्वतः स्यादिहोत्तमः ॥ मध्यमः पंचशतिकास्त्रिशताचाधमः स्मृतः ॥ चतुर्थांशेनाविष्कंभादयः ॥ वज्रगोमेदैः पूर्वेमंदरः । इंद्रनीलैःपद्मरागयुतैर्दक्षिणेगंधमादनः । वैदूर्यविद्रुमैः पश्चाद्विपुलाचलः । ससौवर्णैःपद्मरागैः सुपार्श्वंउत्तरे इति॥दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० अनेकजन्मकृतब्रह्महत्यादिपापक्षयोत्तरामरेश्वरपूजितत्वपूर्वकसाग्रकल्पशतावाधिविष्णुलोकनिवासानन्तरमायुरारोग्यरूपगुणोपेतसप्तद्वीपाधिपत्यकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं॥ मंत्रौतु॥यथादेवगणाः सर्वेरत्नेष्वेवव्यवास्थिताः॥त्वंचरत्नमयोनित्यमतः पाहिसदाचल ॥ यस्माद्रत्नप्रसादेनवृष्टिंप्रकुरुतेहरिः ॥ रत्नाचलप्रसादेनतस्मान्नः पाहिपर्वत इति ॥ अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवत् ॥ इतिरत्नाचलदानं ॥ अथरौप्याचलदानं॥पाद्मे ॥ दशभिः पलसाहस्रैरुत्तमोरजताचलः॥ पंचभिर्मध्यमः प्रोक्तस्तदर्धेनाधमः स्मृतः॥अत्यशक्तौविंशतिपलादूर्ध्वंकुर्यात् ॥ विष्कंभादयस्तुतुरीयांशेनेति ॥ अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवत् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० सकलपापक्षयपूर्वकदशसाहस्रगोदानसमफलावाप्तिपूर्वकगंधर्वाप्सरोगणपूज्यमानत्वविशिष्टवैभवेनयावदाभूतसंप्लवसोमलोकनिवासकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं ॥ मंत्रस्तु ॥ पितॄणांवल्लभंय

स्माद्धर्मैंद्रोः शंकरस्यतु ॥रजतंपातुतस्मान्नः शोकसंसारसागरात् इति ॥ इतिरौप्याचलदानं॥अथशर्कराचलदानं॥पाद्मे॥ अष्टभिः शर्कराभारैरुत्तमःस्यान्महाचलः ॥ चतुर्भिर्मध्यमः प्रोक्तस्तदर्धेनाधमः स्मृतः ॥ भारेणह्यल्पवित्तोपिभारार्द्धेनापिवापुनः॥चतुर्थांशेनविष्कंभादयः।मंदारपारिजातकल्पवृक्षादयोहैमाएवपूर्ववत् । पूर्वपाश्चिमेहरिचंदनसंतानौ । प्रत्यङ्मुखः कामदेवोमंदरे । धनदउदङ्मुखोगंधमादने ॥प्राङ्मुखावेदमूर्तिर्विपुलाचले । हैमीसुपार्श्वेदक्षिणामुखीसुरभिः । अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवत् ॥ अद्येत्यादि॰सकलपापक्षयानंतरकल्पशतावधिविष्णुलोकनिवासानंतरंसप्तद्वीपाधिपत्योत्तरंजन्मायुतंयावदविच्छिन्नायुरारोग्यकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं॥मंत्रस्तु॥ आरोग्यामृतसारोऽयंपरमःशर्कराचलः॥तन्ममानंदकारीत्वंभवशैलेंद्रसर्वदा॥ अमृतांपिबतांयेतुनिपेतुर्भुविसीकराः॥देवानांतत्समुत्थोऽयंपाहिनःशर्कराचल॥मनोभवधनुर्मध्यादुद्भूताशर्करायतः ॥ तन्मयोऽसिमहाशैलपाहिसंसारसागरात् इति ॥ सर्वत्रब्राह्मणभोजनंशक्त्याकार्यमेव ॥ तदापूर्वेद्युः कृतोपवासःपरेद्युर्दानानंतरमक्षारलवणंभुंजीत॥एवंप्रसन्नाचित्तोदानंदद्यादिति॥इतिशर्कराचलदानं॥ इतिदशाचलदानानि॥अथशिखरदानानि॥विष्णुधर्मे ॥ गुडेक्षुवस्त्रलवणधान्यकाजाजिशर्कराः ॥ खर्जूरतंडुलद्राक्षक्षौद्रंमलयजेनच ॥ फलैर्मनोहरैश्चैवशिखराणिप्रदापयेत् ॥ माघेमार्गशीर्षेवैशाखेरोहिणीयुतायांतृतीया

यांप्रोष्ठपदशुक्लतृतीयायांचदद्यात ॥ शिखरप्रमाणंतुआत्मसंमप्रमाणंप्रादेशाभ्यधिकंशरीरार्धप्रमाणंसप्रादेशंशरीरप्रमाणंवा ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ उक्तकालेयजमानः कृतनित्यक्रियः पूर्वाह्ने अद्येत्यादि० दुःखदौर्भाग्याभावपूर्वककल्पकोटिशतत्रयावच्छिन्नगौरीभवननिवासानंतरंपृथ्वीपातित्वकामः श्वोगुडशिखरदानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगणेशपूजनादिनांदीश्राद्धांतंकृत्वाआचार्यवरणादियथाविभववस्त्रालंकारादिभिर्मधुपर्कपूजांतंकृत्वागोमयेनोपलिप्तायांभुविइक्षुपत्राण्यास्तीर्यमूलेद्विहस्तविस्तारंउपरिहस्तमात्रविस्तारंइक्षुदलमयंकुसूलंकृत्वातदभ्यंतरेरक्तवस्त्रेणावेष्ट्य गुडादिदेयद्रव्येणापूर्य उपरिइक्षुपत्रकटमास्तीर्य तत्रक्षौमादिवस्त्रोपरिशरादिंदुवर्णाभांचंद्रमौलिंपद्मासनाक्षसूत्रकमंडलुवरदाऽभयकरांहैमींगौरींसशिखरांसूत्रेणावेष्ट्यकुंकुमादिनापूजयेत् ॥ अथांगपूजा ॥ ॐ भवान्यैन० पादौपूज० ॐ कामिन्यैन० जानुनीपू० ॐ कामदेव्यैन० ऊरूपू० ॐ जगच्छ्रियैन० नाभिंपू० ॐ आनंदायैन० हृदयंपू० ॐ नंदायै० स्तनौपू० ॐ शस्त्रास्त्रधारिण्यैन० बाहूपू० ॐ शितिकंठायै० कंठंपू० ॐ सुमुखायै० मुखंपू० ॐ त्रिलोचनायै० नेत्राणिपू० ॐ चंद्रशेखरायैन० भालंपू० ॐ ललितायै० शिरः पू० ॐ सर्वात्मिकायै० सर्वांगंपू० इत्यंगपूजा ॥ ततोंजलिनापुष्पाण्यादायप्रदक्षिणीकृत्यपठेत् ॥ यस्मान्निवासःपार्वत्याःशिखरत्वंसुरैर्वृतं ॥ तस्मान्मांपाहिभगवद्गौरी

तिष्ठतिसर्वदा ॥ इति पुष्पांजलिंसमर्प्य नमस्कृत्य गीतवाद्यनिर्घोषैर्जागरंकुर्यात् ॥ ततःप्रभातेस्नानादिकृतनित्यक्रियःशिखरपश्चिमभागेप्राङ्मुखउपविश्य ॥ अद्येत्यादि० संकल्पोक्तफलं संकीर्त्य इदं गुडशिखरंगौरीप्रतिमासहितंसोपस्करं गोत्रायशर्मणे तुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्यात् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥भूयसींचदत्त्वाब्राह्मणान्संभोज्यतद्दिनेक्षीरंघृतंवावाग्यतोमुक्तकेशस्तूष्णींप्राश्नीयात् ॥ इक्षुवस्त्रादिशिखरपदस्थानेसंकल्पादौतत्तत्पदंतत्रतत्रवक्तव्यमितिविशेषः ॥ अन्यत्सर्वंपूर्ववदिति॥ इतिगुडशिखरदानं ॥ इतिनानाशिखरदानानि ॥ अथसमस्तपापक्षयकरंत्रिशूलदानंकर्मविपाकसारे॥श्रुताध्ययनसंपन्नंपावितारमकिंचनं॥ब्राह्मणंदांतमाहूयदानार्थंनददातियः ॥ मनुष्याणांहिंसकश्चजठरशूलवान्भवेत् ॥ वायुपुराणे ॥ कृष्णपक्षेचतुर्दश्यामष्टम्यांवासितेतरे ॥ कुर्याद्द्वादशनिष्केणत्रिशूलंलक्षणान्वितम्॥ सुवर्णमानंतु । निष्कचतुष्कः सौवर्णिकः षट्पंचाशदधिकशतद्वयपलमूल्योवा ॥ नाभौनिधायसंपूर्णंतिलानांताम्रनिर्मितं ॥पात्रमाढकमानंस्यात्तत्रशूलंन्यसेत्पुनः ॥ ततः शैवपंचाक्षरेणरुद्रप्रकाशकवैदिकमंत्रेणत्रिशूलायनमइतिनाममंत्रेणवात्रिशूलंसंपूज्यहैमंविरूपाक्षंकमलोपरिसंपूज्य अघोरेभ्योऽथ० इतिमंत्रेणपूजांतेप्रणिपत्यततोविप्रंवृत्वायथाविभववस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य अद्येत्यादि० ममबुद्ध्यबुद्धिपूर्वककायवाङ्मनःकृतकर्माद्याजन्मार्जितान्यजन्मोपार्जितम

नुष्यहिंसनदानार्थाहूतब्राह्मणनिराकरणजन्योदरशूलजनितपीडापनोदकामः इदंस्वर्णमयत्रिशूलंविरूपाक्षप्रतिमायुतंसोपस्करंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ भगवन्भगनेत्रघ्नदक्षयज्ञप्रमर्दन ॥ तवायुधप्रदानेनपापंनश्यतुशंकर ॥ युगांतेयेनलोकानांत्वमंतकविनाशनः ॥ विदग्धंयत्स्वपापेनपापौघंचव्यपोथय ॥ येनदग्धंक्षणार्द्धेनत्रिपुरंसुरदुर्जयं ॥ तेनपाशुपतेनाशुममशूलंविनाशय ॥ यदाबुद्धिकृतंपापंमनोवाक्कायचाक्षुषं ॥ तत्सर्वंक्षयमेवाशुशूलदानप्रभावतः इति ॥ ततः सुवर्णपरिमितांदक्षिणांदत्त्वाद्विजभोजनसंकल्पंविधायभूयसींदत्त्वाकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ इतित्रिशूलदानं ॥ अथदारिद्र्यहरंकुबेरमूर्तिदानं ॥ वायवीये ॥ दरिद्रोजायतेमर्त्योदानविघ्नंकरोतियः ॥ ऐश्वर्यंजायतेयेनकर्मणातच्छृणुष्वमे ॥ पलार्धेनतदर्धेनचतुर्थांशेनवापुनः ॥ अत्रसार्धमाषद्वयादारभ्यपंचाशन्माषावधि वा वित्तशाठ्यराहित्येनपुष्पकविमानस्थांकुबेरमूर्तिंपार्श्वयोः पद्मशंखाकारयुतांकृत्वाशुभेह्नि अद्येत्यादि० ममेहजन्मनिपूर्वजन्मनिवादानविघ्नजनितदारिद्र्यविनाशपूर्वकंयथेप्सितधनप्राप्त्यर्थंकुबेरमूर्तिदानंकरिष्येइतिसंकल्प्यगोमयोपलिप्तेद्विचतुरेकद्रोणतंडुलराशौकुबेरप्रतिमांराजाधिराजेतिसंपूज्य ततआग्नेय्यांस्वगृह्यविधिनाग्निंप्रतिष्ठाप्य समिदाज्यचरुभिः प्रत्येकमष्टोत्तरशतंराजाधिराजायेतिमंत्रेणहुत्वातत्संख्ययाघृताक्ततिलैर्व्याहृतिभिश्चहुत्वा कुबेरमू

र्तिंदद्यात् ॥ अद्येत्यादि॰ ममेहजन्मनि जन्मांतरे वा कृतदानविघ्नजनिततीव्रदारिद्र्यविनाशपूर्वकं यथेप्सितधनप्राप्त्यर्थंच इमांकुबेरमूर्तिंपुष्पकविमानस्थपार्श्वयोः पद्मशंखाकारयुतां सोपस्करां गोत्रायशर्मणे सुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ उत्तराशापतेदेवकुबेरनरवाहन ॥ पद्मशंखनिधीनांत्वंपतिः श्रीकंठवल्लभः ॥ दानविघ्नान्मयाप्राप्तंदारिद्र्यंममदुःखदं ॥ तत्सर्वंतवदानेनपापमाशुविनाशय इति ॥ देयद्रव्यतृतीयांशंचतुर्थांशंवासुवर्णंदक्षिणां दद्यादितिविशेषः ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंकल्प्यभूयसींदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिदारिद्र्यहरंकुबेरमूर्तिंदानम् ॥ अथउमामहेश्वरमूर्तिंदानम् ॥ भविष्ये ॥ अद्येत्यादि॰ सशैलवनकानन सप्तसागरपृथ्वीदानसमफलावाप्तये इमामुमामहेश्वरमूर्तिंसालंकृतांसोपस्करांसोपकरणांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ शिवशक्त्यात्मकंयस्माज्जगदेतच्चराचरं ॥ तवदानेनमेवश्या पृथिवीस्यात्सुनिश्चला ॥ सुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ इति उमामहेश्वरमूर्तिंदानम् ॥ अथलक्ष्मीनारायणमूर्तिंदानं ॥ स्कांदे । संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ लक्ष्मीनिवासदेवेशशंखचक्रगदाधर ॥ तव दानात्स्थिरालक्ष्मीर्मद्गेहेस्यात्सदाध्रुवं ॥ सुवर्णंदक्षिणां दद्यात् ॥ इतिलक्ष्मीनारायणमूर्तिंदानम् ॥ अथहरिहरमूर्तिंदानं ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ शिवोनामाशिवः साक्षात्तथानारायणोपिच ॥

अस्यदानाद्धरिहरौप्रसन्नौस्तांसदामम ॥ इतिहरिहरमूर्तिदानम् ॥ अथसूर्यमूर्तिदानं ॥ सूर्यारुणसंवादे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ ग्रहाणामधिपःसूर्यःपद्महस्तःप्रभाकरः ॥ अस्यदानेनसविताआयुःश्रीशांतिदोस्तुमे ॥ सुवर्णादिदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिसूर्यमूर्तिदानम् ॥ अथगणपतिमूर्तिदानं ॥ स्कांदे । यमानमंतिईशाद्याविश्वनाथमुमासुतं ॥ विघ्नेशरक्षप्रचुरंतुभ्यंदास्याम्यभीष्टदम् ॥ इतिसंप्रार्थ्यसंकल्पादिकृत्वादद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ गणनाथोविघ्नहरोगौरीसूनुरभीष्टदः ॥ अस्यदानेनमेशांतिः प्रसन्नोस्तुविनायकः इति ॥ इतिगणेशमूर्तिदानम् ॥ अथजगदंबिकामूर्तिदानं ॥ देवीपुराणे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु । आदिमायामहाशक्तिर्विश्वमाताजगन्मयी ॥ दानेनास्याः प्रसन्नास्तुसर्वदाममशांभवी इति ॥ इतिजगदंबिकादानम् ॥ अथसरस्वतीमूर्तिदानं ॥ वायवीये ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ वीणापुस्तकसंयुक्तावाङ्मूर्तिः समलंकृता ॥ गृहाणत्वंद्विजश्रेष्ठवाक्सिद्धिस्तुकुलेमम इति ॥ इतिसरस्वतीमूर्तिदानम् ॥ अथशालग्रामदानं ॥ हेमाद्रौपाद्मे ॥ शालिग्रामशिलाचक्रंयोदद्याद्दानमुत्तमं ॥ भूचक्रंतेनदत्तंस्यात्सशैलवनकाननम् इति ॥ अद्येत्यादि० सशैलवनकाननभूचक्रदानसमफलकाम इमंशालग्रामंघंटाशंखादिसोपकरणंतुलसीपत्राद्यर्चितंसवत्सफलंताम्रादिपात्रेस्थितंयथाशक्तिसोपस्करंसालंकृतंगोत्रायशर्मणेसालंकृतायतुभ्यमहंसंप्रददे नम

मेति ॥ मंत्रस्तु ॥ महाकोशनिवासेनचक्राद्यैरुपशोभितः ॥ शालग्रामप्रदानेनममसंतुमनोरथाः इति ॥ सुवर्णदक्षिणासर्वत्रनराजतम् ॥ एवंसंकल्पादिसर्वंदेवमूर्तिशिलादानेष्वपियोजनीयं ॥ मणिः शालग्रामइतिहेमाद्रिणाव्याख्यातम् घोरप्रतिग्रहेषुचगणितमिति ॥ इति शालग्रामदानम् ॥ अथशिवनाभिदानं ॥ लैंगे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ शालग्रामाशिलापुण्याभुक्तिमुक्तिप्रदायिनी ॥ शिवनाभेः प्रदानेनपूर्णाः संतुमनोरथा इति ॥ तथा । महाकोशनिवासत्वंशालग्राममहेश्वर ॥ प्रीयंतांतवदानेनब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ इतिशिवनाभिदानम् ॥ अथलिंगदानं ॥ लैंगे । संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु । सालंकारमहालिंगनिवासत्वंवृषध्वज ॥ प्रीयतांतवदानेनाशिवोगौर्यायुतस्तुमे ॥ इति ॥ तथा । कैलासवासोगौरीशोभगवान्भगनेत्रभित् ॥ चराचरात्मकोलिंगरूपीदिशतुवांछितम् इति ॥ रुद्राक्षमालासहितंलिंगंदद्यात् ॥ कोटिगुणंपुण्यंभवति ॥ अथ मारकतलिंगदानं ॥ मन्त्रस्तु । इदंमारकतंलिंगंरौप्यपीठसमन्वितं ॥ धान्यैर्द्वादशभिर्युक्तमेकादशफलान्वितं ॥ संप्रदद्याद्विधानेनपृथ्वीदानफलंलभेत् इति ॥ रुद्राक्षमालायुक्तं । संकल्पाद्युक्तमेव । काश्मीरलिंगदानेतुमारकतपदस्थानेकाश्मीरपदंवदेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ मृत्युंजयेशगौरीशसूनुभ्यांवृषवाहन ॥ संप्रदानेनमेशंभोममसंतुमनोरथाः ॥ इति ॥ इतिलिंगदानम् ॥ अथघंटादानम् ॥ पाद्मे।

अद्येत्यादि० ममाकल्पघंटानादश्रवणलोकनिवासावाप्तिसिद्ध्येइमांघंटांविष्णुदैवत्यांगोत्रायशर्मणे
स्वलंकृतायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ घंटादेवप्रियानित्यंदैत्यत्रासकरीसदा ॥ संप्रदानेन
चैतस्याविजयोऽस्तुसदाममइति ॥ सुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिघंटादानम् ॥ अथशंखदानं ॥ पाद्मे ॥
अद्येत्या० इमंशंखंविष्णुदैवतंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ शंखः शु
भकरोनित्यंसर्वमंगलदायकः ॥ तस्मादस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति । सुवर्णदक्षिणां० ॥
इतिशंखदानम् ॥ अथकालचक्रदानं ॥ मृत्युंजयकल्पे ॥ महामृत्युनिवारणार्थंकालचक्रदानमुक्तं
॥ संकल्पस्तु अद्येत्यादि० शक्तितोरौप्यकृतंचंद्राकारमनेकमुक्तामालात्मकराश्मियुक्तंकाल
चक्रंमहामृत्युनिवारणकामोविप्रायगंधालंकारादिभिः सम्पूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥
मंत्रस्तु ॥ इदंमेराजतंचक्रमिंदुरश्मिसमाकुलम् ॥ अपमृत्युविनाशायदत्तमायुर्विवृद्धये इति ॥ त
तः सुवर्णदक्षिणांदत्त्वा अग्निंप्रतिष्ठाप्य ॐ कालचक्रायनमः स्वाहेत्यनेनमंत्रेणाष्टोत्तरशत
वारंघृताक्ततिलैर्हुत्वापायसादिनाद्वादशब्राह्मणान्भोजयित्वास्वयमक्षारलवणंसकृद्भुंजीतेति ॥ इति
कालचक्रदानम् ॥ अथापरमपमृत्युहरंयममूर्तिदानं ॥ मृत्युंजयकल्पे ॥ लोहपात्रेस्थि
तंकांस्यंतत्रपद्मंतुराजतं ॥ तस्मिन्कालेश्वरः स्वर्णैः पुरुषाकारतांगतः ॥ तद्रूपंतु ॥

ईषत्पीतोदंडहस्तोरक्तदृक्पाशहस्तकः ॥ क्रुद्धोवस्त्रालंकृतः स्याद्रोगिणामभयप्रदः ॥ अलंकृतः स्वर्णालंकारैः त्रिलोहाकारैर्दूतैर्वृतः । त्रिलोहंकांस्यताम्रपित्तलाख्यं । पुरुषाकारैर्दूतैर्दंडहस्तैः कृत्वायमंमाहिषपृष्ठेअष्टम्यांचतुर्दश्यांवादद्यात् ॥ दक्षिणातुघृतपूर्णोघटः सुवर्णंवा ॥ एवंकृत्वादानेननाशान्मुच्यते ॥ नाशोऽपमृत्युः ॥ इत्यपमृत्युहरंयममूर्तिदानम् ॥ अथकालपुरुषदानं ॥ भविष्ये । ज्ञेयोनिष्कशतंपार्थदानेऽयंविधिरुत्तमः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमःस्मृतइति ॥ अत्यशक्तौपंचसौवर्णिकोवा । ततोऽल्पेनतुप्रतिग्रहीतादुःखशोकावहःस्यात् । चतुर्थ्यांचतुर्दश्यांभद्रायांकरणेवाकुर्यात् ॥ कालपुरुषस्वरूपमाह ॥ रौप्यदशनंसुवर्णनेत्रंखड्गोद्यतकरं मांसपिंडयुतवामकरंजपाकुसुमकुण्डलंरक्तवस्त्रंस्रग्विणंशंखमालधरंछुरिकायुतकटिदेशं अतिदीर्घंकृष्णाजिनयुतंनिर्मायअद्येत्यादि० अपमृत्युव्याधिसर्वबाधानिवारणाव्याहतैश्वर्यप्राप्तिधर्मश्रीपुत्रपौत्रादिकर्तृकराज्यपरमपदावाप्तिकामः कालपुरुषदानमहं करिष्येइति ॥ कालपुरुषंसंपूज्य विभूष्यद्विजंवृत्वायथाविभववस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य पूष्पांजलिंगृहीत्वापठेत् ॥ सर्वंकलयसेयस्मात्कालस्त्वंतेनचोच्यसे ॥ ब्रह्मविष्णुशिवादीनांत्वमसाध्योऽसिसुव्रत ॥ पूजितस्त्वंयथाभक्त्याप्रार्थितश्चयथासुखं ॥ यद्दुष्यतेतवविभोतत्कुरुष्वनमोऽस्तुते ॥ इतिसंप्रार्थ्य ॥ अद्येत्यादि०अपमृत्युव्याधि

स०इत्यादिराज्यपरमपदावाप्तिकामांतंसंकल्पोक्तवत्फलंसंकीर्त्य इमंकालपुरुषंसालंकृतंउक्तोपस्करं विष्णुदैवतंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्त्वा। पंचसुवर्णादूर्ध्वंमानिष्कशतंदक्षिणांदत्त्वातंविसृज्यतन्मुखंनेक्षेन्नस्पृशेच्च ॥ ततः शांतापृथिवीशिवमंतरिक्षमितिजपित्वा हस्तौपादौ प्रक्षाल्यआचम्यभूयसींदक्षिणांदत्त्वा विप्रान्संभोज्यसुहृद्युतोभुंजीतेति॥अनेनविधिनायस्तुदानमेतत्प्रयच्छति॥नापमृत्युभयंतस्यनचव्याधिकृतंभयं॥ भवत्यव्याहतैश्वर्यः सर्वबाधाविवर्जितः॥ इतिहेमाद्रौकालपुरुषदानम्॥ अथसर्वसंपत्करदानं॥ ब्रह्मांडपुराणे॥ सूर्योपरागादिपुण्यकालेदेवालयादिपुण्यदेशेगृहेवाकार्यम् ॥ प्रातस्तिलकुशमिश्रोदकेनस्नात्वाकृतनित्यक्रियः आचम्य प्राणानायम्याद्येत्यादि० सर्वसंपदायुरारोग्यसमस्तपापनाशपुत्रपौत्रादिकुलवृद्धिस्वर्गनिवासमोक्षेष्टसिद्धिकामो मित्रादिप्रतिमादानमहंकरिष्ये॥ गुरुंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ ततोविंशद्धस्तांचतुरस्रांभुवंगोमयेनोपलिप्यतत्रप्रागायताश्चतस्रउदगायताश्चतस्रोलेखालिखित्वातेषुनवकोष्ठेषु द्रोणमिततंदुलान्निक्षिप्यतेषुनवकुंभान्संस्थाप्यवस्त्रैरावेष्ट्यतेषुसुवर्णत्रयादूर्ध्वंपलावधिसुवर्णनिर्मितानवप्रतिमाः संस्थाप्यपूजयेत्तत्रप

वह्निं ९	वृत्रहणं ८	दिवाकरं ७
उमापतिं ६	विष्णुं चतुर्भुजं ५	ब्रह्माणं ४
सोमं ३	वरुणं २	मित्रं १

श्चिमपंक्तौउदक्संस्थंमित्रंवरुणंसोमं मध्यपंक्तौब्रह्माणंचतुर्भुजंविष्णुंउमापतिंचांत्यपंक्तौदिवाकरंवृत्रहणंवह्निंच । ततोष्टौविप्रान्संपूज्यैकैकस्मै अद्येत्यादि० संपदादिकामांतंसंकल्पोक्तफलमुद्दिश्यइमांमित्रप्रतिमां सुपूजितांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्त्वा ततोवरुणप्रतिमांगुरवेदत्त्वादेयद्रव्यसमंसुवर्णदक्षिणांवस्त्रयुगंचदद्यात् । ततःसोमब्रह्मविष्णुशिवदिवाकरवृत्रहवह्निप्रतिमाश्चब्राह्मणेभ्योदत्त्वासुवर्णदक्षिणांचतेभ्योदत्त्वाब्राह्मणांश्चभोजयित्वाभूयसींच दत्त्वासुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिसर्वसंपत्करदानम् ॥ अथकृष्णाजिनदानं ॥ सौरपुराणे । कृष्णाजिनंचमहिषीमेषीचदशधेनवः । ब्रह्मलोकप्रदायीस्यात्तुलापुरुष एवच इति ॥ मात्स्ये । वैशाखीपौर्णमासीचग्रहणेशशिसूर्ययोः ॥ पौर्णमासीतुयामाघे आषाढीकार्तिकीतथा ॥ उत्तरायणंद्वादशी वातस्यांदत्तंमहाफलम् इति ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ पूर्वोक्तकालेगोमयेनोपलिप्तदेशे आविकंकंबलंतदुपरिसशृंगंसखुरंप्राग्ग्रीवंकृष्णाजिनमास्तीर्यसुवर्णखुरंरौप्यदंतं मौक्तिकपुच्छंसुवर्णनाभंकृत्वातदुपर्यरत्निप्रमाणांस्तिलान्संस्थाप्यवाससाच्छाद्य सगंधरत्नानिचत्वारिपात्राणिकांस्यघृतदुग्धदधिमधुयुतानि चतस्रोमृदश्चप्रागादिदिक्षुदानदेशाद्बहिश्चंपकशाखामव्रणंकुंभंचसंस्थाप्यदेशकालौसंकीर्त्यममसप्तजन्मोपात्तपापनाशाय आत्मपितृपुत्रापमृत्युपरिहारभार्याधनदेशाद्यवियोगफलावाप्तये

सकलेष्टफलावाप्तिब्रह्मलोकावाप्तिकामश्चकृष्णाजिनदानमहंकरिष्ये इति संकल्प्य । जीर्णपीतवास
सास्वांगानिसंमृज्य । यानिकानिचपापानिमयालोभात्कृतानिच ॥ लोहपात्रप्रदानेनप्रणश्यंतुममा
शुवै ॥ इतिमंत्रेणसतिललोहपात्रंकृष्णाजिनस्यवामपादेनिवेशयेत् । यानिकानिचपापानिकर्णोत्था
निकृतानिच ॥ कांस्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा ॥ इतिमंत्रेणमधुमयंकांस्यपात्रंकृष्णाजिनस्य
दक्षिणपादेनिवेश्य ॥ परापवादपैशुन्यादभक्षस्यचभक्षणात् ॥ यदुत्थितंतुमेपापंताम्रपात्रात्प्रणश्य
तु ॥ इतिमंत्रेणसतिलंताम्रपात्रंवामहस्तेनिवेश्य ॥ कन्यानृतंगवांचैवपरदारप्रमर्शनं ॥ रौप्यपात्रप्र
दानेनाक्षिप्रंनाशंप्रयातुमे ॥ इतिमंत्रेणमधुमयंरौप्यपात्रंदक्षिणहस्तेनिवेश्य ॥ मयाजन्मसहस्रेषुकृतं
पापंप्रबुद्धिना ॥ सुवर्णपात्रदानात्तन्नाशयाशुजनार्दन ॥ इतिमंत्रेणसाक्षतंहैमपात्रंमध्येतथाहेममुक्ता
विद्रुमदाडिममातुलिंगानिनिधाय प्रशस्तपात्रेकर्णयोः संस्थाप्य द्विजंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारा
दिभिः संपूज्यपुनर्देशकालौसंकीर्त्याऽमुकगोत्रोऽमुकशर्माऽहंममसमस्तजन्मोपात्तादिब्रह्मलोकावाप्तये
इत्यन्तमुक्त्वावृषभध्वजप्रीतये इदंकृष्णाजिनंयथाशक्तिसोपस्करं गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतृप्ताय
तुभ्यमहं संप्रददेनममेति ॥ एतद्दक्षिणापरिमाणंतुगारुडे ॥ सुवर्णनिष्कशतंतदर्धंतदर्धंवा ॥ ततो
न्यूनत्वेनाधिकफलं ॥ अस्पृश्यः सद्विजोराजंश्चितिरूपसमोहिसः ॥ दानेचश्राद्धकृत्येचदूरतः परि

कृष्णवस्त्रदा इतिगारुडेउक्तं ॥ स्वगृहान्प्रेष्यतंविप्रंमंगलस्नानमाचरेत् इति ॥ तद्[illegible]हिते
मंत्रस्तु ॥ पातुष्पथे इति ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्त्वाशिषोगृह्णीयात् ॥ दानेनानेनसकलारिष्टपाप
पट्टकूलदानजनफलंचेतिहेमाद्रिः ॥ होमादिविशेषस्तुग्रंथांतरादवगंतव्यः ॥ इतिकृष्णाजिनदानम् ॥
जंटसरंपुण्यंमनं ॥ महाभारते । यजमानः पुण्यकालेअष्टदलेतिलप्रस्थंनिक्षिप्यतस्मिन्शय्यामा
अथऊर्णावस्त्रं समंतादीशानादिकोणचतुष्टयेशिरोभागेचपंचकुम्भान्क्रमात् घृतकुंकुमगोधूमज
वानांप्रीतिवच्छीर्षेघृतपुर्णकलशंसप्तधान्यानिचसंस्थाप्य अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकाप्स
स्कांदे । कंबतविमानकरणकेन्द्रपुरगमनोत्तरषष्टिसहस्रवर्षाधिकरणकक्रीडनस्त्रीसंगसमावृतसर्वलो
दि० श्रीविष्णुदुत्तरषष्टियोजनमंडलराज्यभोगानंतरशिवसायुज्यावाप्तये शय्यादानमहंकरिष्ये इति
रस्तुसदाममेंसपत्नीकंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य शय्यायांलक्ष्मीनारायण[illegible]ां
तिकामः०॥स्थाप्यसंपूज्यसपत्नीकविप्रेणसहशय्यांप्रदक्षिणीकृत्य नमःप्रमाण्यैदेव्यैइ[illegible]ुक्
इतिचित्रकंवाथ्यादिसंकीर्त्य ममसर्वपापक्षयेत्यादिशिवसायुज्यावाप्तयेइत्यंतमुक्त्वाम [illegible]शय्यांई
मं ॥ कृत्वातां चतुष्टयस्थापनक्रमेणघृतकुंकुमगोधूमजलघृतपूर्णकुंभसमेतांहंसतूलीं । [illegible]च्छत्रांशुभ्रगं
चसंपूज्याद्विजंप्रच्छादनपटास्तृतांसप्तधान्ययुतांतांबूलायतनादर्शैलालवंगकर्पूरयुतां सुगंधपरिमल

गीचतथा[illegible]नागरुदीपिकोपानच्छत्रचामरा[illegible]युतांभोजनभाजनजलपात्रपंचव[illegible] केशांभ
इति॥ अद्य[illegible]काकापुष्पमालादियुतांलक्ष्मीनारायणप्रतिमासहितांयुक्तोपस्करामंगि[illegible]दैवतां गोत्रा
नममेति ॥ [illegible]तायसालंकृतायसपत्नीकाय[illegible]महंसंप्रददेनममइति शय्योपवेशि[illegible]पाने[illegible]साक्ष
मे इति॥इति[illegible]पेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ यथानकृष्णशयनंशून्यंसागरजातया ॥ तथाश[illegible]कृष्णाजिन्वशू
सुमंगलयंदेवा[illegible]मनि इति । ततः सुवर्णमेवदक्षिणांदद्यात् । ततोभूयसींदत्त्वा ब्राह्मणा[illegible]भोजयेत्॥
क्तवस्त्रदानं [illegible]नम् ॥ अथशयनदानं ॥ भविष्ये । अद्येत्यादि० इदंशयनंसुखस्पर्शंश्रीविष्णुप्रीति
स्यप्रियंसदा शर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति मंत्रस्तु ॥ शयनंसुखदंकांतंकेशवस्य[illegible]सदा ॥ दाने
भविष्ये ॥ [illegible]सर्वदास्तुगृहेमम इति ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिशयनदानं ॥ अथकशि
आयुर्विवर्धन[illegible]ष्ये । अद्येत्यादि० यावज्जीव[illegible]तोष्णनिवारणकामइदंकशिपुदानं[illegible]गोत्रायशर्मणेतु
दि० पण्मुख[illegible]नममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ मृदुतूली[illegible]पासपूरितंसुखदंनृणां॥तस्मादस्य[illegible]नेनसुखंस्या
तिरस्तुसदा[illegible] ॥ इतिकशिपुदानम् ॥ [illegible]वस्त्रदानानि ॥ नंदिपुराणे । वस्त्रंय[illegible]नेदद्याच्छुभं
यपीडापमृत्यु[illegible]॥ सभवेद्धनवाञ्छ्रीमान[illegible]तपुरेवसेत् ॥ इति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ वासोहिस
मंत्रस्तु ॥ [illegible]ऽयमुच्यते ॥ वस्त्रदाना[illegible]स्याद्रूपद्रविणसंयुतः ॥ युक्तोल[illegible]दूरत[illegible]वैरो

ः ॥ दत्त्वाकार्पासिकंवस्त्रंस्वर्गलोकेमहीयते ॥ दत्त्वोर्णंजंचतत्रापिफलंदशगुणं भवेत्
या॰ इदंश्वेतवस्त्रंसूक्ष्मंशिवाप्रियंदेहालंकरणंबृहस्पतिदैवतंगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददे
ंत्रस्तु ॥सितंसूक्ष्मंसुखस्पर्शंमीशानादेःप्रियंसदा॥देहालंकरणंयस्मादतः शांतिंप्रयच्छ
श्वेतवस्त्रदानं॥अथपीतस्य॥ संकल्पादि॰ समस्तपापक्षयकाम॰॥ मंत्रस्तु॥ पीतवासः
नांप्रीतिवर्धनं ॥ दानेनानेनमेपापंहरत्वाशुजनार्दनः ॥ इतिपीतवस्त्रदानम् ॥ अथर
भविष्ये ॥ संकलपादि॰ आदित्यप्रीतिकामः ॥ मंत्रस्तु ॥ रक्तवस्त्रं सदारम्यमादित्य
॥ श्रीकरंरूपदंनित्यमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिरक्तवस्त्रदानम् ॥ अथनीलवस्त्रदानं ॥
ंकल्पादि॰ बलायुःश्रीवृद्धिकामः ॥ मंत्रस्तु ॥ मनोहरंनीलवस्त्रंबलरामाप्रियंसदा ॥
श्रीदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिनीलवस्त्रदानं ॥ अथचित्रवस्त्रदानं ॥ भविष्ये ॥ संकलपा
ीतिकामः॰ ॥ मंत्रस्तु ॥ षण्मुखस्यप्रियंरम्यंचित्रवस्त्रंमनोरमं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनशां
मइति ॥ इतिचित्रवस्त्रदानम् ॥ अथकृष्णवस्त्रदानं ॥भविष्ये॥संकलपादि॰सर्वारिष्टभ
परिहारायमृत्योः प्रीतिकामश्च इदंकृष्णवस्त्रंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे ॥
ष्णवासः प्रियंमृत्योः सर्वारिष्टविनाशनं ॥ भयपीडामृतिहरमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥इति

म् ॥ अथपट्टकूलदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० कीर्तिकांतिसर्वदेवप्रीतिकामश्च० ॥
ट्टकूलंसदारम्यंपवित्रंकामदंनृणां ॥ विष्णवादीनांप्रीतिकरमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इति
म् ॥ अथमृतकर्पटदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० पितृतृप्तिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ कीट
ृतकर्पटसंज्ञकम् ॥ पितॄणांप्रीतिदंयस्मादतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इति मृतकर्पटदानम् ॥
दानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि० सर्वदेवप्रीतिकामः० मंत्रस्तु ॥ ऊर्णावस्त्रंचारुचित्रंदे
र्शनं॥सुखस्पर्शकरंयस्मादतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इत्यूर्णावस्त्रदानम् ॥ अथकंबलदानं ॥
लः पट्टगर्भश्चेन्महाशीतविनाशकः ॥ सएवविपरीतश्चेन्महावृष्टिविनाशकः ॥ संकल्पा
प्रीतिकामः० ॥ मंत्रस्तु॥ शीतवर्षाहरःपुण्योहृष्टिबलविवर्धनः॥ कंबलस्यप्रदानेनशांति
ति॥इतिकंबलदानम्॥अथचित्रकंबलदानं ॥भविष्ये॥संकल्पादि०श्रीलक्ष्मीनारायणप्री
मंत्रस्तु॥ऊर्णापट्टश्चाविकादिःसर्वदेवप्रियःशुचिः ॥ चित्रकंबलदानेनममसंतुमनोरथाः॥
लदानं ॥ अथताम्रपात्रदानं ॥ वराहपुराणे । अथातः संप्रवक्ष्यामिपात्रदानमनुत्त
ताम्रमयंपात्रंयथाविभवविस्तरं ॥ तत्पात्रेहैमींलक्ष्मीनारायणप्रतिमांउमामहेश्वरप्रतिमां
मपिपूजयित्वा परापवादपैशुन्याभक्ष्यभक्षणादिशरीरोत्थसकलपापनाशकामइदंता

म्रपात्रं उमामहेश्वरलक्ष्मीनारायणप्रतिमासहितंचगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ परापवादपैशुन्यादभक्ष्यस्यचभक्षणात् ॥ पापंगात्रोत्थितंताम्रपात्रदानात्प्रणश्यतु इति॥ एवंसंकल्पवाक्यंप्रतिमादिसर्वपात्रदानेषुबोध्यं ॥ इतिताम्रपात्रदानं ॥ अथप्रसंगात्ताम्रदानमपिभविष्ये । संकल्पादि॰ आरोग्यबलवृद्धिसूर्यप्रीतिकामः॰॥मंत्रस्तु ॥ सूर्यप्रीतिकरंताम्रमारोग्यबलवर्धनं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम ॥ इति ॥ इतिताम्रदानं ॥ अथकांस्यपात्रदानं ॥ वाराहे । संकल्पादि॰ कामकृतपापनाशकामः॰ मंत्रस्तु ॥ यानिपापान्यनेकानिकामाकामकृतानिच॥ कांस्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा इति ॥ इतिकांस्यपात्रदानं॥ अथप्रसंगात्कांस्यदानमपिभविष्ये । संकल्पादि॰ ब्रह्माविष्णुशिवप्रीतिकामः॰ मंत्रस्तु ॥ कांस्येब्रह्माशिवौसाक्षात्कांस्यमेताद्विभावसुः ॥ कांस्यंविष्णुमयंयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकांस्यदानं ॥ अथलोहपात्रदानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि॰ लोभाज्ज्ञानाज्ञानकृतपापक्षयकामः॰ ॥ मंत्रस्तु ॥ ज्ञानाज्ञानकृतंपापंमयालोभात्कृतंचिरात् ॥ लोहपात्रप्रदानेनममशीघ्रंव्यपोहतु ॥ इतिलोहपात्रदानं ॥ अथरौप्यपात्रदानं ॥ विष्णुधर्मे । संकल्पादि॰ कन्यादूषणपरदाराभिमर्शनादिपापक्षयकामः ॰ ॥ मंत्रस्तु ॥ कन्यादूषणतः पापंपरदाराभिमर्शनात् ॥ रौप्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा इति ॥ इतिरौप्यपात्रदानं॥

अथसुवर्णपात्रदानं ॥ वाराहे । संकल्पादि० जन्मांतरसहस्रोत्थदुष्कृतनाशकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ जन्मांतरसहस्रेषुयत्कृतंदुष्कृतंमया ॥ तत्सर्वंनाशमायातुस्वर्णपात्रप्रदानतः ॥ इति ॥ इतिसुवर्णपात्रदानं ॥ अथस्थालीदानं ॥ भविष्ये । कृत्वाताम्रमयींस्थालींपलानांपंचभिः शतैः ॥ अशक्तस्तुतदर्धेनतदर्धार्धेनवापुनः ॥ अत्यशक्तौमृन्मयींपायसेनपूर्णांघृतशर्कराशाकजलपात्रयुतांचसवस्त्रांमंडलेसंस्थाप्यगंधमाल्यादिनालंकृत्य ॥ आदित्येऽहनिसंक्रांतौचतुर्दश्यष्टमीषुच ॥ एकादश्यांतृतीयायांविप्रायप्रतिपादयेत् ॥ अद्येत्यादि० यावज्जीवंसकुटुंबस्ययथेष्टमन्नमक्षय्यभोज्यादिलाभकामःइमांस्थालीं पायसपूर्णां घृतशर्कराशाकजलपात्रवस्त्रावृतांमंडलस्थांसालंकृतांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । इमांपायसपूर्णांयः स्थालींघृतजलादिभिः ॥ दद्यात्संपत्तिपात्रंस्यादतः पाहिमहेश्वर इति ॥ सकलतिथीनाममादीनामप्ययमेवमंत्रः ॥ सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिस्थालीदानं ॥ अथवेदपुस्तकादिदानानि ॥ वायवीये ॥ अष्टादशपुराणानिसहिरण्यानिपर्वणि ॥ लिखित्वायः प्रयच्छेत्तुसविद्यापारगोभवेत् ॥ रामायणंभारतंचदत्त्वास्वर्गेमहीयते ॥ धर्मशास्त्रंनरोदत्त्वास्वर्गलोकेमहीयते इति॥ भविष्ये॥ धेनुदानसहस्रेणसम्यग्दत्तेनयत्फलं ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिपुस्तकैकप्रदानतइति ॥ अथप्रसंगाच्चतुर्दशविद्याउक्तामदनरत्नेनंदिपुराणे ॥ विद्याश्चतुर्दशप्रोक्ताःक्रमेणचयथा

स्थिताः॥षडंगाश्चतुरोवेदाधर्मशास्त्रंपुरातनं ॥ मीमांसातर्कशास्त्रंचएताविद्याश्चतुर्दश ॥ आसामवांतरोत्पन्नाःपराविद्याः सहस्रशः इति ॥ पुरातनंपुराणं ॥ तत्रैवकालमाह ॥ चंद्रसूर्योपरागेवासक्रांत्ययनवासरे ॥ शुभेह्निशुभनक्षत्रेकृत्वामंडलमुत्तमं ॥ चतुरस्रंवितानंचबद्ध्वापुष्पोपशोभितं ॥ तत्रन्यस्यासनंदिव्यंदिव्यगंधाधिवासितं ॥ तत्रसंस्थापयेद्यंत्रंनागदंतमयंशुभं ॥ संस्थाप्यपुस्तकंतत्रनैगमंभारतादिकं ॥ नैगमंवेदपुस्तकं । पुण्यंपवित्रंसंपूज्यवस्त्रालंकारभूषणैः ॥ पूजयेच्चदिशापालांल्लोकपालान्यथाक्रमं ॥ कन्याः स्त्रियश्चसंपूज्यामातरः कल्पयेच्चताः ॥ शास्त्रतद्भावाविदुषिदद्यात्पुस्तकमुत्तमम् इति ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः पुण्यकालेदेशकालौसंकीर्त्य गोसहस्रदानसमफलावाप्तिस्वर्गलोकमहिमत्वच्चतुर्दशविद्यावेदांगपारगत्वसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंअमुकपुस्तकदानमहंकरिष्येइतिसंकल्प्य पूर्वोक्तमंडपादियथाशक्त्याकल्पयित्वा नागमययंत्रे वस्त्रद्वयबद्धऊर्णापट्टसूत्रवेष्टितंपुस्तकंसंस्थाप्यहैमींसरस्वतीप्रतिमांरौप्यमयसिंहं विष्णुंचतत्रावाह्यपरितोलोकपालांश्चावाह्यतत्रसुवासिनीः कुमारीश्चावाह्य यागुंगूर्यासिनीवालीयाराकायासरस्वती ॥ इंद्राणीमह्वऊतयेवरुणानींस्वस्तये इतिमंत्रेण । यद्वा । देवींवाचमजनयंतदेवास्तांविश्वरूपाः पशवो वदंति ॥ सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु इतिमंत्रेणाऽऽवाहितदेवताः षोडशोपचारैर

भ्यर्च्यद्विजंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ अद्येत्यादि० संकल्पोक्तफलंसंकीर्त्यइदंपुस्तकंप्रतिमायुतंससिंहंऊर्णापट्टबद्धंदृढसूत्रवेष्टितंनागमययंत्रेस्थितंयथाशक्तिसोपस्करं सरस्वतीदैवतंगोत्रयशर्मणेसुपूजिताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रौतु ॥ सर्वविद्याश्रयायज्ञाः करणंलिखिताक्षरं ॥ पुस्तकस्यप्रदानेनप्रीणातुममभारती ॥ सरस्वतिजगन्मातः शब्दब्रह्माधिदेवते ॥ अस्याः प्रदानाद्वागीशाप्रसन्नाजन्मजन्मनि॥ततः सुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिपुस्तकदानं ॥ अथरत्नदानं ॥ भविष्ये । माणिक्यंपद्मरागंचवैदूर्यंपद्ममेवच ॥ मारकतंचगोमेदंपुष्परागंचमौक्तिकं ॥ हरितंचनवैतानिरत्नान्युक्तानिसूरिभिः इति ॥ रत्नदानाद्धरिर्लक्ष्मीःस्वपदंचप्रयच्छति इति ॥ अद्येत्यादि० लक्ष्मीनारायणपदावाप्तिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ यस्माद्रत्नेषुसर्वेषुसर्वेदेवाव्यवस्थिताः ॥ तस्माद्रत्नप्रदानेनवांछितंफलमश्नुते ॥ इतिनवरत्नदानानि ॥ मौक्तिकमंत्रस्तु । मौक्तिकंभूषणंविष्णोः श्रियोगौर्याः शिवस्यच ॥ दानेनास्यसुखंचास्तुऐहिकामुष्मिकंममेति ॥ अथप्रवालदानमंत्रस्तु ॥ प्रवालंपुष्टिदंश्रीदंकांतिदंशुभदंतथा ॥ दानेनास्यमहत्सौख्यंशांतिरस्तुसदामम इति ॥ अथकर्णभूषणदानमंत्रस्तु । भूषणंकर्णयोः स्त्रीणांस्वर्णरत्नादिसंयुतं ॥ ताटंकस्य प्रदानेनसौभाग्यंवर्धतांमम इति॥ अथमांगल्यमणिदानमंत्रस्तु ॥ मांगल्यमणयोलक्ष्म्यागौर्याः प्रीतिकराः सदा ॥ त

स्मादेषांप्रदानेनशांतिरस्तुसदाममेति ॥ हरिद्रादानमंत्रस्तु ॥ गौर्याःप्रीतिकरानित्यंहरिद्रासर्वकामदा ॥ तस्मादस्याःप्रदानेनसौभाग्यंजन्मजन्मनि इति ॥ कुंकुमदानमंत्रस्तु ॥ कुंकुमंशोभनंरम्यंसर्वदामंगलप्रदं ॥ दानेनास्यमहत्सौख्यंसौभाग्यंस्यात्सदामम इति ॥ सिंदूरदानमंत्रस्तु॥सिंदूरंशोभनंरम्यंगणेशस्यप्रियंपरं ॥ दानेनास्यपरालक्ष्मीः स्थिरामेचास्तुसंतातिरिति ॥ कस्तूरीदानमंत्रस्तु ॥ कस्तूरीभोगदाभव्यादेवमर्त्यजनप्रिया ॥ दानेनास्याः सुखंभोगः शांतिरस्तुसदामम ॥ इति ॥ कर्पूरदानमंत्रस्तु ॥ कर्पूरंशीतलंचारुदेवर्षिगुरुसेवितं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनलक्ष्मीस्तिष्ठतुमद्गृहे ॥ तथा ॥ कर्पूरंरुचिरंविप्रगृहाणमंसुपूजितं ॥ पुण्यगंधस्थितासामेकमलाप्रीयतामिति ॥ नानासुगंधद्रव्यदानमंत्रस्तु ॥ गंधोमनोहरोदिव्यः शांतिदःसुखदस्तथा ॥ तस्मादस्यप्रदानेनसुगंधःस्यात्सदाममइति ॥ इतिभविष्यपुराणोक्तनानाद्रव्यदानमंत्राः ॥ अथदेवेगलंतिकादानं ॥ भविष्यपुराणे । वसंतसमयंज्ञात्वामत्वादेवालयंशुभं ॥ शिवस्य विष्णोरर्कस्यइष्टदेवस्यवापुनः ॥ स्रवंतंकारयेत्कुंभंसच्छिद्रंदेवमस्तके ॥ दिवारात्रौस्रवेदेवंजलंमासचतुष्टयं ॥ स्रवत्तद्बिंदुसंख्याकान्स्वर्गलोकेमहीयते ॥ अत्रप्रयोगस्तु ॥ वसंतेशुभदिनेस्थिरलग्नादौकृतनित्यक्रियः आचम्यप्राणानायम्य अद्येत्यादि० देवशिरासिस्रवज्जलबिंदुसमसंख्याकाब्दशिवपुरादिनिवासकामोमासचतुष्टयंदिवारात्रौ च देवेगलंति

कादानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य ॥ प्रासादंसम्यक्प्रक्षाल्यदेवंपंचामृताद्युपचारैरभ्यर्च्यदेवेगलंतिकांबध्नीयात् ॥ मंत्रस्तु । स्कांदे ॥ ॐ नमः शंकरः शंभुर्भवोधाताशिवोहरः ॥ प्रीयतांमेमहारुद्रोजलसेकप्रदानतः इति ॥ एवंमासचतुष्टयंदेवेगलंतिकादानंकृत्वाअंतेप्येवंपंचामृतादिपूजांकृत्वायथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वातेभ्योदक्षिणांदद्यादिति ॥ त्रयाणामपिजीवानामुदकंजीवनंस्मृतं ॥ पवित्रममृतंयस्मात्तद्देयंपुण्यमिच्छता इति ॥ इतिस्कांदोक्तंदेवेगलंतिकादानं ॥ अथप्रपादानम् ॥ भविष्ये ॥ अतीतेफाल्गुनेमासिप्राप्तेचैत्रमहोत्सवे ॥ पुण्येह्निविप्रकथितेमंडपंकारयेत्ततः ॥ इति ॥ पुरमध्येचतुष्पथेजलरहितमार्गेवृक्षमूलेप्रपामंडपंकारयित्वातन्मध्येसुगंधकान्जलकुंभान्संस्थाप्यप्रपापालकंबटुपुत्रंसंस्थाप्यप्रार्थयेत् ॥ प्रपेयंसर्वसामान्याभूतेभ्यःप्रतिपादिता ॥ अस्याःप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति॥ ततोऽनिवारितंदेयंतोयंमासचतुष्टयं॥ त्रिपक्षंवामहाराजजीवानांजीवनंपरं ॥ प्रत्यहंकारयेत्तस्यांभोजयेच्छक्तितोद्विजान् ॥ अनेनविधिनायस्तुग्रीष्मेतापप्रणाशनं ॥ पानीयमुत्तमंदद्यात्तस्यपुण्यफलंशृणु ॥ कपिलाशतदानस्यसम्यग्दत्तस्ययत्फलं ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिसर्वदेवैःसुपूजितः इति ॥ इतिप्रपादानं ॥ अथहैमंतिकेऽग्निदानं ॥ भविष्ये । अग्निंहैमंतशिशिरऋतौतीर्थेसुरालये ॥ मठेदेवालयेचैवअग्निंप्रज्वालयेत्तुयः ॥ षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयतेइति ॥ तथा

प्रज्वालयेद्वह्निसेवनार्थंद्विजन्मनां ॥ दातव्योदीपकोऽखंडोदेवमुद्दिश्यमाधवम् ॥ इतिमाधवोक्तेश्च ॥
इतिहेमंतशिशिरऋतावग्निदानं ॥ अथदीपदानं ॥ संवर्तः । देवागारेद्विजागारेदीपंदत्त्वाचतुष्पथे ॥
मेधावीज्ञानसंपन्नश्चक्षुष्मांश्चसदाभवेत् इति ॥ तथोत्तरायणेदीपदानमतिप्रशस्तं ॥ मंत्रस्तु ॥
दीपदानप्रदोनित्यंदेवतानांप्रियःसदा ॥ दानेनास्यभवेत्सौख्यंशांतिमेवंवांछितंफलं ॥ सज्योति
स्तैलपात्रंचदीपंबाहुसमुन्नतं ॥ सुखंस्यादस्यदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ इतिदीपदानं ॥
अथपांथपरिचर्या ॥ भविष्ये । पांथंपरिचरेद्यस्तुशयनासनभोजनैः ॥ सस्वल्पेनप्रयासेनजयातिक्र
तुयाजिनम् इति ॥ तथा । अप्रणोद्योऽतिथिः सायमपिवाभूतृणोदकैः । इतियाज्ञवल्क्यः । प्रचेता
अपि । यः प्रातर्वैश्वदेवांतेसायंवागृहमागतः ॥ देववत्पूजनीयोऽसौसूर्योढः सोतिथिःस्मृतः ॥ इति।
तथा । दिवातिथौतुविमुखेगतेयत्पातकंनृणां ॥ तदेवाष्टगुणंपुंसांसूर्योढेविमुखेगते ॥ तस्मात्स्वश
क्त्याराजेंद्रसूर्योढमातिथिंनरः ॥ पूजयेत्पूजितेतस्मिन्पूजिताः सर्वदेवताः ॥ इतिपांथपरिचर्या ॥
अथगोपरिचर्या ॥ विष्णुः । गवांकंडूयनंचैवसर्वकल्मषनाशनं ॥ गवांग्रासप्रदानेनस्वर्गलोकेमही
यते इति ॥ ग्रासप्रदानमंत्रस्त्वपरार्के ॥ सुरभित्वंजगन्मातर्नित्यंविष्णुपदेस्थिता ॥ सर्वदेवमयेग्रासं
मयादत्तमिमंग्रस ॥ प्रार्थनामंत्रस्तु। ततः। सर्वदेवमयेदेविसर्वदेवैरलंकृते ॥ मातर्ममाभिलषितंसफलं

कुरुनंदिनि ॥ इतिप्रार्थयेत्॥इतिगोपरिचर्या ॥ अथधर्मघटदानं ॥ विष्णुः । शीतलेनसुगंधेनवारिणा पूरितंघटं ॥ शुक्लचंदनलिप्तांगंपुष्पदामोपशोभितं ॥ दध्योदनभृतंकुर्याच्छरावंतस्यचोपरि ॥ उपानच्छत्रसंयुक्तंधर्माख्यंकलपयेद्घटम् ॥ पुष्पाक्षतान्गृहीत्वातुइमंमंत्रमुदीरयेत्॥नमोस्तुविष्णुरूपायनमः सागरसंभव ॥ अपांपूर्णोद्धरास्मांस्त्वंदुःखसंसारसागरात् इति ॥ प्रार्थनामंत्रस्तु । उदकुंभोमयादत्तोग्रीष्मकालेदिनेदिने ॥ शीतोदकप्रदानेनप्रीयतांमधुसूदनः इति भविष्ये । प्रत्यहंधर्मघटकोवस्त्रसंवेष्टितोनवः ॥ ब्राह्मणस्यगृहेदेयः शीतामलजलः शुचिः ॥ वसंतग्रीष्मयोर्मध्येपानीयं यः प्रयच्छति ॥ पलेपलेसुवर्णस्यफलमाप्नोतिमानवः ॥ मार्गशीर्षात्समारभ्यउदकुंभंतुयः क्षिपेत् ॥ दिनेदिने सहस्रस्यगवांदानफलंलभेत् इति ॥ उद्यापनंतुमासिमासिकार्यं ॥ भविष्ये । मंडकावेष्टिकाभिश्च पक्वान्नैः सर्वकामिकैः ॥ उद्दिश्यशंकरंविष्णुंब्रह्माणमथवापितॄन् ॥ ततः सतिलंप्रोक्ष्यानेनमंत्रेणदद्यात् । एषधर्मघटोदत्तोब्रह्मविष्णुशिवात्मकः ॥ अस्यप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति । अनेनविधिनायस्तुधर्मकुंभंप्रयच्छति॥ वसंतग्रीष्मसमयेगोप्रदानफलंलभेत् इति॥ इतिधर्मघटदानं ॥ कलशदानमंत्रस्तु ॥ कलशःशुभदोभव्योजलेनपरिपूरितः॥ दानेनास्यमहत्सौख्यंशांतिरस्तुसदामम इति ॥ जलपात्रदानमंत्रोऽपि ॥ वारिणापूरितंपात्रंतापत्रयहरंशुभं ॥ देवर्षिपितृतृप्त्यर्थंगृहाणसुर

सत्तम ॥ इति ॥ अथयज्ञोपवीतदानं॥ बौधायनः। यज्ञोपवीतदानेनजायतेब्रह्मवर्चसी॥ तस्मात्तानिप्रदेयानिब्राह्मणेभ्योविपश्चिता इति ॥ इत्युपवीतदानं॥ हेमाद्रौ। माघेतिलदानात्पापनाशः ॥ याम्यलोकजयकामश्चफाल्गुनेप्रियंगुदानाल्लक्ष्मीवान्भवति ॥ चैत्रेचित्रवस्त्रदानात्सौभाग्यवान् ॥ वैशाखेअपूपदानात्स्वर्गलोकावाप्तिः ॥ ज्येष्ठेछत्रदानात्सर्वान्कामानवाप्नोति ॥ आषाढेचंदनकर्पूरदानात्फलातिशयः। श्रावणेवस्त्रदानान्महाफलं। भाद्रेफाणितदानात्फलातिशयः। फाणितंलोकेकाकवीतिप्रसिद्धा। आश्विनेघृतदानेनरूपवान्। कार्तिकेदीपान्नदानाद्धानर्घफलम्। मार्गशीर्षेलवणदानाद्रूपवान्। पौषेस्वर्णदानात्तुष्टिमान्। सर्वमासशुक्लपक्षेषुपुष्पदानान्महालक्ष्मीमवाप्नुयात् ॥ कृष्णपक्षेषुफलदानात्फलातिशयः ॥ इतिमासपक्षदानानि ॥ अथाधिमासेदानम् ॥ हेमाद्रौपाद्मे। अधिमासेतुसंप्राप्तेगुडसर्पिर्युतानिच ॥ चंद्रवद्वर्तुलान्यंगव्रीहिपिष्टकृतानिच ॥ साज्यानिदधिमिश्राणिअधिमासेनृपोत्तम ॥ त्रयस्त्रिंशदपूपानिदातव्यानिदिनेदिने ॥ व्यतीपातदिनेयद्वाद्वादश्यामथवानृप ॥ पौर्णमास्याममायांवानवम्यांवानृपोत्तम ॥ अष्टम्यामथपंचम्यांकुर्याद्व्रतमनुत्तमम् ॥ आधिमासेतुसंप्राप्तेत्रयस्त्रिंशत्तुदेवताः ॥ उद्दिश्यापूपदानेनपृथ्वीदानफलंलभेत् ॥ देवतानामानितुभाविष्ये॥ विष्णुं १ जिष्णुं २ महाविष्णुं३हरिं ४ कृष्ण५ मधोक्षजं ६ ॥केशवं७माधवं८राम९मच्युतं१०

पुरुषोत्तमं ११ ॥ गोविंदं १२ वामनं १३ श्रीशं १४ श्रीकंठं १५ विश्वसाक्षिणं १६ ॥ नारायणं १७ मधुरिपु १८ मनिरुद्धं १९ त्रिविक्रमं २० ॥ वासुदेवं २१ जगद्योनि २२ मनंतं २३ शेषशायिनं २४ ॥ संकर्षणंच २५ प्रद्युम्नं २६ दैत्यारिं २७ विश्वतोमुखं २८ ॥ जनार्दनं २९ धरावासं ३० दामोदर ३१ मघार्दनं ३२ ॥ श्रीपतिं ३३ चत्रयस्त्रिंशदुद्दिश्यप्रतिनामभिः ॥ त्रयस्त्रिंशदपूपानिकांस्यपात्रेनिधायच ॥ सघृतंसहिरण्यंच ब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ अद्येत्यादि० ममेहफलावाप्ति विष्णवादिश्रीपत्यंताः त्रयस्त्रिंशद्देवताउद्दिश्यश्रीपुषोत्तमभास्करप्रीतयेइदंवायनकंत्रयस्त्रिंशदपूपोपेतकांस्यपात्रंससुवर्णघृततांबूलदक्षिणादिसोपस्करं श्रीविष्णुरूपायब्राह्मणायगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्यात् ॥ दानमंत्रस्तु ॥ विष्णुरूपीसहस्रांशुः सर्वपापप्रणाशनः ॥ अपूपान्नप्रदानेनममपापंव्यपोहतु॥ नारायणजगद्बीजभास्करप्रतिरूपक॥ दानेनानेनपुत्रांश्चसंपदंचाभिवर्धय ॥ यस्यहस्तेगदाचक्रेगरुडोयस्यवाहनं॥ शंखःकरतलेयस्यसमेविष्णुः प्रसीदतु ॥ कलाकाष्ठादिरूपेणनिमेषघटिकादिना ॥ योवंचयतिभूतानितस्मैकालात्मनेनमः ॥ कुरुक्षेत्रमयंदेशः सूर्यपर्व द्विजोहरिः ॥ पृथ्वीसममिदंदानंगृहाणपुरुषोत्तम॥ मलानांचविशुद्ध्यर्थंपापप्रशमनायच॥ पुत्रपौत्राभिवृद्ध्यर्थंप्रदत्तंतवभास्कर ॥ मंत्रैरेतैश्चयोदद्यात्त्रयस्त्रिंशदपूपकान् ॥ प्राप्नोतिविपुलां लक्ष्मींपुत्र

पौत्रादिसंततिम् ॥ इत्युक्तंमहाभारते ॥ एतन्मलमासव्रतंतुदानरूपंसर्वेषांनित्यं ॥ मलमासंयदाप्राप्यसंध्योपासनतर्पणं॥ श्राद्धादिनियमंजाप्यंनिष्फलंतद्व्रतंविना। इति॥ भविष्ये अकरणेप्रत्यवायोक्तेश्च॥ इत्यधिमासेदानरूपव्रतं॥ अथप्रातर्नित्यंघृतपात्रच्छायादानं॥ भविष्ये॥ कांस्यपात्रेस्थिताज्यंचआत्मरूपंनिरीक्ष्यतु ॥ ससुवर्णंतुयोदद्यात्सर्वविघ्नोपशांतये ॥ अद्येत्यादि० ममैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयसर्वग्रहपीडाशांतिशरीरोत्थार्तिनाशाय प्रसादवांछायुरारोग्यादिसर्वसौभाग्यप्राप्तयेसौख्यप्राप्तयेवाइदंस्वदेहच्छायावीक्षिताज्यपूरितकांस्यपात्रंससुवर्णंविष्णुदैवतं गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममोति ॥मंत्रौतु॥ यालक्ष्मीर्यच्चमेदौस्थ्यंसर्वांगसमुपस्थितं॥ तत्सर्वंनाशयाज्यत्वंश्रियमायुश्चवर्धय ॥ आज्यंतेजःसमुद्दिष्टमाज्यंपापहरंपरं ॥ आज्यंसुराणामाहारःसर्वमाज्येप्रतिष्ठितं॥आज्यपात्रप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम ॥इतिनित्यच्छायादानं ॥ अथसंक्रांतिदानं ॥ विश्वामित्रः॥मेषसंक्रमणेभानोर्मेषदानंमहाफलं॥वृषसंक्रमणेदानंगवांप्रोक्तंतथैवच ॥वस्त्रान्नदानपानानिमिथुनेविहितानितु॥घृतधेनुप्रदानंतुकर्कटेचविशिष्यते॥सिंहेचविहितंपात्रंदद्याद्वैससुवर्णकं॥ कन्याप्रवेशेवस्त्रागांसुरभीणांतथैवच॥तुलाप्रवेशेधान्यानांबहुवीजफलान्यापि ॥ कीटप्रवेशेवस्त्राणांवेश्मनांदानमेवच॥कीटोवृश्चिकः ॥ धनुःप्रवेशेवस्त्राणांयानानांदानमुच्यते ॥ झषप्रवेशेदारूणांदानमग्नेस्तथैवच ॥

झषोमकरः ॥ कुंभप्रवेशेदानंतुगवामंबुतृणस्यच ॥ मीनप्रवेशेह्यम्लानमालानामपिचोत्तमम् ॥ दानान्यथैतानिमयाद्विजेंद्रप्रोक्तानिकालेतुनरश्चदत्त्वा ॥ प्राप्नोतिकामंमनासिस्वभीष्टंतस्मात्प्रशंसंतिहिकालदानम् इति ॥ अत्रकालःसमयः ॥ इतिसंक्रांतिदानानि ॥ अथनानाधान्यदानमंत्राः ॥ हेमाद्रौदानकांडे । देयंतद्योजयेत्पूर्वंततोविप्रंप्रपूजयेत् ॥ तत्तन्मंत्रैः प्रदद्याद्वै सर्वदानेष्वयंविधिः इति ॥ तत्रादौतंडुलदानमंत्रः ॥ पावनाः सर्वयज्ञेषुप्रशस्ताहोमकर्मणि ॥ तंडुलानांप्रदानेनप्रीयतामग्निदेवता ॥ तथा ॥ व्रीहिजास्तंडुलाः शुद्धाः पितृदेवद्विजप्रियाः॥ तस्मादेषांप्रदानेनसर्वकामाश्चमेसदा॥ व्रीहिदानमंत्रस्तु ॥ ब्रह्मणानिर्मिताः पूर्वंव्रीहयोयज्ञसाधनाः ॥ अनेनव्रीहिदानेनममसंतुमनोरथाः इति ॥ यवदानमंत्रस्तु ॥ धान्यराजाश्चमांगल्योद्विजप्रीतिकरायवाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममास्त्वभिमतंफलं ॥ तथा ॥ पूर्वमेवाहियज्ञार्थंनिर्मिताब्रह्मणायवाः ॥ अनेनयवदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ गोधूमदानमंत्रस्तु ॥ धान्यचूडामणेर्जंबूद्वीपेगोधूमसंभवः ॥ गंधर्वसौख्यतृप्तिः स्यादतः शांतिं प्रयच्छमे ॥ मुद्गदानमंत्रस्तु ॥ मुद्गधान्यंप्रियंचैवमनुष्याणांचनित्यशः ॥ तस्मादेषांप्रदानेन शांतिःस्वस्त्ययनंमम इति ॥ माषदानमंत्रस्तु ॥ यस्मान्मधुवधेकाले विष्णुदेहसमुद्भवाः ॥ पितृणांतृप्तिदामाषाअतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ चणकदानमंत्रस्तु॥ पुरागोवर्धनोद्धारसमयेकृष्णभाक्षिताः॥

चणकाः सर्वपापघ्ना अतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ कुलित्थदानमंत्रस्तु । अग्निगर्भोद्भवाः सौम्या बलारोग्ययशःप्रदाः ॥ कुलित्थानांप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ तिलदानमंत्रस्तु । तिलाः पापहरानित्यंविष्णुदेहसमुद्भवाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनपापनाशनमुच्यते इति ॥ स्वर्णतिलदानमंत्रस्तु । तिलाः स्वर्णमयादेवदुरितक्षयकारकाः ॥ विष्णुप्रीतिकरानित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ अथसामान्यतः सर्वधान्यमंत्रस्तु । धान्यंकरोतिदातारमिहलोकेपरत्रच ॥ तस्मादस्यप्रदानेनममसंतुमनोरथा इति ॥ ससुवर्णतिलपात्रदानमंत्रस्तु । तिलाः पुण्याः पवित्राश्चसर्वपापहराः शुभाः॥ शुक्लाश्चैवतथा कृष्णाविष्णुगात्रसमुद्भवाः ॥ यानिकानिचपापानिब्रह्महत्यासमानिच ॥ तिलपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदेति ॥ निष्पावदानमंत्रस्तु ॥ निष्पावानिर्मिताः पूर्वंलोकानांहितकाम्यया ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममपापंव्यपोहतु इति ॥ प्रियंगुदानमंत्रस्तु । प्रियंगवःप्रियायस्मादग्नेश्चहव्यसाधनाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीणातुपुरुषोत्तमः इति ॥ श्यामाकदानमंत्रस्तु । श्यामाकास्तुसदापुण्याः पवित्रायज्ञसाधनाः ॥ अतस्तेषांप्रदानेनपावकोवरदःसदाइति ॥ कोद्रवदानमंत्रस्तु । कोद्रवानिर्मितादैवैः प्राणिनांजीवनायवै ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीणातुपुरुषोत्तमः इति ॥ लंकदानमंत्रस्तु । वातप्रवर्धका लंकाबलदाः पुष्टिकारकाः ॥ प्राणिप्रीतिकरानित्यमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ यावनालदानमंत्रस्तु ।

यावनालाः प्रीतिकराः कांतिपुष्टिबलप्रदाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनसस्यपूर्णंगृहंमम इति ॥ अथमसूरिकादानमंत्रस्तु । सवल्कलामसूरास्तुदुरितक्षयकारकाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनविष्णुः प्रीतिकरो मम इति ॥ सामान्यधान्यमंत्रस्त्वत्रबोध्यइतिहेमाद्रौनानाधान्यमंत्राः ॥ अथान्नदानमंत्राअपितत्रैव ॥ आदौपायसदानमंत्रस्तु ॥ पायसंशर्करायुक्तंसघृतंकांस्यभाजने ॥ प्रदानान्मेफलंचास्तुऐहिकामुष्मिकंचयत् इति ॥ क्षीरकमंडलुदानमंत्रस्तु ॥ सूर्यमंडलसंभूतागव्ययुग्धयुताः प्रियाः ॥ जनार्दनादिदेवानामतः पाहिसनातन इति ॥ ओदनमंत्रस्तु । अन्नंब्रह्ममयंसाक्षान्नराणांजीवरक्षणं ॥ ओदनस्यप्रदानेनममसंतुमनोरथाः इति ॥ दध्यन्नदानमंत्रस्तु । चंद्रमंडलमध्यस्थंचंद्रांबुदसमप्रभं ॥ दध्यन्नंचास्यदानेनप्रीयतांवामनोमम इति ॥ कृसरान्नदानमंत्रस्तु । कृसरान्नंस्वादुवर्यंदेवानांप्रीतिवर्धनं ॥ घृतव्यंजनसंयुक्तंदत्त्वारोगैर्विमुच्यते इति ॥ नानाभक्ष्यदानमंत्रस्तु । केशवस्याप्रियाभक्ष्याः शंभुब्रह्मादितुष्टिदाः ॥ पृथग्विधापूपकाद्यायच्छंतुबलमौरसम् इति ॥ सर्वान्नदानमंत्रस्तु । अन्नमेव यतोलक्ष्मीरन्नमेवजनार्दनः ॥ अन्नंब्रह्माखिलत्राणमस्तुमेसर्वजन्मनि इति ॥ इतिहेमाद्र्युक्तान्नदानमंत्राः ॥ अन्येऽपिकेचनमंत्रास्तत्रत्याएव ॥ सक्तुदानमंत्रस्तु । प्राजापत्यायतः प्रोक्ताः सक्तवोयज्ञकर्मणि ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीयतांमेप्रजापतिः इति ॥ शर्करादानमंत्रस्तु । अमृतस्यकुलोत्पन्ना

इक्षवोऽप्यथशर्करा ॥ सूर्यप्रीतिकरानित्यमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ तथा । शर्करेक्षुरसोद्भूतासदास्वादुकराप्रिया ॥ दानेनास्यास्तुमेनित्यंतुष्टाःस्युर्द्विजदेवताः इति॥ गुडदानमंत्रस्तु । प्रणवःसर्वमंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा ॥ तथारसानांप्रवरः सदैवेक्षुरसोमतः ॥ ममतस्मात्परांशांतिंददस्वगुडसर्वदा इति ॥ इक्षुदंडदानमंत्रस्तु । इक्षुदंडंगुरुतरंरसालंसर्वकामदं ॥ दानेनानेनतस्याशुप्रीयतांपरमेश्वरः इति ॥ मधुदानमंत्रस्तु । यस्मात्पितॄणांश्राद्धेषुपीतंमध्वमृतोद्भवं ॥ सदातस्यप्रदानेनमोक्षःस्याद्दुःखसागरात् ॥ घृतदानमंत्रः । कामधेनोःसमुद्भूतंदेवानामुत्तमंहविः ॥ आयुर्विवर्धनंदातुराज्यंपातुसदैवमाम् इति ॥ तैलदानमंत्रः । तैलंपुष्टिकरंनित्यमायुर्वृद्ध्यघनाशनं ॥ अमांगल्यहरंश्रीमदतः शांतिंप्रयच्छमे इति ॥ नवनीतदानमंत्रस्तु । कामधेनोः समुद्भूतंविष्णोः प्रीतिकरंपरं ॥ नवनीतप्रदानेनबलंपुष्टिंचमेऽच्युतेति ॥ तथा । क्षीरार्णवसमुद्भूतंविष्णोस्तुष्टिकरंसदा । नवनीतप्रदानेनवांछितंचास्तुमेसदा इति ॥ क्षीरदानमंत्रः । अलक्ष्मीहरणंनित्यंसौभाग्यबलवर्धनं । क्षीरंमंगलमायुष्यमतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ तथा । शिशूनांजीवनंक्षीरंपितृदेवप्रियंसदा ॥ कांतिदंपुष्टिदंनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ दधिदानमंत्रः । क्षीरेणाम्लंसमुद्भूतंदेवर्षिपितृतृप्तिदं ॥ दधिस्यान्मेऽमृतंनित्यमतः शांतिंप्रयच्छमे इति॥ तक्रदानमंत्रः॥ तक्रंदधिसमुद्भूतंप्राणिनांतृप्तिदंप

रं ॥ अतस्त्वस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ पुष्पदानमंत्रः । मनोहराणिपुष्पाणिसदादेवप्रियाणिच ॥ अतस्तेषांप्रदानेनममसंतुसुराः प्रियाः इति ॥ फलदानमंत्रः । मनोहराणिरम्याणिनित्यं स्वादुकराणिच ॥ फलानांसंप्रदानेनसंततिस्त्वमलामम ॥ इति । तथा । कलानिमधुराणीहमुनिदेवप्रियाणिच ॥ तस्मात्तेषांप्रदानेनसफलामेमनोरथाः इति ॥ तांबूलदानमंत्रः ॥ सोपस्करंचतांबूलं सर्वदामंगलंप्रियं ॥ प्रियंचैवतुदेवानांसौगंध्यंवदनेऽस्तुमे इति ॥ पादुकादानमंत्रः । कंटकोच्छिष्टपाषाणवृश्चिकादिनिवारणे ॥ पादुकेसंप्रदत्तेमेद्विजप्रीत्याप्रगृह्यताम्इति ॥ उपानद्दानमंत्रः ॥ उपानहौप्रदत्तेमेकंटकादिनिवारणे ॥ सर्वमार्गेषुसुखदेअतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ छत्रदानमंत्रः । इहामुत्रातपत्राणंकुरुमेकेशवप्रभो ॥ छत्रंत्वत्प्रीतयेदत्तंममास्तुचसदाशुभम् ॥ चामरदानमंत्रः । शशांककरसंकाशंहिमडिंडीरपांडुरं ॥ प्रोत्सारयाशुदुरितंचामरामरवल्लभ इति ॥ पत्रिकादानमंत्रः । पत्रिकासर्वजंतूनांशैत्यानंदकरीशुभा ॥ देवेंद्रप्रीतयेदत्ताअतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ इति ॥ व्यजनदानमंत्रः । व्यजनंवायुदैवत्यंग्रीष्मकालेसुखप्रदं ॥ अस्यप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति ॥ दर्पणदानमंत्रः ॥ दर्शनेनत्वमादर्शनृणांमंगलदायकः ॥ सर्वसौभाग्यसत्कीर्तिंनिर्मलंज्ञानमस्तुमे ॥ अथकूष्मांडादिदानं ॥ भविष्ये । ब्रह्महत्यादिपापघ्नंकूष्मांडंसुखसौ

ख्यदम् ॥ कार्तिकेरथसप्तम्यांदद्यात्पुण्यदिनेष्वपि इति ॥ अद्येत्या० ममब्रह्महननादिसमस्तपापक्षयपूर्वकंबहुपुत्रपौत्रसौभाग्यादिसकलमनोरथावाप्तिकूष्मांडबीजसमसहस्रसंख्याकाब्दब्रह्मलोकनिवाससिद्धये इदंकूष्मांडफलंबहुबीजाढ्यंघृतप्लुतंतिललिप्तंमुक्ताप्रवालरत्नहेमफलतांबूलवस्त्रादियुतंगोधूमराशिस्थितंवनस्पतिदैवतंसुवर्णदक्षिणायुतंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिद्विजहस्तेफलंदद्यात् ॥ दानमंत्रस्तुतत्रैव । ब्रह्महत्यादिपापघ्नंब्रह्मणानिर्मितंपुरा ॥ कूष्मांडंबहुबीजाढ्यंपुत्रपौत्रादिवृद्धिदं ॥ मुक्ताप्रवालहेमादियुक्तंदत्तंतवद्विज ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकूष्मांडदानं ॥ अथदेशविशेषेणमकरसंक्रांतौसौभाग्यवतीनांदानविशेषउक्तोहेमाद्रौव्यासेन ॥ सौभाग्यद्रव्यदानंचस्त्रीभिः कार्यं प्रयत्नतः ॥ सभर्तृकाभिः संक्रांतौफलादीनांमृगेरवौ ॥ दानंषोडशसंख्याकमेकैकस्यफलस्यच ॥ हैमराजतकांस्यानांभाजनानियथाभवेत् ॥ वर्धितफलदानमंत्रः ॥ सतिलंगुडसंयुक्तंरसप्रीतिकरंनृणां ॥ वार्धितंसंगृहाणेदमतः शांतिंप्रयच्छमे इति ॥ सतिलगुडापिष्टग्रासदानमंत्रः ॥ मकरेर्कैतुसंप्राप्तेग्रासस्तिलगुडोद्विजे ॥ दानेनपुत्रसौभाग्यंधनधान्यंसदास्तुमे ॥ भांडदानमंत्रः ॥ हिरण्यादीनिभांडानिपात्राणिमृन्मयानिच ॥ गृहाणेमानिवैयस्माद्भास्करः प्रीयतांमम ॥ गोधूमापिष्टदानमंत्रः । गोधूमजनितंपिष्टंशर्करा

घृतसंयुतम् ॥ द्विजवर्यंगृहाणत्वमतःशांतिंप्रयच्छमे॥शूर्पस्थार्द्रतंडुलदानमंत्रः ॥ तंडुलाः शालिजाः
शुक्लाः सार्द्राः शूर्पैर्व्यवस्थिताः ॥ संप्रदानेनवैतेषांशांतिरस्तुसदामम ॥ पायसपूरितकांस्यपात्रदान
मंत्रः ॥ सौभाग्यभाजनंकांस्यंपायसान्नेनपूरितम् ॥ दानेनानेनसौभाग्यंशांतिरस्तुसदामम इति ॥
फलपुष्पसहितकदलीस्तंभदानमंत्रः । कदलीसर्वदोषघ्नीहेमवर्णांबरावृता ॥ दानेनास्याःपुत्रपौत्र
सौभाग्यंचास्तुमेसदा इति ॥ सौभाग्यद्रव्ययुतशूर्पदानमंत्रः ॥ सकंचुकंवस्त्रयुग्मैस्तथाकर्णावतं
सकैः ॥ कंठसूत्रादिशूर्पस्यदानात्पातुशिवामम ॥ जानकीप्रीतयेशूर्पपंचकदानमंत्रः ॥ रामपत्नि
महाभागेसौभाग्यद्रव्यसंस्थिते ॥ गृहाणेमानिशूर्पाणिसोपस्कराणिजानकि ॥ सौभाग्यंभाग्यमारो
ग्यंसुतसौख्यंसदास्तुमे इति॥ अथषोडशविप्रेभ्यःसांगषोडशषोडशफलदानानि ॥ भविष्यपुराणे ।
दानं षोडशसंख्याकमेकैकस्यफलस्यच ॥ एवंषोडशविप्रेभ्योदत्त्वेप्सितमवाप्नुयात् इति ॥ अद्येत्या
दि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकसकलसौभाग्यस्त्रीपुत्रपौत्रादीप्सिताऽनंतफलावाप्तयेदीयमानफलस
मसंख्यवर्षसहस्रावच्छिन्नदेवांगनाभोगोत्तरानेकसुखावाप्तिकामश्च नानानामगोत्रेभ्यः षोडशसंख्या
केभ्यः सुपूजितेभ्यः ब्राह्मणेभ्यइमानिषोडशसंख्याकान्यमुकफलान्येकैकस्मैसगोधूमतांबूलफलद
क्षिणायुतानिवनस्पतिदैवतानिदातुमहमुत्सृजेनममेति दत्त्वाप्रणमेदिति॥दानमंत्रः॥ फलैः षोडशसं

युक्तंस्वर्णधान्यादिसंयुतं॥ द्विजवर्यंगृहाणत्वंममसंतुमनोरथाःइति॥इतिषोडशिकाफलदानं॥अथव्यतीपातेसुवर्णदानमाह॥हेमाद्रौ॥शंकुकर्ण प्रलंबोष्ठलंबभ्रूदीर्घनासिक ॥ अष्टनेत्रचतुर्वक्त्रविस्तीर्णशतयोजन॥व्यतीपातनमस्तेऽस्तुसोमसूर्यसुतप्रभो॥यत्किंचिद्दीयतेस्वर्णमेरुतुल्यंतुतद्भवेत् इति ॥ अद्येत्या०ममसमस्तपापक्षयपूर्वकहेममयहिमाचलदानसमफलावाप्त्यक्षय्यसुखश्रीसूर्यजनार्दनप्रीतये इदंसुवर्णमाग्निदैवतंसदक्षिणंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति॥ दानमंत्रः॥ गुंजामात्रमिदंस्वल्पं हेमविप्रकरेऽर्पितं ॥ हिमाचलमितंभूत्वाप्रीयतांमेजनार्दनः इति॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थमितिवा । इतिव्यतीपातेसुवर्णदानमंत्रः ॥ अथाश्वत्थसेवनं ॥ भविष्यपुराणे ॥ उदकुंभप्रदानेतुअशक्तोयः पुमान्भवेत् ॥ तेनाश्वत्थतरोर्मूलंसेव्यंनित्यंजितात्मना ॥सर्वपापप्रशमनंसर्वदुःखविनाशनं ॥ सर्वरोगापहं नित्यंध्रुवंसंततिवर्धनं ॥ सेचनमंत्रः ॥ सिंचामितेऽश्वत्थमूलंममसंततिवृद्धये॥ अश्वत्थरूपीभगवान्प्रीयतांमेजनार्दनः ॥ अनेनमंत्रवर्येणासिंचेदश्वत्थमूलकं ॥ नमस्कुर्यात्ततः सम्यक्प्रार्थयेच्चपुनः पुनः इति॥ सेचनफलमपितत्रैव॥ यःकरोतितरोर्मूलेसेकंमासचतुष्टयं ॥ मनोरथास्तुसिध्यंतिश्रुतिरेषासनातनी॥ मासचतुष्टयंचैत्रादौ॥ वैशाखधर्मेपि । अश्वत्थमूलमासिंचेत्तोयेनबहुनासदा॥ कुलानामयुतंतेनतारितंस्यान्नसंशयः इति ॥ इत्यश्वत्थसेचनं ॥ अथाथर्वणीये अश्वत्थाभिमंत्रणं॥

आरात्तेइत्यस्याग्निकांडांतोयोनित्वनग्निऋषिः । वनस्पतिर्देवता अनुष्टुप्छंदः अश्वत्थाभिमंत्रणे विनियोगः । ॐ आरात्तेअग्निरस्त्वारात्परशुरस्तुते ॥ निर्वातेत्वाभिवर्षतुस्वस्तितेऽस्तुवनस्पते इति ॥ तेकारस्थानेमेकारः स्वयंवक्तव्यः ॥ पौराणमंत्रस्तु । अक्षिस्पंदंभुजस्पंदंदुःस्वप्नंदुर्विचिंतितं॥शत्रुतश्वसमुत्पन्नमश्वत्थशमयस्वमे ॥पुराणांतरेमंत्रांतरमुक्तं ॥ मूलतोब्रह्मरूपायमध्यतोविष्णुरूपिणे ॥ अग्रतः शिवरूपायअश्वत्थायनमोनमः इति ॥ अश्वत्थस्पर्शंतुमंदवासरएवकुर्यात् ॥ अन्यवासरेष्वर्चनंसेवनंचदूरतएवकुर्यादित्युक्तंपाद्मे ॥ इत्यश्वत्थसेचनविधिः ॥ अथसूर्यादीनांवैषम्येदानान्युक्तानिज्योतिःसारे ॥ कौसुंभवस्त्रंगुडहेमताम्रंमाणिक्यगोधूमसुवर्णपद्मं ॥ सवत्सगोदानमितिप्रणीतंदुष्टायसूर्यायमसूरिकाश्च ॥ इति सूर्ये १॥ घृतकलशंसितवस्त्रंदधिशंखंमौक्तिकंसुवर्णंच॥ रजतंचप्रदद्याच्चंद्रारिष्टोपशांतयेत्वरितं ॥ इतिचंद्रे २ ॥ प्रवालगोधूममसूरिकाश्ववृषंसताम्रंकरवीरपुष्पं ॥ आरक्तवस्त्रंगुडहेमताम्रंदुष्टायभौमायचरक्तचंदनं ॥ इतिभौमे ३ ॥ नीलंवस्त्रंमुद्गंहेमंबुधायरत्नंपाचिंदासिकांहेमसर्पिः ॥ कांस्यंदंतंकुंजरस्याथमेषोरौप्यंसस्यंपुष्पजात्यादिकंच ॥ इतिबुधे ४ ॥ अश्वः सुवर्णंमधुपीतवस्त्रंसपीतधान्यंलवणंसपुष्पं ॥ सशर्करंतद्रजनीप्रयुक्तंदुष्टायशांत्यैगुरवेप्रणीतं ॥ इतिगुरौ ५ ॥ चित्रवस्त्रमपिदानवार्चितेदुष्टगेमुनिवरैः प्रणोदितं ॥ तंडुलंघृतसुवर्णरूप्यकं

वज्रकंपरिमलोधवलागौः ॥ इतिशुक्रे ६ ॥ नीलकंमाहिषंवस्त्रंकृष्णलोहंसदक्षिणं ॥ विश्वामित्रयायुतंदद्याच्छनिदुष्टप्रशांतये ॥ इतिशनौ ७ ॥ राहौदानंकृष्णमेषोगोमेदोलोहकंबलौ ॥ सुवर्णनागरूपंचसतिलंताम्रभाजनं॥ इतिराहौ ८ ॥ केतौवैदूर्यममलंतैलंमृगमदस्तथा॥ ऊर्णातिलैस्तुसंयुक्तंदद्यात्क्लेशापनुत्तये ॥ इति केतौ ९ ॥ इतिनवग्रहाणांदानेद्रव्याण्युक्तानि ॥ अथग्रहाणांदानानि ॥ ब्राह्मे । ग्रहदानक्रमंवक्ष्येसर्वसिद्धिकरंपरम् ॥ सर्वशांतिकरंनृणांसर्वपापप्रणाशनम् इति ॥ दानकालमपितत्रैव । अयनेविषुवेचंद्रसूर्योपरागेजन्मर्क्षेभानुवासरेपंचदश्यांप्रातिकूल्येपुण्यकालेपुण्यदेशेविवाहादौचदानंकार्यम् ॥ तत्रायंप्रकारः । हस्तमात्रांद्विहस्तांवावेदींकृत्वागोमयेनोपलिप्य तत्रसर्वतोभद्रंपंचरंगैर्विलिख्य वस्त्रंतत्रप्रसार्यतंडुलैस्तत्रनवकोष्ठात्मकंपद्मंकृत्वाकोष्ठेषुतंडुलैः पद्मानिकृत्वातेषुनिष्कत्रयेणयथाशक्त्यावासुवर्णप्रतिमाआदित्यादिग्रहाणांकृत्वाऽऽदौ आदित्यंमध्यमेकोष्ठेआग्नेयेचंद्रंदक्षिणेभौममैशान्यांबुधमुत्तरेगुरुंपूर्वेशुक्रंपश्चिमेशनैश्चरंनैर्ऋत्येराहुंवायव्ये केतुं तत्तन्मंत्रैस्तत्तत्पुष्पैस्तत्तद्गंधधूपदीपनैवेद्यादिभिः संपूज्यप्रार्थयेत् ॥ प्रार्थनामंत्राः । पद्मासनः पद्मकरोद्विबाहुःपद्मद्युतिः पद्मतुरंगवाहः ॥ दिवाकरोलोकगुरुः किरीटीमयिप्रसादंविदधातुदेवः ॥ १ ॥ श्वेतांबरः श्वेतविभूषणश्चश्वेतद्युतिर्दंडकरोद्विबाहुः ॥ चंद्रोमृतात्मावरदः किरीटीश्रेयांसिमह्यंविद

धातुदेवः ॥ २ ॥ रक्तांबरोरक्तवपुः किरीटीचतुर्भुजोमेषगतोगदाभृत् ॥ धरासुतः शक्तिधरश्चशूलीसदाममस्याद्वरदः प्रशांतः ॥ ३ ॥ पीतांबरः पीतवपुः किरीटीचतुर्भुजोदंडधरश्चहारी ॥ चर्मासिधृक्सोमसुतः सदामेसिंहाधिरूढोवरदोबुधश्च ॥ ४ ॥ पीतांबरःपीतवपुःकिरीटीचतुर्भुजोदेवगुरुः प्रशांतः ॥ दधातिदंडंचकमंडलुंचतथाक्षसूत्रंवरदोस्तुमह्यं ॥ ५ ॥ श्वेतांबरः श्वेतवपुः किरीटीचतुर्भुजोदैत्यगुरुः प्रशांतः ॥ तथाक्षसूत्रंचकमंडलुंचदंडंचबिभ्रद्वरदोऽस्तुमह्यं ॥६॥ नीलद्युतिः शूलधरः किरीटीगृध्रास्थितस्त्रासकरोधनुष्मान् ॥ चतुर्भुजः सूर्यसुतः प्रशांतः सदास्तुमह्यंवरमंदगामी ॥ ७ ॥ नीलांबरोनीलवपुः किरीटीकरालवक्रः करवालशूली ॥ चतुर्भुजश्चर्मधरश्चराहुः सिंहासनस्थोवरदोस्तुमह्यं ॥ ८ ॥ धूम्रोद्विबाहुर्वरदोगदाभृद्गृध्रासनस्थोविकृताननश्च ॥ किरीटकेयूरविभूषितांबरः सदास्तुमेकेतुगणः प्रशांतः ॥ ९ ॥ इतिसंप्रार्थ्यदद्यात् ॥ इतिप्रार्थनामंत्रा दानमंत्राश्च ॥ अथवासरदोषापनोदनानि संहिताप्रदीपे ॥ भानुस्तांबूलदानादपहरतिनृणांवैकृतंवासरोत्थंसोमः श्रीखंडदानादवनिसुतभवंरक्तपुष्पप्रदानात् ॥ सौम्यः शक्रस्यमंत्रीहरिहरनमनाद्भार्गवः शुभ्रवस्त्रात्तैलस्नानात्प्रभातेदिनकरतनयोब्रह्मनत्यापरेचेति ॥ १ ॥ इतिवारदोषापनोदनानि ॥

अथसहस्रभोजनविधिः ॥ भविष्यपुराणे । सहस्रभोजनस्येहविधिंनारायणोमुनिः ॥ सर्वेषां

चैवपुण्यानामब्रवीत्पुण्यमुत्तमं ॥ यदाचित्तंचवित्तंचभक्तिरात्मनिजायते ॥ तदानीमेवकर्तव्यंप्रीत
येपरमात्मनः ॥ आषाढंचैवपौषंचमलमासंतथैवच ॥ गुरुभार्गवयोरस्तंहित्वान्यस्मिन्शुभेदिने॥
कृत्वादौमंगलस्नानंशुद्धःसन्भार्ययासह ॥ कृत्वादौद्रव्यशुद्ध्यर्थंप्रायश्चित्तंयथाविधि ॥ दशांश
द्रव्यमादायविप्रेभ्योविनिवेदयेत् ॥ द्रव्यंसंप्रोक्षयेत्पश्चात्संपादितंतदाज्ञया ॥ गणेशंपूजयेत्पूर्वंमातृ
णांपूजनंततः॥ कृत्वाभ्युदयिकंश्राद्धंस्वस्तिवाचनपूर्वकं॥ आचार्यंपूजयेत्पश्चाद्वस्त्रालंकारभूषणैः॥
ऋत्विजोवरयेदष्टौवस्त्रगंधैश्चपूजयेत् ॥ पुष्पमंडपिकांकृत्वाचतुरस्रांसुशोभनां ॥ कृत्वेशस्यसुवर्णे
नप्रतिमांकर्षसंमितां ॥ सशक्तिकस्यदेवस्यभवानीशंकरस्यच ॥ तस्याधिदेवताविष्णुर्ब्रह्माप्रत्यधि
देवता ॥ कृत्वातुप्रतिमाशुद्धिमग्न्युत्तारणपूर्वकं ॥ षोडशैरुपचारैश्चतत्तन्मन्त्रैःप्रपूजयेत् ॥ ऋग्भि
श्चपावमानीभिरभिषिच्ययथाविधि ॥ पुष्पमंडपिकामध्येस्थापनंतंडुलोपरि ॥ प्रतिमांतत्रसंस्थाप्य
कलशेचांबरावृते ॥ समंताद्देवदेवस्यक्रमेणैवतुपूर्वतः ॥ तत्तन्मंत्रेणनाम्नावापूजयेदंगदेवताः ॥ क
र्णिकायांभवानीशोह्यधिप्रत्यधिसंयुतः ॥ तद्बहिश्चैवचत्वारस्तद्बहिःषोडशक्रमात् ॥ एकत्रिंशद्ब
हिश्चाष्टचत्वारिंशत्तथाक्रमात्॥ पद्मस्यदलवच्छस्ताः कर्णिकाशतसंग्रहाः॥ दिग्देवा १० ऋषयःसप्त
७ सागरा ४ भुवनत्रयं ३ ॥ नद्यःसप्त ७ गुणा ३ श्चैव वेदा ४ श्चात्मेत्यनुक्रमात् ॥ अत्रपीठयं

त्रस्थापनदेवताक्रमप्रयोगंचाह ॥ आदौपद्मकर्णिकायांमध्ये विष्णवधिदेवताब्रह्मप्रत्यधिदेवतासहितं
भवानीशंकरंस्थापयेत् । तद्बहिश्चतुर्दलपद्मेप्रादक्षिण्येन गणेश १दुर्गा २ क्षेत्रपाला ३ भयंकराः ४
स्थाप्याः तद्बहिस्तृतीयेषोडशदलेषोडशमातरः ॥ गौरी १ पद्मा २ शची ३ मेधा ४ सावित्री ५
विजया ६ जया ७ ॥ देवसेना ८ स्वधा ९ स्वाहा १० मातरो ११ लोकमातरः १२ ॥ धृतिः १३
पुष्टि १४ स्तथा तुष्टि १५ रात्मनःकुलदेवताः १६ ॥ तद्बहिरेकात्रिंशद्दलेवसुरुद्रादित्याः अष्टौवस
वस्तु। ध्रुवो १ ऽध्वरश्च २ सोमश्च ३ आपश्चै ४ वाऽनिलो ५ नलः ६ ॥ प्रत्यूषश्च ७ प्रभासश्च ८ वस
वोष्टौप्रकीर्तिताः ॥ एकादशरुद्रास्तु ॥ वीरभद्रश्च १ शंभुश्च २ योगीशो ३ जैकपात्तथा ४ ॥ अहि
र्बुध्न्यः ५ पिनाकीच ६ भुवनाधीश्वरस्तथा ॥ कपाली ८ विट्पतिः ८ स्थाणु १० र्भर्गाख्यो ११
रुद्रसंज्ञकाः इति ॥ द्वादशादित्यास्तु । धाता १ र्यमाच ३ मित्रश्च वरुणे ४ शौ ५ भगस्तथा ६ ॥ इंद्रो
७ विवस्वान् ८ पूषाच ९ पर्जन्यो १० दशमस्तथा ॥ त्वष्टा ११ विष्णु १२ रितिप्रोक्ताआदित्याद्वा
दशक्रमात् ॥ पंचमेष्टचत्वारिंशद्दलआदौक्रमेणनवग्रहाः । सूर्यः १ सोमो २ महीपुत्रः ३ सोमपुत्रो ४
बृहस्पतिः ५ ॥ शुक्रः ६ शनैश्चरो ७ राहुः ८ केतुश्चैव ९ नवग्रहाः इति ॥ दशलोकपालास्तु । इंद्रो १
ग्नि २ र्यमो ३ निर्ऋति ४ र्वरुणो ५ वायु ६ रेवच ॥ कुबेरे ७ शौ ८ तथाब्रह्मा ९ अनंतो १० दशदिक्

पतिः इति ॥ सप्तर्षयस्तु । कश्यपो १ त्रि २ भरद्वाजो ३ विश्वामित्रो ४ ऽथगौतमः ५ ॥ जमदग्नि ६ वसिष्ठश्च ७ सप्तैतेऋषयःक्रमात् ॥ समुद्रास्तु । पूर्व १ दक्षिण २ पश्चिमो ३ त्तरा ४ श्चत्वारःसमुद्रा इति ॥ भुवनत्रयं भूर्लोक १ भुवर्लोक २ स्वर्लोका ३ इति ॥ सप्त सरितश्च । गंगाच १ यमुना २ चैव गोदावरी ३ सरस्वती ४ ॥ तापी ५ पयोष्णी ६ रेवाच ७ सप्तनद्योयथाक्रमम् इति ॥ त्रिगुणास्तु सत्त्वं १ रज २ स्तमो ३ गुणाइति ॥ चत्वारोवेदास्तु । ऋग्वेदो १ ऽथयजुर्वेदः २ सामवेदो ३ ह्यथर्वणः ४ इति ॥ आत्माचइत्येतास्तत्रावाह्यपूजयेदिति ॥ इतिपीठयंत्रदेवतास्थापनक्रमः ॥ गंधपुष्पादिभिश्चैवसमभ्यर्च्ययथाविधि ॥ यथाशक्तिकृतंसर्वमर्चनंविनिवेदयेत् ॥ देवदेवजगन्नाथविश्वसाक्षिन्नमोऽस्तुते ॥ गृहाणेमांकृतांपूजांप्रसीदभगवन्गुरो ॥ ग्रहयज्ञविधानेनग्रहपूजांसमाप्यच ॥ ऋत्विग्भिःसहवैहोमंततः कुर्याद्यथाविधि॥कुंडेवास्थंडिलेवापिस्वगृह्यविधिनाद्विजः ॥कृत्वाज्यभागपर्यंतमुपलेपादिकंततः ॥ ततः । समिदाज्येनचरुणायवैस्तिलसमन्वितैः ॥ सहस्रंचाहुतीस्तत्रव्याहृतीभिस्ततः क्रमात् ॥ जुहुयादृत्विगेकैकश्चतुर्विंशोत्तरंशुभं ॥ प्रणवेनाहुतिंचैकांमंत्रेणैवपृथक्पृथक् ॥ देवतानांचसर्वेषांनामभिर्जुहुयाद्घृतं ॥ देवतानांअंगदेवतानां ॥ ततः स्विष्टकृतंहुत्वाहोमशेषंसमापयेत्॥ आचार्यादीन्समभ्यर्च्यगंधपुष्पाक्षतादिभिः ॥ दद्याद्विभवसारेणदक्षिणांचयथोचितं ॥ लेह्यंपेयंतथा

चोष्यंखाद्यंचैवचषड्रसान् ॥ देवायादौनिवेद्यंतुद्विजवर्यान्समर्चयेत् ॥ भक्ष्यभोज्यादिकंदद्याचृप्तिर्यस्ययथाभवेत् ॥ दक्षिणांचयथाशक्त्यासर्वेषांचसमांशतः ॥ ततश्चभोजयेद्विप्रान्सहस्रंसम्यगेवहि ॥ एकस्मिन्नेवकालेवाभवेद्वापिदिनेदिने ॥ भवेद्यावत्सहस्रंतुतावदेवहिभोजयेत् ॥ तेभ्योऽपिदक्षिणांदद्याद्भुंजानेभ्यः स्वशक्तितः ॥ दीनांधकृपणादींश्चभोजयित्वास्वयंततः ॥ समाहितमनाः कर्त्ताभुंजीयात्सहबंधुभिः॥ एवं यः कुरुतेसम्यक्सहस्रद्विजभोजनं॥ समाप्तेतुपुनर्होमः कर्तव्योमुनिरब्रवीत् ॥ ब्रह्महाचसुरापीचपरद्रव्यापहारकः ॥ मातृगामीचगोघ्नश्चपरदाररतः सदा ॥ ज्ञानतोऽज्ञानतोवापिपापकारीयथेच्छया ॥ सदाचारविहीनस्तुदमदानविवर्जितः ॥ ईदृशोपिद्विजोयःस्यात्सहस्रद्विजभोजनं ॥ कुरुतेसद्यएवेहसपुनातिनसंशयः ॥ ब्रह्मानंदपदंगच्छेत्तेनपुण्येनचैवहि ॥ सहस्रभोजनैश्चैवनानाविधमनोरथान् ॥ भुंक्तेसकामान्सकलान्भोगानपिचपुष्कलान् इति ॥ तत्रसंकल्पमाह॥ममपंचमहापातकनिवृत्तिगोवधपरदारपरद्रव्यापहारकायिकवाचिकमानसिकैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयपूर्वकंनानाविधमनोरथसिद्ध्यंतेषष्टिसहस्रवर्षविष्णुलोकनिवासांते ब्रह्मानंदावाप्तिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सहस्रब्राह्मणान् यथाशक्त्यायथोपपन्नेनान्नेनयथाकालंयथादेशंसदक्षिणंभोजयिष्येइतिसंकल्प्य तदादौगणेशपूजनंस्वस्तिवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंआचार्यर्त्विग्वरणहोमादिचकरिष्ये

इतिसंकल्प्य । गणेशपूजनादियथोक्तक्रमेणकुर्यादिति ॥ अथसर्वस्वदानसंकल्पवाक्यं । मात्स्ये । अद्येत्यादि० ममैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयपूर्वकसकलमनोरथसिद्धियज्ञयाजित्वसर्वद्रव्यदानजन्यसर्वतीर्थस्नानजन्यसर्वदेवपूजाजन्यसमफलयमलोकादर्शनदारिद्र्यानुत्पत्तिसर्वकालस्त्रीपुत्रपौत्रधनधान्यसौख्याद्यावज्जीवमवियोगैहिकामुष्मिकाष्टैश्वर्यत्वबहुगंधर्वोपगीयमानदिव्याप्सरोगणसेवितदिव्यांगनासमाकीर्णहंससारसविहगादिपरिवृतहेमकिंकिणीजालमालिकामंडिततरुणादित्यसंकाशविमानारोहणशक्रादिसुरगणब्रह्मविष्णुरुद्रलोकेंद्रलोकादिस्वेच्छयाविचरणयावदाभूतसंप्लवाक्षय्यस्वर्गलोकावाप्त्यंतेविष्णुसायुज्यप्राप्तयेइदं सकलं ममाश्रमीयंसकलवस्तुसर्वस्वं सर्वविष्णुदैवतं तत्रैवकल्पितसुवर्णबहुदक्षिणं ॐ सर्वस्वायनमइतिनाममंत्रेणसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेत्येकस्मैदद्यात्। यद्वा। नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्यः सुपूजितेभ्यः सदक्षिणंदातुमहमुत्सृजेनममेति तेनश्रीपरमेश्वरः प्री० तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु। प्रार्थनामंत्रस्तु॥ हरिश्चंद्रोयथाराजासर्वंदत्त्वादिवंगतः॥ तथाहमाश्रमंदत्त्वायास्यामित्रिदशालयं॥ दिविभुव्यंतरिक्षेचहस्त्यश्वरथसंकुला॥ हरिश्चंद्रस्यनृपतेः शोभतेनगरीयथा॥ तथाममाश्रमंसर्वंदिविसर्वत्रगच्छतु॥ सर्वस्वदानेनानेनतांगतिंप्राप्नुयामहं॥ सर्वस्वतवदानेनहरिश्चंद्रोयथाभवत्॥ दुःखहीनःसुखमयस्तथामांकुरुसर्वदा॥ सर्वस्वदानात्सक

लाममसंतुमनोरथाः॥ इतिसर्वस्वदानप्रयोगः ॥ अथयुगप्राधान्येन व्यासोक्ताधर्माउच्यंते॥ तपःपरं
कृतयुगेत्रेतायांज्ञानमुत्तमं ॥ द्वापरेयज्ञमित्याहुर्दानमेवकलौस्मृतम् ॥ इति ॥ स्कांदे । श्रांतस्य
यानंतृषितस्यपानमन्नंक्षुधार्तस्यनरोनरेंद्र ॥ दद्याद्विमानेनसुरांगनाभिःसंस्तूयमानस्त्रिदिवंप्रयाति ॥
यतीनामाहयमः ॥ यतीनांपरमोधर्मस्त्वनाहारोवनौकसां ॥ दानमेवगृहस्थानांशुश्रूषाब्रह्मचारिणाम्
इति ॥ दानमावश्यकंकेषामित्याहव्यासः ॥ मातापित्रोश्चयद्दत्तंभ्रातृस्वसृसुतायच ॥ सोदर्येपिचय
द्दत्तंसोऽतिथिः स्वर्गसंक्रमः ॥ पितुः शतगुणंदानंसहस्रंमातुरुच्यते ॥ अनंतंदुहितुर्दानंसोदर्येदत्त
मक्षयम् ॥भविष्योत्तरेपि ॥ नकेवलंब्राह्मणानांदानंसर्वत्रशस्यते ॥ भगिनीभागिनेयानांमातुलानांपि
तृस्वसुः ॥ दरिद्राणांचबंधूनांदानंकोटिगुणंभवेत् ॥मातुर्गोत्रेशतगुणंस्वगोत्रेदत्तमक्षयम् ॥ दातुर्लक्ष
णमपितत्रैव॥ अपाप्मा रोगी धर्मात्मा दित्सुरव्यसनःशुचिः ॥ अनिंद्योजीवकर्माचषड्भिर्दाताप्रशस्य
ते ॥ प्रतिग्रहीतृलक्षणमपि तत्रैव ॥ त्रिःशुक्लःक्षीणवृत्तिश्चघृणालुः सकलेंद्रियः ॥ विमुक्तोयोनिदो
षेभ्योब्राह्मणः पात्रमुच्यते ॥ तथा ॥ सौमुख्यमभिसंप्रीतिरर्थिनांदर्शनेसदा ॥ सत्कृतिश्चानसूयाच
तदाश्रद्धेतिकीर्त्यते ॥ देवलः ॥ यद्ददातियदश्नातितदेवधनिनांधनम् ॥ अन्येमृतस्यक्रीडंतिदारैर
पिधनैरपि ॥ व्यासः ॥ आयासशतलब्धस्यप्राणेभ्योपिगरीयसः ॥ गतिरेकैववित्तस्यदानमन्योविप

त्तयः ॥ ग्रासादर्धमपिग्रासमार्थिभ्यः किंनदीयते ॥ इच्छानुरूपोविभवः कदाकस्यभविष्याति ॥ मा
त्स्ये । न्यायेनार्जनमर्थस्यवर्धनंचाभिरक्षणम् ॥ सत्पात्रेप्रतिपत्तिश्चसर्वशास्त्रेषुगीयते ॥ पुनस्तत्रैव ।
अदातायत्रयत्रैतितत्रतत्रसुदुःखितः ॥ दानात्सुखमवाप्नोतिपरत्रापिचानिर्वृतः इति ॥ याज्ञवल्क्यः ॥
अक्षरद्वयमभ्यस्तंनास्तिनास्तीतियत्पुरा ॥ तदिदंदेहिदेहीतिविपरीतमुपास्थितम् इति ॥ तथा ।
द्वारंद्वारमटंतीहभिक्षुकाः पात्रपाणयः ॥ दर्शयंत्येवलोकानामदातुः फलमीदृशं ॥ बृहस्पातिः ।
द्वावेवाप्सुप्रवेष्टव्यौगलेबद्ध्वादृढांशिलां ॥ धनवंतमदातारंदरिद्रंचातपास्विनम् इति ॥ दरिद्रस्यैवद
द्यादित्याह । बृहस्पातिः । वृष्टिर्यथासमुद्राणांतृप्तानामशनंयथा ॥ तथादानंसमृद्धानांदत्तंभवातिनि
ष्फलम् इति ॥ अतःपरंषोडशमहादानादीनांबहुत्वादुपरम्यतइति ॥ कालोपनामरामेशभट्टसूनोः
सुधीमतः ॥ महादेवद्विजार्यस्यसूनुनाप्रभविष्णुना ॥ १ ॥ दिवाकरेणरचितादानसंक्षेपचंद्रिका ॥
गिरिजाजानितुष्ट्यर्थंमुदंवितनुयात्सताम् ॥ २ ॥ इति विद्वत्प्रार्थना ॥ अदृष्टदोषान्मातिविभ्रमाद्वा
यदर्थहीनंलिखितंमयात्र ॥ तत्सर्वमार्यैः परिशोधनीयंकोपंनकुर्यात्खलुतर्णकस्य ॥ ३ ॥ किंच ।
शास्त्रकर्ताभवेद्व्यासोलेखकोगणनायकः ॥ तयोर्वैचलिताबुद्धिर्मनुष्याणांतुकाकथा ॥ ४ ॥ लेखन
परिश्रमवेत्ताभुवनेविद्वज्जनोनान्यः ॥ सागरलंघनखेदंहनुमानेकः परंवेत्ति ॥ इतिकाश्यांश्रीमत्का

लोपनामकभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेवद्विजवर्यसूनुनाबालंभट्टानुजादिवाकरेण विरचितादानचंद्रिकासमाप्ता ॥ दानानिसर्वाण्यभिधायतेषांप्रतिग्रहेशुद्धिमतोऽभिधास्ये । तथाधियाभावितयाप्रवृत्तिः प्रतिग्रहेसाधुजनस्यनस्यात् ॥ तत्रमेषीदानप्रकरणे । दुष्टप्रतिग्रहहतोविप्रोभवतिपातकी ॥ नाभिभाषेत्ततोदत्त्वातन्मुखंनावलोकयेत् इत्यादि ॥ भविष्योत्तरे । दुष्प्रतिग्रहदग्धस्यविप्रस्यकिलभारत ॥ नपश्येद्वदनंपश्चान्नचैनमभिभाषयेत् इति ॥ महाभारतेच । पूजकोगणकोव्यासोघोरग्राहीतथैवच ॥ परास्थिवाहकोवैद्योग्रामयाजीतथैवच ॥ एतेचांत्यसमालोकेनस्प्रष्टव्याः कदाचन ॥ कदाचिन्मोहतः स्पृष्टः सवासाआप्लुतः शुचिः इति॥पराशरस्मृतौच । मंत्रेणानेनदत्त्वातंप्रणिपत्यक्षमाप्यच॥ आसीमांतमनुव्रज्यतन्मुखंनावलोकयेत् इति ॥ महार्णवेचदुष्टप्रतिग्रहः स्पष्टः प्रतिग्रहदुष्टत्वंचतुर्धा । दातृकालदेशप्रतिग्राह्यदोषभेदात् ॥ चांडालत्वपतितत्वादयोदातृदोषाः । कुरुक्षेत्रत्वादयोदेशदोषाः चंद्रसूर्योपरागादयः कालदोषाः । उभयतोमुखीत्वमेषीत्वादयोदेयदोषाः ॥ तिलधेनुर्गजोवाजीमाहिषाजिनमूर्तयः ॥ सुरभिः सूयमानाचघोराः सप्तप्रतिग्रहाः इतिनिषेधात् ॥ प्रेतान्नमाजिनंमणिरितिपाठेप्रेतान्नमेकादशाहिकश्राद्धान्नभोजनम् । माणिः शालग्रामइतिहेमाद्रिः । तत्रैवतान्निषेधोऽरुणस्मृतौ । परमापद्गतेनापिअंत्यजातिप्रतिग्रहः ॥ नकार्योब्राह्मणेनेहआत्मनः श्रेयइच्छता ॥

प्रतिग्रहाच्चांत्यजातेः पतितत्वंप्रजायते इति ॥ अंत्यजानाह मनुः ॥ रजकश्चर्मकश्चैवनटोबुरुडएव च ॥ कैवर्तमेदभिल्लाश्चसप्तैतेअंत्यजाः स्मृताः ॥ चांडालानाह व्यासः । ब्राह्मण्यांशूद्रजातश्चचांडालस्त्रिविधः स्मृत इति ॥ तथा । कुरुक्षेत्रेप्रतिग्रहीनभूयः पुरुषोभवेत् ॥ गायत्रीमनुजाप्येनसप्तलक्षंभवेच्छुचिः इति ॥ कालदोषभिन्नोऽसत्प्रतिग्रहानिषेधः । तत्प्रतिग्रहप्रायश्चित्तकथनेनस्पष्टः ॥ सर्वसत्प्रतिग्रहेप्रायश्चितंषट्त्रिंशन्मते । देव्यालक्षजपेनैवशुद्ध्यतेसत्प्रतिग्रहात् इति ॥ जपसंख्या तु । जपित्वात्रीणिसावित्र्याःसहस्राणिसमाहित इति ॥ मनूक्तंतुद्वित्रिप्रकारेणप्रतिग्रहस्यासत्त्वविषयं । तेनपतितादिभ्योदुष्टदेशकालयोरदुष्टप्रतिग्रहेषट्त्रिंशन्मतोक्तंदशप्राजापत्यरूपं । पतितादिभ्योमहिष्यादिप्रतिग्रहेयाज्ञवल्क्योक्तमितिविज्ञानेश्वरः ॥ स्मृत्यर्थसारे । सर्वत्रानुक्तोदानदेयकालद्रव्येष्वदुष्टेपिद्वादशनिष्कप्रमाणंद्रव्यप्रतिग्रहेकार्यं । एवंसर्वत्रद्रव्यानुसारेणप्रायश्चित्तवृद्धिर्ह्रासौकल्प्यौ । दातृदेशकालद्रव्येष्वन्यतरदोषेएकैकगुणवृद्धिः । मणिवासोगवादीनामन्यतरप्रतिग्रहेगायत्र्यष्टसहस्रजपः । भिक्षादिप्रतिग्रहेपुण्यमंत्रोच्चारणं । नचप्रतिग्रहस्यानिषिद्धत्वात्कथंप्रायश्चित्तविधिरितिवाच्यं ॥ प्रतिग्रहेणविप्राणांब्राह्मंतेजः प्रणश्यति इत्यरुणस्मृत्याप्रायश्चित्ताम्नायेनचतत्कथनात् । प्रतिग्रहसमर्थोपिप्रसंगंतत्रवर्जयेत् इतिस्पष्टमेवनिषेधसत्त्वाच्च ॥ प्रायश्चित्तंचप्रतिगृहीतसर्वं

द्रव्यंत्यक्त्वैवकार्यम् । सतिद्रव्येप्रायश्चित्ताधिकाराभावात् इतिस्मृत्यर्थसारादयः॥अरुणस्मृतौतु । षष्ठांशद्वादशांशपरित्यागौवैकल्पिकावुक्तौ । तथाप्रतिग्रहाच्चषष्ठांशंवाणिज्याच्चतृतीयकं ॥ कृष्टेर्विंशतिमंभागंत्यजतांनास्तिपातकं ॥ प्रतिग्रहःकुत्सितानांत्रिभिः कृच्छ्रैर्विशुध्यति ॥ रथोवाजीचमहिषी तिलधेनुर्गजोऽजिनं ॥ सूयमानाचसुरभिर्घोराःसप्तप्रतिग्रहाइति ॥ एतेषांप्रतिग्रहेआहिताग्नेः प्राजापत्येष्टिः स्मार्ताग्निमतश्चरुस्तद्देवताकःअनग्नेः अन्येषांचकृच्छ्रत्रयं ॥ अरुणस्मृतौ । गुडधेन्वादिधेनूनांप्रायश्चित्तंतथोच्यते ॥ प्रतिग्रहेचरेद्विप्रः प्राजापत्यमतंद्रितः ॥ जपेच्चपौरुषंसूक्तमप्सुचैवाघमर्षणं ॥ अहोरात्रस्थितश्चैवमुच्यतेतेनकिल्बिषात् ॥ अयुतंजपसंख्या । गृहदानंमहादानंनास्तिदानंगृहात्परं॥येनदत्तेनवैतेनसर्वंदत्तंभवेन्नृणां॥गृहोपकरणंसर्वंगोमहिष्यादिभूषणं॥ कंडणीपेषणीचुल्लीह्युदकुंभस्तुमार्जनी ॥ शय्याविभाजितंछत्रंवितानंरथगोवृषं ॥ तत्रकृच्छ्रंचरेद्विप्रोमहासांतपनंतथा ॥ शतंवाभोजयेद्विप्रान्गायत्रीलक्षमेवच॥ प्रायश्चित्तेकृतेविप्रोमुच्यतेतत्प्रतिग्रहात् ॥ प्रायश्चित्तस्याकरणेत्वैवम्रियतेतुसः ॥ अश्वप्रतिग्रहंकृत्वाचरेच्चांद्रायणत्रयं ॥ अश्वस्यविक्रयंकृत्वाह्येतदेवव्रतंचरेत्॥ कपिलाविक्रयंकृत्वाचरेच्चांद्रायणत्रयं ॥ गोशतंगोसहस्रंचकृष्णावैतरणीतथा ॥ चतस्रश्चैवगावश्चवर्जनीयाः प्रयत्नतः ॥ चतस्रउत्क्रांतिऋणपापमोक्षधेनवः ॥ गृहीत्वावैतरणींलोहंयमदंडभयावहं ॥

त्रयंकुर्याद्भोजयेच्चशतंद्विजान् ॥ जपेद्वावामदेव्यंचशिवसंकल्पमेवच ॥ रथंतरंवामदेव्यं जपेन्मुच्येतकिल्बिषात् ॥ यज्ञकर्मणियाधेनुर्व्रतधेनुस्तथैवच॥मधुपर्कैचयाधेनुर्याधेनुःकर्मसिद्धये॥ एतत्प्रतिग्रहेविप्रप्रायश्चित्तंनविद्यते ॥ पर्वतायेदशप्रोक्तास्तथैवाद्विमुखीचगौः ॥ उष्ट्रप्रतिग्रहेविप्रःक्षपेन्मासचतुष्टयं॥प्राजापत्येनकृच्छ्रेणषष्ठांशंतुपरित्यजेत् ॥ विप्रेभ्योदद्यात् ॥ जपेद्वादशलक्षंवागायत्र्यानिश्यभोजनः ॥ शतेनमुच्यतेपापाद्विप्राणांभोजनेनच ॥ प्राणायामशतंकुर्याद्ब्रह्मकूर्चसमन्वितं॥ रथप्रतिग्रहेलक्षगायत्रीजपमाचरेत् ॥ अयुतंवाथगायत्र्याःसंगमेस्नानमाचरेत् ॥ षष्ठांशंतुपरित्यज्य ब्राह्मणान्भोजयेच्छुचिः ॥ प्रतिगृह्यान्नदानानिप्रायश्चित्तंयथोदितं ॥ जपेन्निरंतरंदेवींद्वैष्णवंव्रतमाचरेत् ॥ जपसंख्याअयुतादि ॥ विद्यादानंगृहीत्वापियत्किंचित्पुस्तकादिकं ॥ ब्राह्मणान्भोजयेद्भक्त्या कृच्छ्रमेकंसमाचरेत् ॥ पृथिवींप्रतिगृह्याथसशैलवनकाननां ॥ अपिधातुमथोगृह्यतप्तकृच्छ्रत्रयंतथा ॥ भूत्वात्रिषवणस्नायीक्षपेन्मासचतुष्टयं ॥ एवं शुद्धिमवाप्नोतिद्विजःषष्ठांशमुत्सृजेत् ॥ इदंच सदक्षिणप्रतिग्रहे । तद्रहितप्रतिग्रहेतुनदोषः । भूमिंयःप्रतिगृह्णातियस्तुभूमिंप्रयच्छति ॥ ताबुभौ पुण्यकर्माणौनियतंस्वर्गगामिनौइत्युक्तेः ॥ अथषोडशमहादानेषु तत्रचारुणस्मृतौ तुलापुरुषभागंचगृहीत्वाचांद्रकंचरेत्॥ हिरण्यगर्भेचतथाब्रह्मांडेकल्पपादपे॥ जलेत्रिषवणस्नायीचरेत्सांतपनद्वयं॥

गोसहस्रप्रतिग्राहीयदाविप्रोह्यकामतः ॥ गोमूत्रयावकाहारोमासेनैकेनशुध्यति ॥ हिरण्यकामधेन्वादिदानमत्रयथोदितं ॥ महाभूतघटांतेषुप्रायश्चित्तमथोच्यते ॥ गायत्र्यादशलक्षैश्चप्राणायामसहस्रकैः ॥ नश्यंतिपापसंघाश्चकाकथादुष्प्रतिग्रहे ॥ पावमानंचसूक्तंवैसर्वपातकनाशनं ॥ अत्रायमभिसंधिः । आयुष्यमितिसूक्तेनमणिंकंठेप्रतिमुच्येत्यादिसूत्रेषुअखिलानामपिविनियोगदर्शनात् । तेषामपिप्रामाण्यबलात् । पावमानीजपस्याखिलेषुविधानात्तत्तत्फलापेक्षायांगोघ्नान्मातृपितृवधादित्यादिमंत्रवर्णेनतत्तत्पातकनाशस्यफलत्वावगत्यातत्तत्पापेषुपावमानीजपस्यप्रायश्चित्तत्वं पापानुरोधेनचजपसंख्याकल्पनीयेतिदिक् ॥ अथराजप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं ॥ अनापदिराजप्रतिग्रहंनिंदतियाज्ञवल्क्यः ॥ न राज्ञः प्रतिगृह्णीयाल्लुब्धस्योच्छास्त्रवर्तिनः ॥ प्रतिग्रहेसूनीचक्रीध्वजीवेश्यानराधिपाः॥ दुष्टादशगुणंपूर्वंपूर्वादेतेयथोत्तरमइति॥ संवर्तः राजप्रतिग्रहोघोरोमध्वास्वादोविषोपमः॥पुत्रमांसंवरंभोक्तुंनतुराजप्रतिग्रहः इति॥ स्कांदे । मरुदेशेनिरुदकेब्रह्मरक्षस्त्वमागतः ॥ राजप्रतिग्रहात्पुष्टः पुनर्जन्मनविंदति ॥ ब्राह्मण्यंयः परित्यज्यद्रव्यलोभेनमोहितः॥विषयामिषलुब्धस्तुकुर्याद्राजप्रतिग्रहम्॥ नरकेरौरवेघोरेतस्यैवपतनंध्रुवं ॥ वृक्षादावाग्निना दग्धाः प्ररोहंतिघनागमे ॥ राजप्रतिग्रहाद्दग्धानप्ररोहंतिकदाचित इति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे । दशसूनासमश्चक्रीदशचक्रीसमोध्वजी ॥ दशध्वजीसमावे

श्यादशवेश्यासमोनृपः ॥ दशसूनासहस्राणियोवाहयतिसैनिकः ॥ तेनतुल्यः स्मृतोराजातस्माद्घोरः प्रतिग्रह इति ॥ इत्यधार्मिकराजाविषयेनिंदा॥ तथाचतत्रैवालिखितं । येषांनविषयेप्रीतिर्यज्ञेयज्ञपते हरेः ॥ यत्रयेभूभुजांतेषामेतत्सूनोदितंफलं ॥ येषांपाखंडिसंकीर्णराष्ट्रंनब्राह्मणोत्कटं ॥ एतेसूनासहस्राणांदशानांभोगिनोनृपाः॥ येषांनयज्ञपुरुषः कारणंपुरुषोत्तमः ॥ तेतुपापसमाचाराः सूनापापौघभागिनः इति ॥ अदुष्टात्तुराज्ञः प्रतिग्रहोननिंदितः अतएवोक्तंछंदोगशाखायां । प्राचीनशालादीन्महामुनीन्राजप्रतिग्रहे प्रवर्तते इति ॥ अश्वपतिनामकेनराज्ञादोषाभावउपन्यस्तः नमेस्तेनोजनपदेनकुर्यान्नचमद्यपः ॥ नानाहिताग्निर्नाविद्वान्नस्वैरिस्वैरिणीकुतः इति ॥ याज्ञवल्क्यवचनेपि राजप्रतिग्रहनिंदायांलुब्धस्योच्छास्त्रवर्तिनइतिराजविशेषणाददुष्टराजप्रतिग्रहोननिंदितइतिगम्यते॥ तथा नारदोपि । श्रेयान्प्रतिग्रहोराज्ञांनान्येषांब्राह्मणादृते ॥ ब्राह्मणश्चैवराजाचद्वावप्येतौधृतव्रतौ ॥ नैतयोरंतरंकिंचित्प्रजाधर्माभिरक्षणे ॥ शुचीनामशुचीनांचसन्निवेशोयथांभसां ॥ समुद्रेसमतांयातितद्वद्राज्ञांधनागमः ॥ यथाग्नौसंस्थितंचैवशुद्धिमायातिकांचनं ॥ एवंधनागमः सर्वः शुद्धिमायातिराजनि इति ॥ राजप्रतिग्रहेप्रायश्चित्तमाह ॥ वृद्धहारीतः ॥ राज्ञःप्रतिग्रहंकृत्वामासमप्सुसदावसेत् ॥ षष्ठेकालेपयोभक्षः पूर्णेमासेप्रमुच्यते ॥ तर्पयित्वाद्विजान्कामैः सततंनियतव्रत इति ॥

तदसत्प्रतिग्रहविषयमितिमाधवः ॥ अथरहस्यप्रायश्चित्तानि ॥ याज्ञवल्क्यः । अनभिख्यातदोषस्तुरहस्यव्रतमाचरेत् इति ॥ कर्तृव्यतिरिक्तैर्यदीयोदोषोनज्ञायतइत्यर्थः ॥ अतश्चपारदार्यादेरपि स्त्रीपुंसाभ्यामितरेणाज्ञातस्यरहस्यतास्त्येव । तस्यप्रायश्चित्तमपिरहस्यमेवकर्तव्यं ॥ तथाचहारीतः । रहस्येरहस्यंप्रकाशेप्रकाशमिति । तत्ररहस्यानांसाधारणप्रायश्चित्तंमनुराह । वेदाभ्यासोऽन्वहंशक्त्यामहायज्ञक्रियाक्षमा ॥ नाशयंत्याशुपापानिमहापातकजान्यपि ॥ यथैधस्तेजसावह्निः प्राप्तंनिर्दहतिक्षणात् ॥ तथाज्ञानकृतंपापंकृत्स्नंदहतिवेदवित् ॥ सव्याहृतिकप्रणवाःप्राणायामास्तुषोडश ॥ अपिभ्रूणहनंमासंपुनंत्यहरहः कृताः इति॥ वासिष्ठः । यच्चाकार्यंकृतंसाग्रशतंवेदैश्चधार्यते ॥ तत्सर्वंतस्यवेदाग्निर्दहत्यग्निरिवेंधनं ॥ यमः । सहस्रपरमांदेवींशतमध्यांदशावरां ॥ गायत्रींसंजपेन्नित्यंमहापातकनाशिनीम् इति ॥ मूलेशौनकः । ऋग्वेदमभ्यसेद्यस्तुयजुः सामाथवापिवा ॥ सूक्तानिसरहस्यानिअथर्वांगिरसस्तथा ॥ ब्राह्मणानिचकल्पांश्चषडंगानितथैवच ॥ इतिहासपुराणानिदेवतास्तवनानिच ॥ जप्त्वापापैः प्रमुच्येतधर्मस्थानैस्तथापरैः ॥ इति ॥ कौर्मे । जपस्तपस्तीर्थसेवादेवब्राह्मणपूजनं ॥ ग्रहणादिषुकालेषुमहापातकशोधनं ॥ पुण्यक्षेत्राभिगमनंसर्वपापप्रणाशनं ॥ अमावास्यातिथिंप्राप्य यःसमाराधयेद्भवं ॥ ब्राह्मणान्भोजयित्वातुसर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ कृष्णाष्टम्यां

महादेवंतथाकृष्णचतुर्दशीं ॥ संपूज्यब्राह्मणमुखेसर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ त्रयोदश्यां तथारात्रौसोपहारं
त्रिलोचनं ॥ दृष्ट्वेशंप्रथमेयामेमुच्यतेसर्वपातकैः ॥ एकादश्यांनिराहारः समभ्यर्च्यजनार्दनं ॥ द्वाद
श्यांशुक्लपक्षस्यसर्वपापैःप्रमुच्यते॥उपोषितश्चतुर्दश्यां कृष्णपक्षेसमाहितः॥यमायधर्मराजायमृत्यवे
चांतकायच ॥ वैवस्वतायकालायसर्वभूतक्षयायच ॥ औदुंबरायदध्नायनीलायपरमेष्ठिने॥ वृकोदरा
चित्रायचित्रगुप्तायवैक्रमात् ॥ चतुर्दशैतेमंत्राःस्युश्चतुर्थ्यंतानमोऽन्विताः ॥ प्रत्येकंतिलसंमिश्रान्द
द्यात्सप्तोदकांजलीन् ॥ स्नात्वानद्यांतुपूर्वाह्णेमुच्यतेसर्वपातकैः इति ॥ तथातत्रैवाध्यायांतरे ॥ अ
स्मिन्कलियुगेघोरेलोकाः पापानुवर्तिनः ॥ भविष्यंतिमहाबाहोवर्णाश्रमविवर्जिताः ॥ नान्यत्पश्या
मिजंतूनांमुक्त्वावाराणसींपुरीं ॥ सर्वपापप्रशमनंप्रायश्चित्तंकलौयुगे इति ॥ इतिरहस्येषुसाधारण
प्रायश्चित्तानि ॥ अथप्रतिपदोक्तप्रायश्चित्तानि । याज्ञवल्क्यः । त्रिरात्रोपोषितोजप्त्वाब्रह्महात्वघमर्ष
णं ॥ अंतर्जलेविशुध्येच्चगांचदद्यात्पयस्विनीम् इति ॥ मनुः । हविष्पांतीयमभ्यस्यनतमंहइतीति
च ॥ जप्त्वाचपौरुषंसूक्तंमुच्यतेगुरुतल्पग इति ॥ हविष्पांतमजरंस्वर्विदीत्येकोनविंशर्चं । नतमंहो
नदुरितंसप्तर्चं । इति वाइतिमेमनस्त्रयोदशर्चं । सहस्रशीर्षेतिषोडशर्चं । एतेषांचतुर्णांसूक्तानां
अन्यतमंप्रत्यहंषोडशकृत्वोमासंजापिप्त्वाअकामतोगुरुतल्पगः शुध्यतीतिविज्ञानेश्वरादिसंमतोऽ

र्थः ॥ मूलेशौनकः । अतोदेवाजपेत्सूक्तमग्नआयूंषिवातृचा ॥ अघमर्षंचवाजप्त्वामुच्यतेब्रह्महत्यया इति ॥ इतिश्रीमत्कालोपनामकभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेवाद्विजवर्यसूनुभट्टदिवाकरविरचितदानसंक्षेपचद्रिकायांसदसत्प्रतिग्रहप्रायश्चित्तानिकाश्यांनिरूपितानि ॥ अथस्मृत्यर्थसारोक्तरहस्यप्रायश्चित्तानि ॥ कर्तृव्यतिरिक्तेतराज्ञातदोषेरहस्यंप्रायश्चित्तंचरेत् ॥ अविद्वांस्तुमुखांतरेणरहस्यप्रायश्चित्तं ज्ञात्वारहस्यंचरेत् स्त्रीशूद्राश्चैवंजपहोमवर्ज्यं । तत्राऽहारविशेषानुक्तौपयःप्रभृतयः । कालविशेषानुक्तौवत्सरादयोमासांताः । देशविशेषानुक्तौशिलोच्चयादयोगौतमोक्ताः । जपेतुऋषिदैवतच्छंदोविनियोगाविज्ञेयाः । अमत्याब्राह्मणवधेंतस्त्रिरात्रमंतर्जलेनिमज्ज्यऋतंचसत्यंचेत्यघमर्षणसूक्तमावर्त्यत्रिरात्रांतेपयस्विनींगांदत्त्वाशुध्येत् ॥ दानाशक्तौ सव्याहृतिकाः षोडशप्राणायामाः प्रतिदिनंमासमावर्त्यं अभ्यासेतुत्रिंशद्रात्रंव्रतस्थः प्राणायामैश्चांतेऽघमर्षणंजपेत् महापापैः शुध्येत् । मत्याचेत्प्राग्वानिष्क्रम्यस्नायादिति ॥ ॥ इति स्मृत्यर्थसारोक्तरहस्यप्रायश्चित्तानिनिरूपितानि ॥

॥ इतिसंक्षेपदानचंद्रिकासमाप्ता ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

पुस्तक मिलनेका ठिकाना— गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास,
“ लक्ष्मीवेङ्कटेश्वर ” छापाखाना, कल्याण-मुंबई.

नूतन पुस्तकोंकी जाहिरात.

हरिवंश—यह तीन प्रकारसे छपके तैयार है. १—संस्कृत टीका सह. की० ५ रु०। २—पं० ज्वालाप्रसादजीकृत भाषाटीका सह. की० १० रु०। ३—केवल भाषा, इसमें श्लोकांक और प्रत्येक अध्यायके आद्यंत श्लोक हैं की० ग्लेज़० रु० ५, रफ़ रु० ४।

भोजप्रबंध भा० टी०	१-४
भोजप्रबंध भाषा	०-१२
तत्त्वबोध भाषाटीका	०-२॥
श्रीजगन्नाथमाहात्म्य	०-६

श्रीमद्वाल्मीकीयरामायण—गोविंदराजीय भूषण और तनिश्लोकी, रामानुजी इन तीनों व्याख्यासहित छपके तैयार है. ग्राहक लोगोंको इसका मूल्य २५ रु० पडेगा. और भगवद्गुणदर्पणाख्य. श्रीविष्णुसहस्रनामभाष्य १२०.०० ग्रन्थ भेटमें दिया जायगा. इसका डाकमहसूल अलग पडेगा. डाकमहसूल प्रथम आनेसे पुस्तक व्हाल्युपेबलसे भेजा जायगा. इसका कमिशन नहीं मिलेगा।

बृहदवकहडाचक्र (होडाचक्र) भा० टी०	०-४
भागवत मूल बडा खुलापत्रा	५-०
केवल भागवतभाषा खुलापत्रा	६-०
विनयपत्रिका सटीक. रफ् २ रु० ग्लेज	२-८

पुस्तकें मिलनेका ठिकाना— गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास,
"लक्ष्मीवेंकटेश्वर" छापखाना, कल्याण—मुंबई.

१

॥ इति दिवाकरकृतदानचन्द्रिका समाप्ता ॥

This PDF you are browsing is in a series of several scanned documents containing the personal colleciton of Jagannath Bhattarai ji from Kathmandu, Nepal.

CV:

Jagannath Bhattarai
Date of Birth: 31 December 1960
Place of Birth: Kathmandu, Nepal
Address: Nagarjun (Ramkot), Kathmandu

Educational Qualifications
Bachelor of Science (B.Sc.) – Major in Biology
Master's Degree – Sociology & Anthropology
Shastri (Ongoing) – Balmiki Vidyapeeth

Professional Experience
Government School Teacher (Madhyamik Pratham Shreni)
Taught at Secondary Level (Madhyamik)
Taught at Higher Secondary Level (Uchcha Madhyamik)
Served as Head Teacher
Led academic and administrative development
Strengthened institutional performance and student outcomes

Areas of Interest
Sanskrit Vyakaran
Spiritual & Philosophical Studies
Educational Leadership

Digitization by eGangotri Trust
Funding by MIDF, New Delhi